

קונטרס

הבינוני



**פרשת
יתרו
תשפ"ג**

שנה ה'
חוברת י"ט
גליון 239



שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני



718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב



להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:



Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216 ·
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור קע"ט

יום שלישי פרשת בשלה ט' שבט תשפ"ג

ה עשיית השתדלות בלי התפעלות מהלבושים החיצוניים

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים | מסבב כל הסיבות | השפע מגיע עם לבושים | תפקיד האדם ליתן צורה גשמית לשפע | מזונותיו של אדם קצובין לו | חוב הרחקת הנזק מצד רעהו | והריקותי לכם ברכה עד בלי די | הרחקת נזיקין בגישה של אמונה | בין ויתור להרחקת נזיקין | את כל כשרון המעשה | עיניך לנוכח יביטו | התפעלות רק מהעולם הפנימי | בדבר הסמוי מן העין | ויציבו כמטרה לחץ | האדם מביא עונש על עצמו | אין האשמה תלויה אלא בו | ופותר אין אותו | שליחות להביא אלוקות לעולם | אמונה מול בעלי בחירה | התפעלות כנגד התפעלות

יום ראשון פרשת יתרו י"ד שבט תשפ"ג

זו החדרת הידיעה שכל הנבראים עומדים לשרת את עובדי ה'

בשביל תורה שנקראת ראשית | לכל דבר יש תכלית | מה תכלית מיליארדי הנבראים | לא נבראו אלא לשמשני | תכלית האדם להשיג מושכלות | אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה | אלמלא השוטים היה העולם חרב | מיליוני בני אדם משמשים את האדם | ארמון מוכן לחסיד לעת מצוא | כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה | מי שאינו רוצה להנות מאחרים | טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף | את התכלית לא מפסידים | הפיכת האמצעי למטרה | הכל הולך לפי הכוונה | לא יפלא ממך דבר זה

יום שני פרשת יתרו ט"ז בשבט תשפ"ג

כז הודאה מדין קל וחומר מעוררת חסדים

יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו | מדין קל וחומר | לעשות נחת רוח לבורא ית"ש | קדש עצמך במותר לך | כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן | מהולל אקרא ה' ומן אויבי אָנְשֵׁעַ | כאילו כל מלאכתך עשויה | הודאה לשם הודאה | צדיק וטוב לו | כל העולם ניוון בשביל חנינא בני | הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו | מה יתרון לאדם | שירה במצור ובמצוק

מדור עיון תפילה שיעור ע"א

יום רביעי פרשת בשלה י' שבט תשפ"ג

לה תפילה תחת הרושם של יציאת מצרים

סמיכת גאולה לתפילה | מצוות שמשפיעות על איכות התפילה | זכר ליציאת מצרים | אשר הוצאתיך מארץ מצרים | הלומד פרשת עולה כאילו הקריב עולה | בעת רצון

עניתיך | אנשים שאינם משועבדים לצמצומי הטבע | נמשלתי עם יורדי בור | זכרון - חיבור אל הידיעה | זכור אל תשכח | הורדות הקדושות לעולם הזה | למה תעמוד בחוץ | ואת הדלת סגרו | והייתם לי סגולה מכל העמים | הודאה קודם התפילה | זכירת יציאת מצרים לכל אחת מהברכות | חדשים לבקרים רבה אמונתך

מדור תורה לשמה שיעור י"ד

יום חמישי פרשת בשלח י"א שבט תשפ"ג

הלומד על מנת לקיים, פירושו והגדרתו מה

קושיא על יסוד דברי הב"ח | סוף סוף מאי תירוצא | סתירה מיניה וביה | על מנת לקיים עיקרי הדת | תכלית כל התורה והמצוות | עיקר חסר מן הספר | כל כלי אור לטהרו | אם הימין ואימינה אם השמאל ואשמאילה | תועבת ה' כל גבה לב | לא נשארים עם הפרפראות | עד מתי תרמה את עצמך | מה התורה מלמדת אותך | תורה וגדולה במקום אחד | הגדלות האמיתית | גדלותם בנגלה של הבעש"ט ותלמידיו | גולל אור מפני חושך

מדור אור החיים

ערש"ק פרשת יתרו י"ט שבט תשפ"ב

לא תעשה לך פסל להתחנף לו ולהשתחוות לפניו נה

דקדוקים של תורה | וילכו אחרי ההבל ויהבלו | לא תעשה לך פסל לא אלוה | כי אנכי ה' א-ל קנא | השלך על ה' יהבך

מדור הילולא דצדיקיא

ערש"ק פרשת יתרו י"ט שבט תשפ"ב

הרה"ק רבי יחיאל יהושע מביאלא בעל חלקת יהושע זיע"א נט

אהללה ה' בחיי | הצדיקים מכירים בכוח תפילתו | מסירות נפשו לנטילת ידיים ליד המיטה | קודש קדשים הוא לה' | השביע את אבריו | מסירות נפשו לטבילה במקוה - תבר גזיזא דברדא | אמונתו ברפואת המקוה | כיסוי הדם כהכנה לתפילה | טבילת כלים כהכנה לתפילה



מדור אמונה ובטחון

שיעור קע"ט

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו

פטרון מדור אמונה ובטחון

לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל

בן ר' אלטר אהרן ז"ל

יום שלישי פרשת בשלח ט' שבט תשפ"ג

עשיית השתדלות בלי התפעלות מהלבושים החיצוניים

שהשפע יכול להגיע אל האדם מבלי שיתגשם כל-כך כפי שהוא היום צומח מן האדמה, אלא כל שהאדם במדרגה יותר גבוהה, כפי שבני ישראל היו במדבר, יכול הוא להכניס לפיו את השפע כשהוא יותר קרוב אל מקורו.

אכן המן שבני ישראל אכלו במדבר, היה פחות מגושם ויותר קרוב אל מקורו, וזהי הסיבה שהיו לו כל מיני טעמים והיה מכניס ואינו מוציא. בגלל היותו יותר קרוב אל המקור, לא היתה בו פסולת. אולם מאז שנכנסו בני ישראל לארץ, היה רצונו הפשוט של הקב"ה שהשפע המגיע אליהם ימשיך לרדת עוד אלא שיגיע אליהם בצורה גשמית ממש, ומאז העבודה מוטלת על האדם לזכור שמדובר באותו שפע ממש הבא מן השמים, אלא שהוא עובר עוד כמה גרסאות עד שמגיע אליו. יתבונן בזה האדם במחשבתו וזה מה שיקרב אותו אל הקב"ה ויקרב את העולם אל תכליתו.

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים

בפרשת המן התורה מגלה לנו איך אנו מקבלים שפע. אז בהיותנו במדבר היה זה גלוי מאוד, הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, אך הקב"ה צוה להטמין צנצנת אחת למשמרת לדורותיכם, כדי שזכור שתמיד הוא כך. הוי אומר: מהלך קבלת השפע לא נשתנה. כמאז גם עתה. אלא שנעשה קצת בהסתר, כך שהיום צריך האדם לעבוד על עצמו כדי לזכור שזהו המהלך לקבלת השפע. אמנם לפעמים יהיה לו קשה להיזכר שזהו האמת, אבל זוהי העבודה, להזכיר לעצמו שוב ושוב שאת השפע מקבלים מהקב"ה וכל מה שנראה מסביב הוא רק לבוש.

הנה לפי מה שלמדנו לאחרונה בשיעורי הבטחון, לבוש פירושו שהשפע הרוחני מצטמצם בצמצום אחר צמצום ובשלב האחרון מתגלה בצורתו הגשמית. והנה כשבני ישראל היו במדבר, הראה הקב"ה

המן מגיע אליו קרוב יותר, ולא היה נצרך שהקב"ה יזמין לו עבודה שמשלמים עליה פי שלוש ושיריוח בד בבד מאיזו קרקע שהשקיע בה לפני הרבה שנים. אבל עכשיו שהקב"ה רוצה בשביל התיקון השלם שהשפע יתלבש בלבוש אחרי לבוש ויצטמצם יותר ויותר בהיכנסו לתוך העולם הגשמי עד שיגיע אל האדם, על כן מזמין לו הקב"ה עבודה אחרת בשנה זו מאחר שנפסקה לו פרנסה בהרחבה.

אכן יש בעיה אחת, והיא שהאדם דווקא כן מרוצה מהעבודה הנוכחית שלו ואינו רוצה לעזוב אותה לטובת העבודה החדשה שממתנה לו. ובכן, מה עושים? מחליטים בבית דין של מעלה שהמעביד שלו לא יהיה מרוצה ממנו. קורא לו המעביד ואומר לו: "שמע נא, צריך לעשות כאן כמה שינויים... אולי זה לא בשבילך..." סיפור שלם. והוא נעשה ברוגז, כי הוא חושש שישאר בלי פרנסה. וממה נובע החשש שלו? מזה שאינו רואה צעד אחד קדימה. ובעיקר מה שאינו רואה הוא ששום דבר אינו יכול להוריד מהמזונות שהוקצבו לו בראש השנה. המעביד שלך מגיע אליך בחודש שבט ואומר: "אני כבר לא זקוק לכל-כך הרבה עובדים. אני הולך לפטר עשרים עובדים ואתה אחד מהם". לא יתכן שבחודש שבט תשתנה קצבתך ותיחסר פרנסתך. האדם מתחזק בהבינו שפרנסתו אינה יכולה להיפגע, ולהיפך, יתכן מאוד שפרנסתו הולכת להתרחב, שהרי הקב"ה הוא זה שמנהל את העניינים והרי זוהי אחת מהדרכים איך להרחיב לו את פרנסתו.

השפע מגיע עם לבושים

והנה כל זה הוא מפני שהקב"ה מביא את השפע עם לבושים, כי הוא יודע

והנה אומרים לנו חז"ל שעבודה זו היא לא רק כשהאדם מחזיק פיסת לחם בידו, אלא גם לגבי כלל פרנסת האדם. תמיד הוא צריך להזכיר לעצמו את האמת שאין שום דבר בא ממקום אחר ח"ו. הוא בא אך ורק מן השמים, אלא שהקב"ה רצה שיעבור עוד כמה מדרגות וייכנס לעולם הגשמי, ושם ימצאנו האדם ויעשה השבת אבידה, היינו שייזכר מאין הוא בא.

מסבב כל הסיבות

כבר הבאנו פעם מספר חסידים (סימן שעד) לגבי שידוכים שבעיני בני אדם נראה שמי שמשופע בכסף, יש לו את היכולת לבחור לבתו בחור טוב, לעומת מי שאין לו לא כסף ולא ייחוס, וכל שכן אם יש לבתו איזו בעיה רפואית, שהוא צריך להתפשר ולקחת לבתו בחור חלש. וכבר יש מי שיאמר: "צריך להיות מציאותי. בגלל החסרון שלי, אני מוכרח לקחת שידוך של בדיעבד". אך האמת הוא להיפך ממש. הקב"ה ידע שבחור פלוני מיועד לבתך. אבל לעולם לא תרצה לקחת אותו, כי הוא בחור חלש. על כן נטל ממך את כספך ועשה לבתך בעיה רפואית, כי רק כך תבין שאין לך ברירה אלא לקחת את הבחור החלש שמיועד לבתך.

צריך להבין שתמיד הוא כך. תמיד הקב"ה מסדר את כל העניינים מסביב מפני שהשפע צריך לבוא. הוא מסדר את כל הלבושים באופן שהשפע יוכל לבוא. אם בדרך משל היה האדם בבחינת רש בראש השנה כי התפלל בשברון לב וזכר שהוא תלוי לגמרי בהקב"ה, ופסקו לו בשמים שנה עם הרחבה כלכלית, כמו שאמרו חז"ל (ר"ה טו, ב) שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה, הנה אילו היה בדור המדבר, היה

שהקב"ה הכניס אותו בעולם הזה וצוה אותו לעסוק במה שנקרא בפי העולם השתדלות. אף ה'חובת הלבבות' קורא לזה השתדלות. הבעיה היא שלא תמיד מתכוונים לאותו דבר. העולם מתכוונים באמרם השתדלות שצריך לרוץ ולפעול ולהביא. **אתה לא צריך להביא כלום. אתה רק צריך לעשות את שליחותך כדי שיתקיים השלב האחרון.** משל לדבר: כשהאדם רוצה להצליח בתורה, הוא זקוק לגמרא. הגמרא היא מהשלים האחרונים שיוכל לשבת ולהתדבק בה' והשפע של הקב"ה ייכנס למוחו. אומר לו הקב"ה: אני רוצה שתעשנו על ידי אותיות, כי תיקון נפלא הוא לבריאה שלא אכניס את המושג למוחך באופן ממיילא, אלא שאתה תקום ותיקח, כי כך אתה עושה אתערוטא דלתתא. על כן קום וטרח לקנות גמרא, ואני מכבד אותך לכרוך אותה כדי שהיא תחזיק לאורך זמן, ואז תתישב ותלמד, וכך ייעשה יחוד יותר טוב בין עולם הזה ועולם הבא, כי אתה מצדך מתעורר לקחת את השפע המגיע לך. וכן אני אומר לך לגבי התפילה. אני משפיע לך שפע, אבל אני מבקש ממך שתבוא לבית הכנסת ותכין עצמך להיות בבחינת עיני כל אליך ישברו, וכשתעשה כן, יגיע אליך השפע, בצורה הרצויה ביותר. באופן זה עוסק האדם בכל הדברים. **הקב"ה רוצה להשפיע לו את השפע שכבר נפסק לו בראש השנה, ועכשיו הוא מכבד אותו ליטלו באופן של עשיה, כי השפע ממתין שהאדם יתן לו צורה גשמית.**

מזונותיו של אדם קצובין לו

קעת נלמד מדברי ה'חזון איש' בקונטרסו על **אמונה ובטחון** (פ"ג אות טו) שם הוא מדבר על דברים בלתי נעימים שיכולים לקרות לאדם, והוא דומה למגיד

שבשביל התיקון השלם אין השפע יכול לבוא באתגליא, אלא **הוא צריך לבוא על-ידי מהלכים טבעיים.** ואפילו האדם מגלה פתאום סכום של מאה אלף דולר בחשבון הבנק שלו, יש לזה ג"כ לבוש גשמי. כן, הוא יוצא לברר ומגלה שפלוני טעה ואירע כך ואירע כך. הקב"ה מוצא את הדרך להביא את השפע על-ידי לבוש ולהכניסו לתוך העולם הגשמי.

והנה ידוע לנו מה שהתרגום כתב על **הפסוק** (עקב ח, יח) "וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל" - "ארי הוא יהיב לך עיצא למקני נכסין". **הוי אומר: על האדם לזכור שאחד מהלבושים של השפע שנפסק להגיע לו יתכן שיהיה בדמות עצה טובה שהקב"ה נותן לו.** התרגום מפרש כן את הפסוק - **עליך להבין שזהו ג"כ לבוש. תבין שהרעיון שיש לך הוא האופן שבו הקב"ה ענה לתפילותיך בראש השנה, כך שאין זה קשור כלל לכוחך ועוצם ירך, כי אין זה אתה בכלל, אלא להקב"ה שנותן מחמתו לבשר ודם ובוה הוא מלביש את השפע שהוא מביא לו בלבוש גשמי.**

וכמו שאמרנו לעיל לענין השידוכים, **על האדם להלחם כל הזמן עם המחשבה שיש כאן סיבה ומסובב.** לא מפני שהיה לו כסף הצליח לעשות את השידוך שעשה, אלא **היה לו כסף משום שהקב"ה רצה שיעשה שידוך זה.** וכן הוא לכל עניני הפרנסה והלחם, לא מפני שיש כאן חנות אני יכול לאכול לחם ולשתות קפה, אלא להיפך, **יש כאן חנות למכירת לחם וחלב כי מן השמים פסקו לי לחם וחלב.**

תפקיד האדם ליתן צורה גשמית לשפע

ומכאן נבוא אל היסוד של רבינו בו אנו עסוקים זה כבר כמה שבועות. האדם רואה

חוב הרחקת הנזק מצד רעהו

וזה לשון ה'חזון איש': ואמנם אומן של בני מתא דמצי לעכב משום פסקת לחיותאי, אינו על צד מציאות (כלומר, אין זה משום שהוא באמת עוצר לו את פרנסתו), אלא על צד חיוב ההשתדלות, שכל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה ועד יו"כ, ולא יחסר לו אם יהיה כאן אומן של מתא אחריתא, ולא יותיר לו אם לא יהיה. רק אם מצי לעכב נכנס זה בחוב השתדלות מצדו, וחוב הרחקת הנזק מצד רעהו.

היינו כפי שכתב רבינו ה'חובת הלבבות' (פרק ד), שהאדם מחויב מצד ההשתדלות להרחיק ממנו נזקים. אסור לו להכניס את עצמו למצב של סכנה, וכשיש לדוגמא בעלי חיים מסוכנים, הוא צריך לקושרם או לגדור סביבם. כי הקב"ה רוצה שהאדם יעשה ככל הכללים הנדרשים לפי סדר הטבע, ויבין שהקב"ה מכבד אותו בעשיית לבוש. הוא אומר לו: "עשה לי לבוש, כי אני רוצה לשלוח את השפע הזה לעולם עם לבוש. איני רוצה לשלוח כאן שפע באופן של דור המדבר, כי תיקון זה כבר נעשה לעולם, ועכשיו התיקון צריך להיות באופן אחר". עבודת האדם היא לבנות צינור ולומר להקב"ה: "הצינור מוכן".

הריקותי לכם ברכה עד בלי די

אפשר לראות שכאשר בונים בנין וצריכים לעשות יציקה של בטון (álmí), מכינים את מקום היציקה במשך כמה שבועות על-ידי עצים וקרשים, וכשהכלים מוכנים, ניתנת האות ואז מגיעות משאיות של מלט (álmí ruás), אחת אחרי השניה ושופכות שפך רב כאשר הנחלים...

והנמשל: הקב"ה אומר לאדם: "עכשיו אני רוצה שהשפע יבוא באופן של לבוש

שיעור שמסביר מאמר חז"ל (ביצה טז, א) "מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ליום הכיפורים". אנו זקוקים למגיד שיעור בזה, כי בלי מגיד שיעור, אפילו יזכור האדם את מאמרו ז"ל, כשיגיע לשעת נסיון לא יקשר את המקרה שלו לאותו מאמר. הן תראה שהכל כתוב בשולחן ערוך ועם כל זה זקוקים לרב שיוכל להראות באצבע - "שאלתך מופיעה בפרי מגדים על סעיף ד'. הסתכל ותראה. הפרי מגדים מדבר על מצב כזה ומצבך דומה אליו להפליא". אתה מוכרח ללכת לרב, כי בלי רב, אע"פ שלמדת שולחן ערוך, לא תוכל לדעת, האם זה דומה לסעיף ד' או שמא זה דומה לסעיף ג'. אנו זקוקים בהכרח למגיד שיעור וה'חזון איש' מתאים להגדרה זאת.

ובכן, הבה ונלמד מה נקרא מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ליום הכיפורים, ואחר שנלמד את דבריו, נצטרך אף אנו לדמות מילתא למילתא, והרי זהו אחד מקניני התורה, להיות שומע ומוסיף ולדמות את מה שלומדים אל החיים האישיים. ה'חזון איש' כותב כך: בפרק לא יחפור (ב"ב כא, ב) מבואר במי שפתח איזה עסק ובא אחר ופתח אותו עסק סמוך לו, שהדין הוא שהוא יכול לעכב עליו בטענה שהוא עוצר את פרנסתו - קא פסקת ליה לחיותי. והנה לכאורה יש לתמוה על זה: למה יוכל לעכב? הרי מזונותיו של אדם קצובין לו ולא יתכן בעולם שתיחסר פרנסתו בגלל שחבירו גוזל ממנו לקוחות! והנה רבים היו בוודאי סבורים להשיב שיש דינא דגמרא ויש מצות הבטחון, וכפי שמצוי שהאדם אומר: שאלתי רב ואמר שמותר לי לעשות כך וכך, ועכשיו אני רוצה לדעת אם זה עולה יפה גם מצד מצות הבטחון". אולם ה'חזון איש' עונה תשובה אחרת הרבה יותר טובה, תשובה שמעניקה בהירות נפלאה לאדם כל שישכיל לדמות לזה מילתא למילתא.

שתדבר אתו, אתה מחויב לדבר אתו. וכשאינך מוכן, אינו כדאי שתדבר אתו. תוכל רק לשלוח שליח שיעשה זאת באופן הנכון.

בין ויתור להרחקת נזיקין

ובענין נזקי שכנים, הדבר תלוי. לפעמים יש שהאדם מוותר רק על נוחות. **האדם אינו מחויב לשמור על כל הנוחיות שלו.** רשאי הוא לומר: התייעצתי עם נוות ביתי, והגענו למסקנא שאם כי בוודאי טוב היה לו לא היה השכן בונה וכך היה נכנס לנו אור לבית, אנו מוכנים לוותר מאחר שיש לו משפחה גדולה והרווח שלו הוא הרבה יותר גדול מההפסד שלנו, מה גם שכך יש לי הזדמנות לחנך את עצמי ואת בניי, שכולם יידעו שכדאי לוותר. **בוודאי מותר לוותר. אפילו בהלוואה רשאי האדם לוותר, כל שהוא מרגיש שהוא רוצה ליתן צדקה.** הוא אומר כך: "הרי אני מרוויח הרבה ברוך ה', למה לא אוותר לו על החוב וייחשב לי לצדקה?".

אך חז"ל דיברו במי שיש לו נזק. הוא אומר כך: "פלוגי גזול ממני את סדר הפרנסה, ואם כן מצווה אני לעכב בעדו כדי להרחיק ממנו הנזק, ולא מפני שאני עתיד להרוויח מזה משהו. ומותר לי לעשותו אך ורק אם אעשנו בשלוח וישוב הדעת ולא בכעס וברוגז. אלך ללמוד ולהתפלל ולעשות כל טצדקי שבעולם כדי להירגע, ורק כשארגיש שאני שלו ורגוע, אקום ואעשנו. אני לא הולך לדחוף. אני פשוט הולך להרחיק את הנזק ממני".

זהו פירוש המושג השתדלות. **הכלי נשבר ואתה מחויב לתקנו. כשיש לו לאדם עסק, הוא צריך לנהל אותו באחריות.** הוא צריך להביא את העובדים המתאימים, להעמיד אנשים שיענו לשיחות טלפון, וכן

גשמי". ובכן, מצווה האדם להכין את הכלים ואז יבוא אל ה' ויאמר: "רבוננו של עולם! אני חושב שסיימתי בעזרתך יתברך לבנות את הכלים. יכול אתה להביא את השפע כרצונך". ואז הקב"ה מתחיל להשפיע את השפע.

הרחקת נזיקין בגישה של אמונה

אומר ה'חזון איש': אם לפי השולחן ערוך נעמד פלוני במקום האסור לו, **מחויב אתה מצד חובתך להכין כלי לקבלת השפע, לעכבו.** אכן כפי שנראה בהמשך דברי ה'חזון איש', **אם תוך כדי כך האדם יתרגז ויכעס ויצרח, הוא ישוב בכך את הכלי שהוא מכין, שהרי הוא מתרחק מהקב"ה.** מצד אחד הוא צריך להיזהר שלא להתרחק מה', ומצד שני אסור לו לומר איני מעכב, שהרי הוא מחויב להרחיק מאתו את הנזק. **הקב"ה דורש מן האדם שירחיק את הנזק, אך לזכור תוך כדי מעשיו שאין זה מעלה ומוריד - "את פרנסתי אקבל בין כך ובין כך, אלא שאם אינני מרחיק את הנזק, איני עושה כלי לקבלה והשפע לא יוכל להגיע אלי".**

דוגמא לדבר: פלוני חייב לך כסף, ואינך יודע מה לעשות. אתה רוצה להיות איש נחמד ונעים, ואתה גם לא רוצה לעבור על לא תהיה לו כנושה, ולכן אתה נמנע מלבקש. לא! **אתה מחויב להרחיק את הנזק. אם אינך מבקש את כספך, אינך מיישב את העולם.** ובכן, מה אעשה? זה מה שהקב"ה אומר. **תחילה התפלל.** לפעמים זה יכול לקחת לך כמה שבועות עד שיהיה לך ישוב הדעת הנכון, ואז תצטרך לגשת אל פלוני בלי שום הרגשים, בלי שום לחץ, ולומר ביבשות וכלי שום התפתלות: "אולי אפשר לדבר על ההלוואה... אולי אפשר לעשות סידור כזה וכזה..." **כשאתה מוכן נפשית לדבר עם פלוני כפי שהקב"ה רוצה**

בעולם. הקב"ה נתן לך משהו שאתה מומחה בו. **הוא נתן לך דבר שאתה יכול לעשותו טוב ונכון, וזה יהיה הדרך שלך לעשות לבושים נכונים.** כשהאדם עושה לבושים, בכל אופן שעולה יפה עם יישוב העולם, הוא מאפשר לשפע לבוא לעולם. אכן הוא צריך לבחון בכל עת אם הכלים קיימים, ובשביל זה הוא צריך ללמוד ספר משלי וקהלת, לראות איך לשמור על הבית שיעמוד נכון וכן הלאה.

עיניך לנוכח יביטו

ממשיך ה'חזון איש': **"ואי לא מצי מעכב מצד הדין, אין בו משום חוב השתדלות,** ואין על חברו משום מזיק, אבל המטריף **לחם חוקו של כל יצור בטח יתן לו די מחסורו. והרדיפה אחר הסיבות המדומות לפי תיור הלב וזנות העינים - הבל".** הוי אומר: אם יסתכל האדם על הסיבות בצורה הגשמית, יעבור על ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. והאמת שזה פשוט מאוד למתבונן, כי העומק של איסור ולא תתורו הוא שלא להתפעל מצורתן של דברים. הסיבה היחידה שבני אדם מתפעלים מהצורות החיצוניות, היא מפני שהם מייחסים חיות ועוצמה ללבוש. בו ברגע שהאדם מבין שזה רק עטיפה חיצונית ויש מישהו בפנים שדוחף אותו, אין הוא מתפעל ממראית עיניו.

נניח שאחד נכנס לחדר ומתחיל לגלגל בדיחות מפיו אחת אחרי השניה. כולם מתגלגלים מצחוק, אבל לך ידוע מאיפה בדיוק הוא לקח את כל הבדיחות וכי גנובות הן מאחרים, ולכן אינך מתפעל כלל. להיפך, אתה מסתכל עליו בבוז. מה נשתנה בינך לבין האחרים? כולכם רואים אותו דבר. אבל היות שאתה יודע את האמת הפנימית, אינך מתפעל. יתירה מזו: נניח שאותו בדיחן פוגע בך בנקודה רגישה מאוד תוך כדי בדיחותו.

הלאה. אכן כאן אנשים טועים. הם חושבים שאם יש להם בטחון, הם לא צריכים לעשות כלום. אמנם יש **מדרגה גבוהה מאוד שבה אין האדם צריך לעשות כלום,** אפילו לעשות כלים. אבל עדיין לא הגענו למדרגה זו. **צריך לעבוד תחילה באופן האמור ולאט ולאט לעלות בסולם המדרגות.** אם יאמר האדם כבר בתחילה שאינו הולך לעבוד כי יש לו בטחון, הוא סתם עושה ליצנות. אדרבה, **הביטול שלך להקב"ה הוא על ידי שאתה עושה כלים.** **אתה פונה כל הזמן אל ה' ושואל מה הם הכלים שאתה צריך לעשות.**

את כל כשרון המעשה

ובדרך אגב, הקב"ה נותן לאדם את כל האמצעים שיוכל לעשות את הכלים, ואף הכישרונות שיש לו לאדם הם בכלל זה. וזה מה שרבינו ה'חובת הלבבות' בסוף פרק ג'. אם הקב"ה היה רוצה, היה נותן לאדם את השפע שלו מבלי שיצטרך לנגן בחתונות ואז לא היה זקוק לכשרון של נגינה, וכן לא היה צריך ליתן לפלוני כשרון לנהל חשבונות של הוצאות מול הכנסות כדי לעסוק בזה תמורת תשלום. אכן **הקב"ה נותן לאדם חכמה אלוקית,** כלומר חכמה שמקורה בחכמתו יתברך, **ואחת מהסיבות לכך, כי אינו רוצה ליתן לו את השפע כשהוא מופשט מלבוש גשמי, אלא כשהוא לבוש בו.** ואגב, **אף הלבוש הגשמי שורשו ברוחני,** אלא שהרוחני יותר מוסתר ואי אפשר להכיר בו, ולעתידי לבוא נראה שגם זה היה רוחני. ולכן הוא מביא תיקון לעולם, ומטעם זה חשוב כל-כך שלא לדלג על חלק זה.

הקב"ה נתן לאדם כשרון. לכל אחד יש כשרון, רק שלפעמים לוקח לאדם כמה שנים כדי לגלות מה הם כשרונותיו. יש שהאדם אומר: "אני אין לי". אין דבר כזה

שאינם טובים, הוא נעשה מחובר לדברים ההם מכך רגל ועד ראש. כך הוא לגבי ההיפך. ההיפך של ולא תתורו, למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לא-להים, **הוא שהאדם לומד חובת הלכבות ומאמרי חז"ל. הוא לומד אותם עם התפעלות. הוא מתלהב בתורה ותפילה,** ומתחיל לראות את הפנימיות של כל דבר, **וככל שהוא מוסיף להתפעל מהפנימיות, התפעלותו מהצורות החיצוניות הולכת ופוחתת,** כי אומר הוא בלבו: "אני יודע כבר שהצורה החיצונית היא רק לבוש".

דומה הדבר למי ששומע דפיקות על הדלת. הוא ניגש לדלת, פותח ומוצא שם מתנה גדולה, משלוח מנות מרהיב עין. מיד הוא מתפעל ומתרגש עד מאוד. אבל כל זה מפני שלא ידע קודם לכן מאומה. אך מה יהיה עם חצי שעה קודם לכן, מתקשרים אליו ומודיעים לו: "בעוד חצי שעה יגיעו עם מתנה לפתח ביתך, ואינה בשבילך, אלא בשביל פלוני ופלוני". הנה בוודאי במצב כזה כשהוא רואה את המתנה בפתח ביתו, אינו מתפעל כלל, אלא מכניסה פנימה וחוזר מיד לתלמודו. מה נשתנה? התשובה היא שהוא מבין שהפנימיות של זה היא ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. אין הוא יוצא מכליו. הוא רואה מה שהוא רואה וממשיך הלאה.

בכל הדברים בעבודת ה', **ככל שהאדם יחזור על מה שהזכרנו** מהספר חסידים לגבי שידוכים **בענין הסיבה והמסובב, כך יפסיק להתפעל מהצורות החיצוניות ומהמקרים הטבעיים.** כשהאדם אינו לומד אמונה. הוא רק אומר שיש לו אמונה, אבל אינו חי אותה ואינו מתפעל ממנה, ללא ספק יתפעל מדברים אחרים. וכבר כתב הרמב"ם (איסורי ביאה כב, כא) שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מהחכמה. כשהלב פנוי מהחכמה ואין לו ממה

אין זה מעניין אותך. אתה צוחק ממנו; לא אתו, ואף לא מהבדיחות שלו. מה קרה? הרי מעולם לא שמעת את הבדיחות האלה! אבל אינך יכול לשמוע אותן. הן לא מעניינות אותך.

זה פלאי פלאים. לקחנו דוגמא מהבדחן כי הבדחן מעורר רגשי הלב. אבל **כך הוא בכל דבר שמעורר התפעלות. בו ברגע שנודע לך מה מתחבא בפנים, זה מפסיק לעורר בך שום התפעלות.**

וכן הוא לענין דברים רוחניים. למשל, האדם היה מקבל תורה מרב אחד, והנה יום אחד הגיע אחד ועשה ליצנות מאותו רב ונתקיים בו מעתה ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות, ומעכשיו אינו יכול לשמוע. אין לו יותר התפעלות דקדושה מאותו רב. הלהט הפנימי נכבה אצלו.

התפעלות רק מהעולם הפנימי

אומר הקב"ה: את ההתפעלות צריך האדם לקבל תמיד רק מהעולם הפנימי, על-ידי התבוננות ולימוד התורה ותפילה אשר כל אלה מכניסים אותו אל העולם הפנימי, ואז הצורה החיצונית לא תשפיע כלל על נפשו ולא יקבל ממנה שום התפעלות.

ציזוי זה שהאדם יתפעל מפנימיותו של כל דבר, ובכלל זה מהאופן הפנימי שהוא רואה איך הקב"ה מתנהג עמו, **ולא יתפעל כלל מהצורות החיצוניות, הוא הציזוי של כל התורה כולה.** כפי שאנו מבינים שהציזוי ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם הוא יסוד מיסודי הדת, וכמו שאנו אומרים כל יום כשאנו מקבלים עלינו עול מלכות שמים, וכן אנו רואים להדיא שמי שנכשל בזה, נתפס במינות, בתאוות, ונעשה בן אדם כבוי לגמרי ומנותק מהקב"ה. כל אחד מבין זאת. כשהאדם מתפעל מדברים

יציבו כמטרה לחץ

עד כאן הוא החלק הראשון מדברי ה'חזון איש', ועכשיו אל החלק השני: האדם רואה איך פלוני גזול את פרנסתו. "הלה עושה אותו דבר שאני עושה. אני המצאתי פטנט, רעיון נפלא, והתחלתי למכור אותו. חלפו כמה חודשים ופלוני התחיל למכור אותו דבר ממש, והגדיל לעשות שהתחיל לפרסם בתוך הקהילה שלי ולגזול ממני את כל הלקוחות".

כותב על זה ה'חזון איש': ואמנם בזמן שמשים את רעהו למטרת חציו של מרירת יומו, ותולה בו את כל העילות של אי הצלחתו, בעת שרעהו זכאי במשפטי התורה (אשר מפני כך אינו נחשב שהוא ניוק ממנו), הוא נלכד בעוון קטנות האמונה בהשגחתו יתברך, שמעיקרי היראה להאמין שאין בריה בעולם שבכוחה להרע לו או להיטיב לו זולת גזירתו יתברך (וכיון שכן, יימנע ממנו השפע מצד זה, כלומר מצד קטנות האמונה). ואמנם אם רעהו עושה רשע שלא במשפט (היינו שהוא מסיג גבולו באופן האסור על-פי השולחן ערוך), יתכן שעליו נאמר מגלגלין חוב ע"י חייב ונעשה שליח להטות העונש שנגזר על רעהו על ידו. אכן בעת שעושה על-פי התורה, אין זה בכלל שליחות רע כלל ואינו נוגע במה שמוכן לחברו כלל ולא יחסר לחברו על ידו כלום. עכ"ל.

האדם מביא עונש על עצמו

שמעו היטב מה קורה כאן. אחד התיישב כאן ומסיג את גבולך. אם אסור לו לעשותו על-פי השולחן ערוך, אתה צריך לעכב בעדו כדי להרחיק ממך את הנזק, ואם מותר לו לעשותו על-פי השולחן ערוך, אין לך לחשוב על זה כלל וכלל. וכל זה הוא רק לגבי השאלה אם אתה צריך לעשות

התפעל, הוא מתפעל מלבושים, וההתפעלות מלבושים, היא זו חורבן האדם, כי על ידי זה הוא מתנתק מה'.

דבר הסמוי מן העין

זהו בוודאי גם מה שכתב ה'מאור עינים' (פרשת ואתחנן) שגם לאחר שהשפע הגיע אל האדם, אין זה משנה לאדם באיזו צורה הוא הגיע אליו, אם באופן זה אם באופן אחר. הוא אינו סופר ומונה, וזהו אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין. האדם אומר בלבו: "קיבלתי כך וכך. יכול הייתי לבקש כך וכך. חבל!". מה יכולת לבקש? איפה יכולת לבקש? עזוב את כל ההבלים האלה! חשוב רק על הקב"ה. נכנס כסף, יצא כסף. מה זה משנה? העיקר שיש שפע המגיע מהקב"ה. הוא מבין שכלל שהוא נזהר שלא להשקיע עצמו בלבושים, הוא נוטל את חיותו משם הוי"ה.

כבר דיברנו בשיעור הקודם בענין מושג זה, שהלבושים הם שם א-להים, והפנימיות היא שם הוי"ה. כשהאדם מתפעל מלבושים, הוא מתקשר לצמצום, ולכן השפע יגיע אליו באופן מצומצם. עבודת האדם כל הזמן היא שלא להתפעל מהלבושים שמסביב.

ובדרך אגב, גם כבוד וגאווה קשורים לזה, כי אף מענין ולא תתורו הם. הוא מתפעל ממה שפלוני אמר וממה שאלמוני אמר. "אעשה כך וכך, כי אז אוכל לבנות את עצמי, ואז אוכל..." אתה מתקשר לעולם הגשמי. אתה צריך לשאול את עצמך שאלה אחת: "זה נכון או לא נכון? זה מסדר העולם או לא?". האדם עושה דברים שאינם ישרים, בחשבו שזה מה שיביא לו את השפע. למה אתה חושב שזה יביא לך את השפע? הרי אתה רק הולך ומתרחק ממנו כי אתה מכניס את עצמך לצמצומים שבצמצומים.

ששמעון גוזל לי את פרנסתי, ואם לא די בכך, הרי השולחן ערוך כבר מעיד על שמעון שהוא רשע ושאני צריך להרחיקו, ואף הרבנים אמרו לי שאם לא אעכב בעדו, יהיה זה עוול מצדי. טעותו של ראובן היא שהוא חושב שהשולחן ערוך הורה לו להיות ברוגז על שמעון. טעות מרה היא. אמנם הרבנים אמרו לו שהוא צריך לעכב בעדו, אך **היות שהוסיף לכך הרגש, הוא גרם בכך ששמעון באמת יוכל להזיקו**. בתחילה הביא הקב"ה את ראובן למצב של נסיון לראות אם יישאר איתן באמונתו אם לאו, האם ירחיק את הנזק בכוונה הנכונה או יערב בכך את רגשותיו, **וכיון שלא עמד בנסיונו, נעשה שמעון השליח להזיקו באמת**.

אין האשמה תלויה אלא בו

ובכן, ה'חזון איש' הביא דוגמא אחת, אך כל אחד יש לו דוגמאות לרוב מהחיים האישיים שלו וצריך לדמות מילתא למילתא. ניקח את הדוגמא שהבאנו לעיל. מעביד שפיטר עובד. הנה אם מותר היה לו לעשותו, אין עליו שום טענה וממילא אין העובד צריך לעשות כלום בשביל זה. הוא יכול ללכת לחפש עבודה אחרת לפי הכללים של חיפוש עבודה, והסיפור תם ונשלם. ולכן **אם יש לו טינה בלב על המעביד, הוא לקוי בשנאת חינו, ושנאת חינו היא עבירה ועבירה מונעת מן האדם את פרנסתו**. ואם מחמת כעסו ורוגזו עליו, הוא מדבר עליו כל דבר אסור, הרי הוא עובר גם על איסור לשון הרע ורכילות, **ונמצא שבמו ידיו הוא עושה הכל כדי שלא ימצא מקור פרנסה**. ואז הוא שואל: "איני מבין. אתה אומר לי שמזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה ליוה"כ ושמה שפלוני פיטר אותי איני יכול להפסיד כלום. הנה אני מראה לך שחור לבן שהפסדת... כבר שלושה חדשים שאני נע ונד ואיני מצליח

פעולה של הרחקת הנזק, אבל **לגבי האמונה, בשני האופנים אתה צריך להאמין שהלה אינו יכול לגזול ממך את פרנסתך אם לא נגזר על כך מן השמים**. פרנסתך תוכל להיחסר ממך רק על-ידי אחד משני הדברים הבאים: או מחמת חוסר אמונה, או מפני שלפי כללי השולחן ערוך פלוני נחשב כמזיק אותך ועליך להרחיק ממך את הנזק מצד חובת ההשתדלות כדי לעשות כלים לקבלת השפע, ואינך עושה כן. אמנם גם כשאתה מרחיק את הנזק, עליך לעשותו במלוא האמונה שזה לא מעלה ומוריד, ואתה רק עושה את הכלי כפי שהקב"ה מצוה אותך.

אומר ה'חזון איש': הבה ואסביר לך מדוע קשה כל-כך לחשוב באופן זה, ולמה קשה כל-כך להלחם בשביל לקיים ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. כי הנה נניח שראובן לקוי בחוסר אמונה והוא כועס ומתמרמר על שמעון שמסיג את גבולו. הנה **אם שמעון מותר לו לעסוק במה שהוא עוסק**, אין שום משמעות להתמרמרותו של ראובן, **כי שמעון אינו נחשב כלל כמזיק**. אבל אם שמעון אסור לו לעסוק במה שהוא עוסק, וראובן מחויב לסלק ממנו את הנזק, זהו הדבר הקשה ביותר לראובן, כי אם לא יסלק את הנזק בכוונה הנכונה, יצטרך להיענש על חסרון האמונה, ואז יהיה שמעון השליח להענישו, שהרי הוא רשע, כי הוא עושה דבר שאסור לו לעשותו על-פי התורה, ועל הרשע נאמר מגלגלין חובה על-ידי חייב. ראובן עצמו בחוסר אמונתו, הפך את שמעון לשליח לגזול ממנו את פרנסתו, כי גזילת הפרנסה נעשית אף היא על-ידי לבושים, והרשע הוא לבוש נפלא לכך.

דוגמא נפלאה היא לענין הסיבה והמסובב של הספר חסידים. ראובן טוען: איך יתכן אחרת? הרי זה ברור כשמש

שאני צריך לקבל, הרי ממילא אקבל, כי מזונותיו של אדם קצובין לו, אבל ציווי יש לי מהקב"ה לעשות כלים ובכלל זה להרחיק ממני את הנזקים. אם השותף עושה לי עוול, כגון שיש חוזה חתום ואינו מציית לו, אלא עושה ככל העולה על רוחו, **אני מחויב לסדר זאת, כי אני מחויב להרחיק את הנזק, ואם לא אעשה זאת, לא אביא את הלוש אל השפע שהקב"ה רוצה שיגיע אלי."**

דבר נפלא הוא וצריך להבינו. לפעמים האדם אומר: "בסדר! יתכן שייגרם לי נזק של מאתיים אלף דולר. אוכל להתמודד עם זה. השמים לא ייפלו". הנה תלוי למה הוא אומר זאת. אם הוא אומר זאת מפני שהוא יודע שאם יעמוד על שלו, תתלקח אש המחלוקת, ואם יוותר, תמשיך השלום לשרור ביניהם, והוא מגיע למסקנא שאין שום דרך אחרת כי כבר ניסה על-ידי שלוחים ועל-ידי כל מיני דרכים אחרות ולא הועילו, והדרך היחידה היא כפי הנראה על-ידי התלקחות האש, והוא מרגיש בלבו שכדאי לו לוותר על מאתיים אלף דולר בשביל השלום. מדובר בדרך משל בירושה, והוא אומר לעצמו בכמין החלטה נחושה: "אני איני עושה מחלוקת, לא עם קרובים ולא עם רחוקים, ואני מוכן לוותר על כל הכסף שבעולם". הנה **כשוהו המקרה, בוודאי נוהג הוא נכון, כי הוא בוחר לעשות רצון ה'.** מה גם שהוא **בוודאי לא יפסיד את הסכום, כי מעשיית רצון ה' לא יפסיד אף לא פרוטה אחת. אין אדם שומע לי ומפסיד.**

אבל אם האדם מכיר את האמת ויודע שזה מגיע מעצלות - "אין לי כוחות הנפש לסדר את זה. אין לי את האומץ לזה..." שואלים אותו: "כמה זמן הכסף שוכב ככה?". והוא עונה: "איני יודע. אין לי כח להתעסק בזה. אולי הגיע הזמן לוותר לגמרי

לגמור את החודש... אתה רוצה לספר לי סיפורים של אמונה, הפלא ופלא. אך מה לעשות שהמציאות מראה אחרת?". והתשובה היא: זה כבר שלושה חדשים שאתה עובר על ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם יום יום, שעה שעה, ועל כך אתה נענש עכשיו באי מציאת מקור פרנסה. כך שאין זה קשור כלל לפלוני, אלא לך ורק לך.

ואם אסור היה לו למעביד לפטרו ועשה לו עוול במה שפיטרו, עדיין לא נשתנה כלום מכל האמור. הדבר היחיד שנשתנה הוא שאם העובד יאבד את אמונתו, יוכל הלה להיות שליח מתאים לגזול ממנו את פרנסתו. נמצאת אומר שזה שהמעביד אינו צודק, נוגע רק לשני דברים: א. **שאם העובד יאבד את אמונתו, יהיה הוא שליח להזיקו.** ב. **שהעובד צריך לעשות מעשה כדי לעכבו באופן המקובל בהרחקת נזיקין.**

ופותר אין אותו

ניקח עוד דוגמא בשני שותפים שהסתכנו. ראובן רואה ששמעון מרמה אותו פעם אחר פעם ואין העסק מתנהל כשורה, אך אין לו כוחות הנפש כדי לקום ולסדר את הענין. ופעמים שמתערב בזה גם נקיפות מצפון. הוא אומר: "הרי לשמעון אין כסף. הוא מסכן. אשאיר זאת בינתיים ככה. מכל הכיוונים המצב בכי רע, נכון, אבל מה אני יכול לעשות? לצאת אתו למלחמה? איני רוצה. איני רוצה לנהל מחלוקת". דע לך שהקב"ה הוא זה שבורא את המצבים המורכבים האלה. אתה רוצה לראות שזה כך? צא ותראה שאנשי שלומנו נמצאים בתוך המצבים המורכבים האלה כל היום. כל אחד יש לו כמה מקרים כאלה. **ומה הקב"ה רוצה? הוא רוצה שנפתור אותם.** ואיך פותרים מצב כזה? פותרים אותו ככה: האדם עוצם את עיניו ואומר: **"את השפע**

אלקותו יתברך בעולם ומביא לידי קיום ההבטחה ומלאה הארץ דעה את ה', כי רואים עליו שאינו מאבד את עשתונותיו ואינו בא לידי כעס ורוגז, אלא הוא אומר כן: "את התפקיד שלי אני צריך למלא".

ועכשיו נעבור אל החלק השני בדברי ה'חזון איש'. ראובן רואה ששמעון עושה לו עוול, והוא קם לפעול מבלי להתעצל כלל, אבל הוא מתרגש ומתפעל ורוצה לנקום בו, ואפילו אינו רוצה לנקום בו, אבל הוא מתמרמר על שמעון ותולה בו את אי הצלחתו, הרי הוא נכנס למהלך של דינים. אמנם נסיון הוא שהאדם יעמוד כל הזמן על האמת. אבל את המלחמה הזו רוצה הקב"ה שנהלה, שההתפעלות תבוא רק מהפנימיות. לא מהחיצוניות. "זה רק הצורה החיצונית שניתנה למה שצריך להתרחש, כך שאין זה משנה אם זה הוא או פלוני..." וכאמור, הגם ששמעון באמת נקרא מזיק לפי הגדרת השולחן ערוך, כל עוד הוא סבור ששמעון הוא זה שמזיק לו, זה גופא יהיה הסיבה ששמעון יוכל להזיק לו.

אמונה מול בעלי בחירה

זה מביא אותנו אל הסוגיא האם בעלי הבחירה יכולים להזיק לאדם. הקב"ה אומר לאדם: "רצוני שלא תתפעל משום דבר שאתה רואה. ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. וזאת מפני מה? כי אין זה אמת שפלוני עושה לך הדבר, כי צריך היה הדבר לקרות לך בכל אופן". כשהאדם מתרגל לזה, יותר אין השפע צריך להגיע אליו באופן של צמצום, וממילא לא יהיה הלה שליח להביאו אליו. אבל אם האדם עדיין לא התרגל לזה, אלא עדיין הוא מתפעל מבעלי חיים ומאנשים ומתרגז על בני אדם, מגיע לו עונש, ואם כן נעשים בעלי החיים או בני האדם שלוחים לעשות לו מה שהם מאיימים לעשותו.

על הכסף". הרי הוא עושה עוול. הקב"ה רוצה שהכסף יגיע אליך. הוא רוצה לתת לך את השפע, ועל כן הוא מצווה אותך לעשות לבושים. עשיית לבושים פירושה הבאת אלוקות לעולם, ואלוקות אפשר להביא לעולם רק כשיודעים מה לעשות. כשאין האדם יודע מה לעשות, הוא מתבלבל לגמרי ואינו עושה מאומה. אמנם אין זה העוול הגדול ביותר, כי כשהאדם עושה מבלי לדעת מה לעשות, הוא עושה עוול יותר גדול. אבל **מה שהקב"ה רוצה הוא שהאדם יפתור את המצב**. ימנה שליח מטעמו ויאמר לו: "מחלוקת אינה אפשרות. אם אתה רוצה ללכת במהלך של מחלוקת, אחפש מישהו אחר. איני מחפש מחלוקת. אני מחפש לדבר ולראות מה ישר ומה נכון, ואולי לחתור לפשרה".

שליחות להביא אלוקות לעולם

אנשים חושבים שאם האדם עושה כן, אם כי עושה הוא את הדבר הנכון על-פי דינא דשולחן ערוך, מצד מדת הבטחון אינו פועל נכונה. ולמען האמת, גם מצד מדת הבטחון הוא פועל נכונה. היצר הרע אינו רוצה שנפתור מצבים מסובכים ונסדר דברים שיצאו מקו הישר, כי הוא יודע שזה כלי להבאת שפע לעולם ואינו חפץ בכך. אכן בדרך כלל האדם מרגיש שאם יפעל בכח, יהיה רשע מחוסר בטחון ולא יוכל להתפלל אח"כ, משום שאינו יודע איך לעשותו נכונה. על כן **צריך האדם להבין שהקב"ה ברא כן את הבריאה בכוונה תחילה, כי הוא רוצה שהאדם יעשנו אך יעשנו כהלכה**. הוא רוצה שלא ישתמש לא מאל"ף ולא מגימ"ל, **שילך בכוונה נכונה ויסדר את הענין**, ואז יקשר בזה הוי"ה עם א-להים. הוא נעשה שליח ליישב את העולם. לא מפני שישב העולם הוא התכלית, אלא מפני שכך הוא מגלה

את העולם הבא כדבר מציאותי, שאינו מתפעל כל-כך מהחיצוניות.

ועוד משל אחד לסיום. מי שראה שיש משהו המעלה את רוגזם של אנשים הרבה, אך ראה יחד עם כן שהרוגז אינו מחזיק זמן רב, אלא כעבור לילה אחד, כולם נרגעים. כגון מי שממונה להודיע לאנשים ידיעות מסוימות, כגון בשורות רפואיות קשות, ותמיד הוא רואה שהאדם נעשה בכעס בשעת שמיעה, אבל למחר הוא חוזר רגוע. הנה אדם כזה, כשרואה אחד מתחיל להשתולל, לבכות ולצעוק, אינו נבהל. הוא מבין שזה רק עכשיו ואומר לו: "טוב, נדבר מחר". השני אומר: "לא, אני רוצה לדבר על זה עכשיו". אבל הוא לא מתפעל ממנו כלל. למה? כי כבר ראה זאת אלף פעמים והוא יודע בדיוק מה יהיה המצב מחר...

אף בענייננו, כשהאדם מרגיל את עצמו בכל האמור לעיל, אין הוא מתפעל כל-כך מהלבושים שהעולם הגשמי. השותף שלו אומר לו: "אם לא תעשה כך וכך..." -- "בסדר! כבר ראיתי... אני כבר מכיר את הדברים האלה..." **הציווי של ולא תתורו הוא שהאדם ירגיל עצמו להיות איש כזה. שלא יאבד את ישוב דעתו בגלל כל הדברים מן הסוג הזה.** "למה לאבד את הישוב הדעת? בגלל שפלוני אמר?! בגלל שאלמוני אמר?! למה לי להתפעל ממנו? הרי הוא רק לבוש! אדבר אם כן עם זה ששלח אותו. אעבוד על עצמי ואז אדבר עם זה ששלח אותו והשליח ישנה את דעתו. היום הוא אומר ככה. מחר הוא יאמר הפוך". המתרגל בכך, חייו נעשים רגועים בהרבה. **אכן עבודת החיים היא ותן לחכם ויחכם עוד.** כל אחד צריך למצוא משלים ודוגמאות מחייו האישיים, בבחינת עשיית אזניים לתורה.

בשבוע שעבר סיפרנו על הגה"צ רבי **צבי הירש מייזליש זצ"ל אבד"ק ווייצען** שכמה פעמים היה במצב שהנאצים הרשעים ימ"ש רצו להרגו והיה בבחינת חרב חדה מונחת על צווארו, אבל הוא שינן לעצמו שוב ושוב - "אין זה אמת מה שאני רואה. רק הקב"ה קיים. ואילו הרשעים האלה, רק דמיון הם..." וכיון שעשה כן, לא היה ראוי לעונש, וכיון שכן לא יכלו הרשעים להיות השלוחים להענישו, ולכן החליטו פתאום להניחו לנפשו ולהיטפל לאחרים.

מי שינסה זאת, לאו דווקא במצבים נוראיים כאלה, אלא אפילו במצבים כספיים, יראה פלאי פלאים, התגלות אלוקית. והרי מגיע לו התגלות אלוקית, מדה כנגד מדה, כי זה מה שהוא עצמו עשה בעבודתו, גילוי אלוקות. הלה אמר לו: "איני מסכים ליתן לך את הכסף, רק בתנאי כזה וכזה", והעניין הלך והסתבך, ואז עצם את עיניו והתחזק באמונה עד כדי התפעלות בזכרו שאין זה קשור לפלוני, כי פלוני רק שליח הוא. ופתאום שב הלה על עקבותיו ואמר: "שיניתי את דעתי..." האדם יכול לצאת מכליו מזה - "זה עובד. איך זה קרה?".

התפעלות כנגד התפעלות

לסיום, זוהי אחת מהסיבות שנחוץ מאוד שהאדם יתפעל מאמירת תהלים ומתפילה, אשר זהו דבר שדורש הכנה. שיתפעל מלימוד התורה, שילמד ספרי מוסר וספרי חסידות בהתלהבות ויקשר את דבריהם לחיי המעשה, שיתלהט בקדושת השבת ובאמונת השבת, כאילו כל מלאכתך עשויה. כי אם אין האדם מתפעל מהדברים האלה, הנסיון של ולא תתורו נעשה אצלו קשה פי אלף, כי כל דבר מרגש אותו. מה שאין כן **מי שכבר נתפעל כל-כך מן האמת ורואה**



יום ראשון פרשת יתרו י"ד שבט תשפ"ג

החדרת הידיעה שכל הנבראים עומדים לשרת את עובדי ה'

בשביל תורה שנקראת ראשית

חז"ל אמרו: בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ - בשביל תורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית. ועוד אמרו (שילהי מסכת אבות): כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו. היינו שכל העולם לא נברא אלא בשביל התורה. והנה מן הראוי לברר פירושו של דבר, מה זה שאמרו שהעולם נברא בשביל התורה. מרוב שהתרגלנו במילים אלה, איננו מתבוננים בהן לראות כמה חכמה גנוזה בהן. ובכן מוטל עלינו ללמוד הפירוש כדי להתעורר וכדי שנבוא לידי מעשה בס"ד.

לכל דבר יש תכלית

הנה **הרמב"ם** בהקדמתו לפירוש המשניות כתב כדברים האלה: **הקדמונים** חקרו חקירה עצומה מה תכלית כל הדברים שנבראו בעולם. האדם מסתכל סביבו ורואה מיליונים של נבראים. עשבים למיניהם, פירות למיניהם, ירקות למיניהם, בעלי חיים למיניהם, חיות, בהמות, עופות, וכל נברא הרי בנוי מחלקים אין מספר. השאלה היא מה תכליתם של כל אלה. הרמב"ם מציג את השאלה במשל: כשהאדם יוצר מסור לניסור עץ, הרי ברור שכבר קודם לכן היתה תכליתו מצויר במוחו. הרי כך הוא תמיד במי שממציא איזה רעיון. אדם זה חשב: "הן כל-כך קשה לנסר עץ. מה אוכל לעשות כדי שיהיה יותר קל לנסר עץ? מה אוכל לעשות כדי שנוכל לנסר עצים במהירות? מה אוכל לעשות כדי שנוכל

לנסר אותם באופן מדוייק?". כך חשב וחשב עד שנפל ברעיונו ליצור סכין בעלת ידית גדולה וחזקה עם פגימות גדולות. הנה תחילה חשב על התכלית ואח"כ חשב איזה כלי יוכל להתאים לה.

נדבר יותר מהחיים שלנו: הנה אנו מכירים רק את המכונות הנמצאות בכל בית, מכונת כביסה, תנור, מקרר, וכן הלאה. אך כשניכנס למפעל גדול, לבית חרושת, נמצא שם מכונות גדולות אשר כל אחת מהן שוות חצי מיליון דולר ויותר, וכמותן יש עשרות אלפים המפוזרות בכל בתי החרושת בעולם. אנחנו נעמוד המומים - "מי יוצר את כל המכונות האלה?". אכן אנחנו מאחר שאיננו עוסקים בכך, איננו יודעים. אבל יש עילויים גדולים ששוקדים על המלאכה ויוצרים מכונות ענק שכל אחת מהן יש לה תכלית אחרת.

מה תכלית מיליארדי הנבראים

אומר הרמב"ם: הרי הקב"ה ברא מיליארדים של מכונות, אנשים ובעלי חיים, כל סוגי הדגים וכל סוגי המעופפים, אשר כל אחד מהם משוכלל בהרבה מהמכונה המשוכללת ביותר שהאנשים יצרו, ולא יתכן שברא אותם ללא תכלית, כי אף אחד אינו יוצר שום דבר בלי תכלית. ובכן, השאלה היא מה היא התכלית. מה היא התכלית של כל אותם נבראים.

והאמת ששאלה זו צריכה היתה לערער את שלוותנו. אכן נהפכנו לאנשים של

לאדם והוא מגלה עוד איזו תכלית של מין ממיני הצמחים וכדומה. אפשר לראות זאת בעיקר בעולם הרפואה, שמתגלים עוד ועוד רפואות, כגון האנטיביוטיקה שנתגלתה לפני כתשעים וחמש שנה. והרי כל הטכנולוגיה יושבת על הבריאה והקב"ה קבע לה זמן מתי להתגלות כדי לשמש בני אדם. ובוודאי קיים בה הכלל כמו בכל דבר, צדיקים ילכו בה ופושעים ייכשלו בה. ובכן כשאנו רואים שדברים שאנו רואים עכשיו, לא ראינום לפני חמישים שנה, נוכל להבין מזה שבעוד עשר או עשרים שנה, יתגלו עוד דברים שאינם ידועים לנו עכשיו. הן כך אמר הנביא: "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", וחלק מחכמת התורה היא שהאדם יתחיל להבין מאמר זה: "כל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו". כרגע איננו לא רואים ולא מבינים. כל מה שאנו רואים, כבר נתגלתה תכליתו, כגון זכוכית וכדומה, והם משמשים את הבריאה. עכ"פ מזה שאנו יודעים שעוד ועוד דברים מתגלים, אנו מבינים שכל זבוב שקיים בעולם, תכלית יש לו. כידוע שהדבורים מעבירים את הזרע מאילן לאילן ורק על ידיהם צומחים הפירות. קשה לתפוס בשכלנו שיש כבר מיליוני דברים הידועים לנו ואין האדם מתבונן בהם לראות איך הם מביאים לו תועלת.

תכלית האדם להשיג מושכלות

וכיון שאנו כבר מבינים שהכל נברא כדי לשמש את האדם, נשאלת השאלה: מדוע האדם עצמו נברא? **הרמב"ם** אומר: כשתחקור תראה שלכל אחד מבעלי החיים והצמחים יש בדרך כלל כשרון אחד שזהו תפקידו. למשל, העכביש אורג רשת בחוטי ועל ידי כן הוא צד בעלי חיים אחרים, וידוע שהדבר הציל את דוד המלך ממוות לחיים. וכן הנמלה אוגרת מזון. סוף דבר, לכל אחד יש כשרון אחד. אך כשתסתכל על האדם,

'מלומדה' ולכן ששאלות מעין אלו לא מעוררות בנו ענין. אנו שקועים כל-כך בתאוות, שהן כבר לא מעניינות אותנו. וזה פלא גדול. אנו עובדים את ה', לומדים ומתפללים, ואף פעם לא עוצרים להתבונן בשאלה זו - מה פשר כל הנבראים האלה? לצורך מה הם נבראו? אנו מסתובבים רק בין אנשי שלומנו, בארץ ישראל, באמריקה, ובכמה מקומות באירופה, וזה מה שאנו מכירים. איננו עוצרים לחשוב מה עם מיליארדי הסינים וההודים והאפריקאים? הרי רוב העולם יושב במזרח ואינו מוכר לנו כלל. מדוע נבראו?...

לא נבראו אלא לשמשני

אומר הרמב"ם: זה הרי ברור לכל שהדומם והצומח והחי משמשים את המדבר. למשל, בעלי החיים, על חלקם רוכבים, על חלקם נושאים משאות, ואת חלקם שוחטים ואוכלים את בשרם. אכן ככל שיש לו לאדם יותר שכל, כך הוא מוסיף להכיר עוד ועוד דברים שמשמשים את המדבר. אמנם דברים יש שאי אפשר לדעת את תועלתם כי אם על ידי נבואה, כי השכל האנושי אינו מבין את תועלתם. ואולם שלמה המלך השיג את הכל בגודל חכמתו שנתן לו הקב"ה, אבל אנחנו אפילו במעט השכל שיש לנו, איננו מתבוננים. אנו עסוקים וטרודים ואיננו מתבוננים כלל. יכולים היינו לראות את החכמים שדווקא התבוננו והגיעו על ידי כן לאהבת ה' ויראת ה'.

עכ"פ כל הנבראים נבראו לשמש את האדם, כפי שאפשר לראות כל הפירות והירקות, ומיני העשבים שמשמשים לרפואה או לשאר דברים שבסוף מביאים תועלת לאדם. הרמב"ם אומר דבר פלא: התבונן סביב ותראה שבמשך השנים מתגלים עוד ועוד דברים שהיו כמוסים עד כה. כשהקב"ה מחליט, הוא נותן חכמה

הוא צריך להתנהג והוא מתבונן בזה, הוא מקום חשוב כל-כך שהקב"ה אוהב אותו יותר מכל מקום אחר, כי דרכו מתקיימת תכלית האדם, ולא רק תכלית האדם, אלא תכלית כל הבריאה כולה.

ובכן הבה ונעצור לרגע קט ונתבונן איך דבר זה פועל בעולמנו ונראה דבר פלא. על האדם להתבונן בכך שכאשר הוא יושב ומברר איך עובדים את הקב"ה יותר טוב, איך מתפללים יותר טוב, איך מתמודדים עם נסיון יותר טוב, מה צריך לחשוב, מה צריך לדבר, מה צריך לשפר, איזה עצות יש להתקדם בעבודת ה', מתקיימת איזו תכלית שהיא לא התכלית של בית זה או של ישיבה זו בלבד, אלא היא התכלית של מיליארדי נבראים שכולם משמשים אותו שיוכל לעשות את מה שהוא עושה עכשיו. כשיתבונן בזה, ירגיש חשיבות גדולה ועצומה במה שהוא עושה.

אלמלא השוטים היה העולם חרב

ממשיך הרמב"ם: ונשאר בכאן שאלה אחת, והיא שיוכל אדם לומר, אתם כבר אמרתם שהחכמה האלוקית לא המציאה שום דבר לריק אלא לענין וכי כל היצורים שמתחת לגלגל הירח, הנכבד מהם הוא האדם, ותכלית היות האדם לצייר לנפשו המושכלות, אם כן מדוע המציא ה' כל האנשים אשר לא יציירו מושכל לנפשם, ואנחנו רואים שרוב בני אדם ערומים מן הערמה וריקים מן החכמה, מבקשים התאוה, ושהאיש החכם המואס בעולם הוא יחיד בין רבים, לא ימצא אלא אחד בדור מהדורות.

התשובה, שכל מציאות אותם הנבראים לשתי סיבות, האחת, לשמש את אותו היחיד, כי אילו היו כל בני אדם למדנים מתפלספים, היה העולם אבד, והיה האדם

טראה שיש לו כשרונות מרובים, ובמה נבדל האדם מכל הנבראים שיצטרכו אלו לשמשו? הוי אומר בשכלו שעל ידו הוא יכול להבין במושכלות, כי בזה הוא נעשה חשוב יותר מכולם וכולם צריכים לשמשו.

ותכלית בריאת האדם עם השכל היא, להשתמש בשכלו כדי לברר את האמת ולהשיג חכמה אמיתית ולהכיר את ה' ולדעת מה יש לו לעשות בעולם. כשהאדם עושה כן, אזי הוא מגיע אל תכליתו. הרמב"ם מבאר שהתכונות והכישרונות שיש לו לאדם, חלקם הם כדי שיוכל לעסוק בחכמה עצמה, וחלקם אינם אינן אלא להמשכת קיומו. וכן קיבל כשרונות לקיום המין, היינו שיוכל להוליד ילדים ולגדלם ולהמשיך אותה תכלית. אבל כשמתבוננים על פי חקירה, אפילו הגוי יגיע למסקנא שכל הנבראים משמשים את האדם נזר הבריאה, ותכלית האדם להשיג במושכלות, כי לא יתכן שתכליתו לרדוף אחר התענוגים, כי גם בעלי החיים רודפים אחרי התענוגים, ובמה נבדל הוא מהם. הדבר היחיד שאין לבעלי החיים ויש לאדם הוא השכל. ובכן, תכלית כל הנבראים לשמש את האדם ותכלית האדם שהשכל ישמש אותו להגיע להכרה נכונה בה' ולדעת כיצד לעבדו, כי החכמה בלי המעשה אינה מתקיימת.

אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה

הרמב"ם מפרש שזהו מה שאמרו חז"ל "אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה", וזהו אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ח, א): "אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות", כי המקום שבו האדם מברר מה הוא צריך לעשות ואיך

ואנשים שיבשלו אותם. תלמיד חכם הרי צריך לאכול דג, עכ"פ בשבת, ואם יצטרך לעשות את כל העבודות הללו לבדו, איך יוכל לשקוד על תלמודו. על כן הוא צריך לכמה מאות אנשים בשביל הדג שלו. ואז צריך לכמה מאות אנשים לירקות שלו, וכן לשאר כל הדברים, כגון הבגדים וכיו"ב.

מיליוני בני אדם משמשים את האדם

נרחיב בזה מעט כדי שיבין האדם שמאות אלפי אנשים משמשים אותו. האדם לובש משקפיים. הוא אינו יכול לראות טוב ולובש משקפיים לתיקון קוצר הראיה. נקרא לו לרגע ונשאל אותו: "אמור נא, מי עשה לך את המשקפיים?". --- "לא יודע. הלכתי לחנות וקניתי". אכן כמה יגיעה ומחשבה והתעסקות מושקעת במשקפיים האלה עד שהגיעו לך שאפשר ליצור אותן בצורה זו באופן שלא נרגיש בהן כלל. אנחנו לא יודעים. יותר ממאה אנשים התעסקו בזה רק לחשב את דרך עשייתן. ואח"כ יש סדר שלם איך עושים אותן ואיך עושים אותן כל-כך דקות. האדם הזה עסוק בשאלה אם המסגרת עשויה זהב או כסף או שהזכוכיות בכלל בלי מסגרת. הוא אינו יודע שהקב"ה העמיד עדר שלם של אנשים רק לעסק זה.

ועדיין זה לא נגמר. כדי שהמשקפיים יגיעו אליך, ברא הקב"ה אלפי אלפים בני אדם שיעסקו ביצירת ספינות ומטוסים כדי שיוכלו להביא אותן. אכן כן, זה ללא גבול. כשמתבוננים בזה, רואים שמאות אלפי אנשים התעסקו בהן. והרי כל דבר הוא כך, שהרי כל דבר שני שהאדם משתמש בו, מיובא ממקום אחר בעולם. וגם לאחר שהמשקפיים עברו את המים, מאז שעלו על הנמל ועד שהגיעו אל החנות, נעזרו בעוד כמה מאות אנשים שסללו את הכבישים. אילו היה האדם צריך להמתין לסוס או

כלה ממנו בזמן קצר, לפי שהאדם חסר מאוד זקוק לדברים רבים, והיה מוכרח ללמוד חרישה וקצירה ודישה וטחינה ובישול ועשיית כלים לכל אלה עד שיושג לו המזון, וכן היה צריך ללמוד טווייה ואריגה כדי לארוג מה שילבש, ובנין כדי לבנות לו מקום לחסות, ויעשה כלים לכל אלה, ולא יספיקו חיי מתושלח כדי ללמוד כל המלאכות שהאדם זקוק להם בהכרח למען קיומו. ואם כן מתי ילמד אותו אדם חכמה ויבין במדע. **לפיכך נמצאו כל אלה כדי לעשות את העבודות הללו שהעולם צריך להם, ובכך נבנה העולם ונמצאת החכמה, וכמה יפה פתגם האומר "אלמלא השוטים היה העולם חרב"** ואין לך שטות גדולה מזו שאדם חלוש הנפש, בנין גופו רופף, נוסע מקצה האקלים השני עד קצה הששי, ועובר בימים בימי החורף ובמדברות בשרב בקיץ, ומסכן עצמו לחיות הטרף למיניהם כדי שאולי ירויח דינר, וכאשר יקבץ מאותם הדינרין שמסר כל רוחו עליהם, יתחיל לחלקם לאומנים לבנות לו יסוד איתן על בתולת קרקע בסיד ואבנים, כדי להעמיד עליו בנין שיעמוד מאות בשנים, והוא יודע ברור שלא נותר מחייו אפילו כדי לבלות בנין של גומא, היש קלות דעת חמורה מזו. **וכך כל תענוגות העולם ותאותיו קלות דעת בהחלט כדי שיבנה העולם, ולכן כנו חכמים ע"ה מי שלא למד "עם הארץ", כלומר שלא נבראו אלא לבנין הארץ ולפיכך יחסום אליה.**

הרמב"ם מפרש כך: כדי שיוכל האדם לאכול דג, הוא זקוק לכמה מאות אנשים שיעבדו בשבילו. הוא זקוק לאנשים שיחזיקו בית חרושת לרשתות לצידת דגים, הוא זקוק לאנשים שיבנו את בית החרושת, ועוד הוא זקוק לאנשים שיסכימו ללכת אל הים ולצוד דגים, ולאנשים שיובילו אותם לחנויות, ואנשים שימכרו אותם בחנויות,

מדברים על מפעל גדול. אנו מדברים על מפעל פשוט, מפעל של אגוזים. הוא ימצא שם מכונות בסך כולל של חמש עשרה מיליון דולר. ולא כל סוגי האגוזים מייצרים שם. מייצרים רק סוג מסויים. כדי להשיג סוגים אחרים, עליך לנסוע לקצה השני של העולם. כשהאדם יתבונן בזה ישתהה וישתומם.

אבל הרמב"ם אומר שזה לא תמוה כלל, כי לשם מה מייצרים את המכונות? ומדוע מייצרים שמן כזה וכזה וגומי כזה וכזה? הרי **את הכל מייצרים אך ורק כדי לשמש אותו**. וכאמור, כל יום מציאות זו מתקיימת.

ארמון מוכן לחסיד לעת מצוא

הרמב"ם ממשיך: ושמא יאמר אדם והלא אנו רואים אדם טיפש וכסיל יש לו נחת בעולם ואינו יגע בו, ואחרים משרתים אותו ועושים מלאכתו, ופעמים שהעושה מלאכתו אדם מלומד? אין הדבר כמו שדימה במחשבתו, כי **סיבת נחת אותו הכסיל מפני שגם הוא משרת לאדם שהוא מטרת הבורא**, כי בעבור הנאתו ובעשרו או בשלטונו יצוה לעבדיו לבנות ארמון ענקי, או לנטוע כרם גדול, כדרך שעושים המלכים והמתדמים להם, ויהיה אותו הארמון מוכן לחסיד שיבוא במשך הזמן באחד הימים לחסות בצל קיר מקירות אותו ארמון ותהיה בכך הצלתו ממות, ושיילקח מאותו כרם כמות של יין באחד הימים כדי לעשות צרי להציל אדם שלם שנשכו אפעה. **כך היא הנהגת ה' יתעלה ויתרומם וחכמתו ששעבד בה את הטבע**.

אכן בימינו יותר קל להבין זאת. רואים בדרך משל יהודי ירא ושלם שצריך לנסוע למרחקים כגון למנוחה וכדומה, והם מוצאים להם מקום לשבת שם בשלוה ורוגע

חמור שיביא לו את המשקפיים ויעשה את דרכו על שבילי עפר, נוח היה לו להמשיך בלי משקפיים. ברוך ה', המשקפיים הובאו לו במהירות.

יש פעמים הרבה שהאדם רוצה לקנות איזה חפץ בחנות, והוא מקבל תשובה: "כרגע הוא לא קיים בחנות, אבל נזמין אותו עכשיו ובעזרת ה' תוך עשרה ימי עסקים, זה יגיע אליך". מיד הוא מתחיל להתרגז: "עשרה ימים?! מה אעשה עד אז?". הוא אינו מבין שחצי מהעולם עוצר עכשיו מלכת בגלל שהוא זקוק לזוג משקפיים או לזוג נעליים. מאות אלפי אנשים עובדים בשבילו. פשוטו כמשמעו. ואח"כ הרכב שמסיע אותו על הכביש, והאנשים שיצרו את הרמזורים המתחלפים מירוק לאדום ומאדום לירוק, כדי שכולם יבואו למחוז חפצם בשלום. **את הכל עושה הקב"ה בשביל יהודי זה** שהולך להשתמש עם המשקפיים לקרוא את האותיות הקטנות של הגמרא. **בשבילו הקב"ה מסבב הכל כדי שהכל יהיה מסודר להפליא**.

כשהאדם קולט זאת, הוא רואה שזה כלל לא גוזמא שיש מיליוני בני אדם שמשמשים אותו באופן יומי. הן דיברנו עד כה רק על המשקפיים. לא דיברנו על שאר ההצטרכויות. הוא אוכל ואוכל, מאכלים כאלה ומאכלים כאלה. יש כמה וכמה בני אדם שמייצרים מזון מיוחד למאכל הפרות בדרום אמריקה, אותן פרות שאותן אתה אוכל בליל שבת. אכן אנשים משקיעים את כוחם ועתם ליצירת מזון הפרות, הכל כדי שיוכל הוא לקיים עונג שבת, או לערוך סיום לכבודה של תורה. הן, הן, אל תתעלם מזה. זו מציאות. זו לא בדיחות ואף לא משל. זה התרחש אתמול ומתרחש היום. ככה העולם מתנהג תמיד. די שהאדם ייכנס למפעל אחד ויראה איך מאות אנשים עובדים שם, ולא, איננו

הרבה אתה מגיע לאיזה שהוא מקום ומתגלה לפניך תור ארוך. **דע לך שהקב"ה הציב את התור, אם כדי שיהיו לך נסיונות, אם כדי שתרגיש מוקף בחברה.** בכלל, הרי צריך להיות כדאי לחברות התעופה להוציא מטוסים לבודפסט כדי שנוכל לנסוע לקערעסטיר. על כן ברא עוד אנשים שירצו לנסוע לשם. אבל תכלית אחת יש לכולם. יש שאנו מרגישים שאנו נטפלים אליהם בנסיעתם, **ולמען האמת, הם אלה שנטפלים אלינו. המציאות נועדה לעובדי ה'.**

מי שאינו רוצה להנות מאחרים

עכשיו נמשיך הלאה, וכאן אנו מגיעים אל העיקר. מדובר בנקודה רגישה, אבל למדנו את כל דברי הרמב"ם כדי להגיע אליה. **פעמים הרבה יש שהאדם אינו רוצה להטריח אחרים.** הלא דבר הוא שמגיע מהרגש נעלה מאוד. הוא אינו רוצה להטריח בני אדם. הוא אינו רוצה שאף אחד ישמש אותו. יש לו את מעט הלחם שלו, מעט המים שלו, את הגמרא, הסטנדר - "תן לי, תן לי לעבוד את הקב"ה". כשמאן דהו משרת אותו, זה ממש מצער אותו.

על זה נאמר **יש בזה חלק טוב וחלק שאינו טוב.** החלק הטוב הוא שהאדם צריך להיות עניי מצד מהותו ומצד העבודת ה' שלו וכן הוא צריך להיות חרוץ כמו שאמר שלמה המלך, ועל כן אינו רוצה שאחרים ישרתוהו. וכבר אמרו **חז"ל** (ברכות י, ב): "הרוצה להנות - יהנה כאלישע, ושאינו רוצה להנות - אל יהנה כשמואל הרמתי". אבל אם יתבונן האדם בכך שיש לו תכלית ותכליתו היא לקבוע עתים בערב לשעה אחת, והוא מתכוון לזה ברצינות. הוא רוצה להיות יהודי כשר וקובע ללמוד אז גמרא והלכה וספרי מוסר ויראת שמים, הכל כדי

ולעסוק בתלמודם, ואז מתברר שבגלל זה נבנה הבינין שם. ראו נא כמה צדיקים כשנמלטו בימי מלחמת העולם השנייה לנו כל לילה באיזה בית אחר וניצולו ממות. הקב"ה כבר הזמין מראש אותם בתים כדי שבבוא העת יוכלו הצדיקים ללון בהמה. וכן אפשר לראות את האיש החכם וירא ה' נקלע למקום נידח ונכנס לחנות לשתות בה כוס מים. הקב"ה סיבב כך שתהיה שם חנות כדי שיוכל אותו איש חסיד להרוות את צמאונו. מסביב יש חנויות טריפה כדי שיהיה לו הנסיון ויתגבר ולא יקנה מהם, ובאמצע עומדת אותה חנות. **הקב"ה הוא זה שסיבב זאת שיהיה באופן זה.**

כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה

וכעת הרמב"ם עובר אל הסיבה השנייה מדוע ברא הקב"ה כל אותם בני אדם עמי הארץ: והסיבה השנית **למציאות מי שאין בו חכמה,** לפי שבעלי החכמה מעטים מאד, שכך חייבה החכמה האלקית וכו' **ולפיכך הומצאו ההמון להיות לצוות לבני עלייה.** ושמא תחשוב שתועלת זו קלה היא, אדרבא, היא יותר גדולה מן הראשונה. הלא תראה שהקב"ה השאיר את הכופרים בארץ להיות לצוות לחסידים, והוא אמרו יתעלה ויתרומם לא אגרשנו מפניך בשנה אחת פן תהיה הארץ שממה, וגם ענין זה ביארוהו **חז"ל** ואמרו מאי כי זה כל האדם, כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה, פירושו להיות לו לחברה.

אכן האדם חייב לחיות בתוך חברה. הוא לא יכול להיות בודד. תאר לך שהיית עולה למטוס ולא היית מוצא שם אף אחד. אתה היחיד. לא היית יכול לסבול זאת. עשה הקב"ה שיהיו הרבה אנשים במטוס, ויהיה חי ותוסס. נדמה לך שהם מפריעים לך. אמנם כן, הם מציבים בפניך נסיונות. אבל בלעדיהם לא היית יכול לסבול. פעמים

שלושים וחמש דולר למונית כי הפסיד את המנין כאן והוצרך לנסוע למקום אחר להתפלל במנין, ועכשיו הוא מרגיש - "הייתי יכול להתפלל ביחידות..." מה היית יכול להתפלל ביחידות? הרי כל הבריאה עומדת על זה! למה עשה כן הקב"ה שאנשים גוים או רחוקים משמירת תו"מ יוכלו לנהוג במכונית? הרי רק בשביל זה עשה כן, כדי שיוכלו להסיע אותך להתפלל במנין.

כשהאדם מבין שהוא באמת נזר הבריאה ויש לו תכלית, הוא מבין שבשביל תכלית זו הקב"ה ברא את כל הבריאה כולה. ניקח לנו דוגמא אחת. **אם הקב"ה נתן חכמה בבני אדם להביא ישוב הדעת לאנשים בדרכים הרבה, למה עשה כן? אין זה אלא כדי שהאדם יוכל לנצל את חכמתו הודות לאותו ישוב הדעת.** אכן אנשים מקבלים החלטות שגויות ברצונם לחסוך כמה דולרים, והדברים אמורים גם למי שמצומצם בכסף, שהרי כל אחד יודע לבזבז את כספו לאותם דברים שהוא מרגיש שהם התכלית.

את התכלית לא מפסידים

פעם יצא לי לדבר עם משולח שמכתת את רגליו בין נדיבי העם בשביל נישואי צאצאיו, ואמר לי שיש ימים שבהם הוא יודע שאפשר לעשות בהם כסף רב, כגון בחג הפורים שאז כל הפושט יד נותנים לו, אך הוא בימים האלה אינו מכתת את רגליו, אלא יושב בביתו עם אשתו והילדים ומשמח אותם. והסביר לי, שהרי כל מה שהוא חי הוא כדי לעבוד את ה', ואם גם ביו"ט יצטרך להסתובב בין הבתים, כל הסיפור ייגמר. לא יישאר כלום מתכלית חייו.

האדם צריך להראות, לא רק לאחרים, אלא גם ובעיקר לעצמו, שהדבר פשוט עד

לדעת איך להיות יהודי כהלכה המתקרב אל ה'. כמו כן יש לו זמן מתי הוא מתפלל. בקיצור, **ברור לו מה תכליתו בעולם. אילו היה האדם מתבונן בזה כפי שהרמב"ם מציגו, היה מקבל החלטות אחרות, ונחוץ מאוד שהאדם ישנה את מבטו על זה.**

טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף

נסביר: נניח שבשעה זו שהאדם יוצא ללימודו בערב, נוות ביתו אינה מסתדרת וזקוקה לעזרה. יש שכינה שרוצה לעזור לה, אבל הוא אינו מסכים, כי אינו רוצה להיעזר על ידי אחרים וכמו"כ אינו רוצה לשלם עבור עזרה כי אין לכסף מוצא. אומר הוא: "אשאר בבית ומשם אלמד בטלפון עם החברותא וכך אוכל להושיט יד תוך כדי הלימוד בכל מה שצריך". הנה פעמים הרבה מדובר בתפיסה שקרית שיש לו במוח. **הרי כל העולם מסתובב סביב זה שתוכל ללמוד כיהודי כשר, ובדיוק כשזה מגיע אל נקודת התכלית אתה מרים ידיים! בין תרצה בין לא תרצה, יש מיליארדי דברים שנבראו בשבילך. אינך רוצה להטריח אף אחד, אך האם אתה יודע שאנשים טרחו לסלול לך כבישים כדי שתוכל לנסוע?!** הקב"ה ברא מאות אנשים שימצאו מטריה כדי שתוכל ללכת אתה ביום הגשם ללמוד תורה עם החברותא. ולמעשה, מה אתה אומר? - "היום יורד גשם. קר לי. אני לא הולך היום. אני נשאר היום בבית..." כשאתה מגיע אל הנקודה שבגללה ברא הקב"ה בית חרושת שלם ליצור מעילים ומטריות כדי שתוכל ללכת בגשם, אתה מתחמק.

האדם צריך להבין שקביעות העתים שלו או התפילה שלו היא תכלית הבריאה. עכשיו צריך הכל להתהפך כדי שזו תתקיים. הוא אינו צריך להרגיש משונה או בעל מדרגה גדול במה שהוא משלם כסף רב כדי שיוכל להתפלל במנין. הוא שילם

בגישה הנכונה ובמהלך הנכון, עבודתה זו נעשית לה אמצעי לקרבת ה', באמצעותה היא מגיעה לידי דביקות בה'. כפי שהאדם העוסק בעשיה, כל שהוא עושה אותה נכונה כאשר הוא חושב על הקב"ה ויודע שהוא מקיים את שליחותו, הרי הוא מתקרב אליו על ידה, כך כל מי שמשמש את פלוני שיוכל לשבת וללמוד, כל זבולון שמתבונן נכונה, הוא עצמו נעשה יהודי כשר. שמח זבולון בצאתך אם יששכר באוהלך.

מוסיפים אנו אם כן על דברי הרמב"ם, שחוץ מזה שהמציאות היא שהכל משמש את היהודי שעובד את ה' ומברר איך לעבוד יותר טוב ומפתח את שכלו להיות יהודי כשר, מגיעה עוד דרגה, ונחוץ מאוד להדגישה שוב, והיא שכל יהודי שמצווה לעבוד את ה' מוצא את עצמו בתפקיד של זבולון, הוא מוצא את עצמו משמש, הוא מוצא את עצמו עובד, אם יעשה מה שהוא עושה עם הכוונה הנכונה, הרי זה יועיל להביא השראת השכינה לפעולתו.

הכל הולך לפי הכוונה

הנה במסכת ע"ז (ב, ב) איתא שלעתיד לבוא יביאו את מלכות רומי לדין, יאמר להם הקב"ה: במאי עסקתם? אומרים לפניו: רבש"ע, הרבה שווקים תקנינו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף זהב הרבינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה: שוטים שבעולם, כל מה שעשיתם, לצורך עצמכם עשיתם.

והנה מסופר שהגר"ח מבריסק זצ"ל שאל מבנו הגרי"ז זצ"ל שתי קושיות (וכבר נמצא ככל הדברים האלה בפרי צדיק): א. וכי יחשבו אומות העולם שהם יכולים לרמות את הקב"ה?! הלא אז יתקיים ומלאה הארץ

מאוד שעל דברים רוחניים מתקבלות החלטות אחרות לגמרי. לא מפני שהוא הולך להרוויח איזה דבר גשמי אם יקיים את הרוחני, אלא כי אם הקב"ה ברא את האבנים בשביל תכלית זו, למה הוא עצמו לא יעשה הכל בשבילה. אם הקב"ה ברא מאה אלפי איש כדי שאני אוכל ללכת לשיעור היומי, היתכן שלא אלך רק בגלל שלא כל-כך נוח לי עכשיו?! אם לא נוח לי, אהפוך את כל סדרי היום ואף אשלם מה שצריך לשלם כדי שאוכל ללכת אל השיעור הקבוע. הנסיון הזה פוקד את האדם כל היום, והוא צריך להסתכל על זה באופן זה.

הפיכת האמצעי למטרה

אך האמת שבדברי הרמב"ם זה מופיע באופן נוסף. כשהאדם עוסק בישוב העולם, כגון שהוא בונה בנינים או אורג בגדים או מכין מזון, סוף כל סוף התכלית היוצאת היא שעוד יהודי יוכל לעבוד את ה', ונמצא שיש תכלית גם בעסק שלו עצמו. ובכן, מי שמתבונן איך לעבוד את ה' היטב, מצליח לעשות את האמצעי למטרה. במקום שיחשוב שהוא נברא רק לשמש עובדי ה', הוא מבין שאם ישמש אותו כדבעי, יעבוד הוא עצמו את ה' ואף עיסוקו שלו ייהפך למטרה.

הנה מצוי אצל בנות כשמתבגרות ומתחילות להפעיל את מחשבתן, שמתבוננות ושואלות: רגע אחד, תכליתנו היא רק לשמש את הבעלים! בשביל זה אנו נמצאות כאן בעולם, להיות משמשות?! להכין אוכל, לכבס את הבגדים, לנקות את הבית, לשמור את התינוקות, כי הם אין להם זמן שהרי הם עסוקים בתורה ותפילה. בשביל זה נבראנו?!

התשובה לשאלה זו יש לה כמה אנפי, אבל אם רוצים לומר אותה בקצרה, היא נראית כך: כל שהאשה עושה את עבודתה

מתחיל להבין איך זה מסייע ליראי ה', כגון שאתה עוסק בהוצאת משכנתאות וכדומה, **כל שאתה עוסק בזה באופן הנכון לפי סדר העולם, זה קשור בצורה כלשהי לסיוע ליראי ה'.** למשל - "בזכותי יוכל פלוני לקנות דירה ויוכל להרוויח כסף וכך יוכל לתמוך בעוסקים בחכמה האלוקית".

לא יפלא ממך דבר זה

עכ"פ סדר הדברים הוא שכל מה שבני אדם עושים בשביל ישוב העולם, תכלית אחת יש לו, והיא שהיראים ושלמים יוכלו לחיות בעולם מיושב, לקבל את כל צרכיהם, ולעבוד את ה' בנחת ובישוב הדעת. ושאף אחד לא יחשוב שזה תמוה שחצי מיליון בני אדם מתעסקים בטובתו של איש אחד. זה דבר פשוט מאוד. זהו סדר הבריאה. אילו היינו מבינים את התכלית, היינו מבינים שאין זה משונה כלל. כשרואים איזה ראש ממשלה מטופש שנוסע ממדינה למדינה ומוציאים בשבילו כמה מטוסים עם כמה מאות אנשי צוות ושוכרים בשבילם בית מלון, אף אחד לא מתפלא על כך שמבזבזים בשביל כל הסיפור הזה ששה שבעה מיליוני דולרים ויותר. וכן הוא כשמדובר להבדיל אלף אלפי הבדלות בצדיקים, אם כי בדרגה נמוכה יותר, יש גבאים ומשרתים ומשרתי משרתים אשר כולם עומדים באימה ובריאה. כולם הולכים בשביל כבוד המלכות, ושוכרים בתי מלון ובונים מקוואות. כולם מבינים זאת, ומי שחושב שזה משונה, סימן הוא שאינו קולט שכל העת זה הרבה יותר מכך.

נראה לו משונה שהוצרכו לשלם עשרים כרטיסים שהצטרפו לנסיעה. זה משונה? אתה יודע שיש כמה מאות אלפי אנשים שעובדים מדי יום ביומו כאן בבית החרושת? חושבים שאם צריך לפתוח מטבח מיוחד ולשכור עוד ארבעה אנשים שיפקחו

דעה את ה' וכולם יעידון יגידון כי אין דבר נסתר ממנו. ב. למה יאמר להם "שוטים שבעולם", וכי רק מנהג שטות הוא לבוא ברמאות?! לכאורה נכון יותר להשליכם מעל פניו בבושת פנים מאחר והם באים עליו ברמאות!

השיב הגר"ז תשובה קולעת: **לעתיד לבא יתגלה לעין כל שכל מה שנעשה היה לטובת בני ישראל.** הגשרים נבנו כדי שבני ישראל יוכלו לעבור עליהם, המרחצאות נבנו כדי שיוכלו להתרחץ בהם וכן הלאה. יאמרו הגויים: אם הוברר למפרע שהכל נעשה לטובת בני ישראל, אם כן יכולים אנו לבקש שכר על מעשינו. **לא יבואו ליטול שכר ברמייה, אלא בחשבם שהם היו השלוחים לעשות כל אלה, יבואו לבקש שכרם בדין.**

יאמר להם הקב"ה: **שוטים שבעולם! אילו הייתם באמת עושים אותם לטובת ישראל, הייתם במחשבה זו מהפכים את עשייתכם לעבודת ה' ומקבלים עליהם שכר.** אבל עכשיו שעשיתם את כל אלה למענכם ולמען התאוות השפלות שלכם, על מה אתם באים לבקש שכר?

הוא אומר: לעתיד לבוא יתברר שכל המכונות וכל המטוסים נוצרו בשביל מתי מעט היהודים הכשרים שהיו צריכים לנסוע למקומות הקדושים או אל רבותיהם בימים הנוראים. רק בשביל זה נוצרו. אחרת, לא היה צריך אותם. והדבר יתגלה לעין כל, ואז יבואו הגויים לבקש על כך שכר. יאמר להם הקב"ה: "שוטים שבעולם! למה לא התכוונתם לכך אז?". ומה זה מלמד? זה מלמד לאדם הפשוט - **כשאתה עוסק במה שאתה עוסק, אע"פ שאינך רואה עכשיו איך זה משמש יהודים שיוכלו לעסוק בחכמה אלוקית, זוהי המציאות.** כל סוג של עבודה שאתה עוסק בו, אע"פ שאינך

- לא תקבל שכר. כשהאדם משנה את מבטו להסתכל באופן זה, הכיבוד תלמידי חכמים שלו משתנה, השמירה על הקביעות עתים שלו משתנית, השקפתו מה חשוב ומה אינו חשוב משתנית. חייבים ללמוד זאת פעמים הרבה ולהבין באמת מה עיקר ומה טפל. כשהאדם יודע מה עיקר ומה טפל, הוא חי יותר נכון ועובד את ה' יותר טוב.

על כשרות המאכלים, זה משונה. הרי יש מאה אלף איש שעובדים בשבילו מדי יום ביומו, מה אכפת לך שיהיו עוד ארבעה? אכן כן, כולם עומדים בשביל לשרת אותו צדיק ירא ה'. כשהאדם עובד את ה' באמת, הרי הוא נזר הבריאה, וממילא כולם עומדים לשרתו, ובכן, **אתה תחשוב על כך בשעה שאתה עוסק במה שאתה עוסק.** אם תחשוב - תקבל שכר, אם לא תחשוב



לזכות
 החתן **יואל בן טשארנא רחל**
 הכלה **רחל בת רבקה**
 נדבת אביו הר"ר **יחיאל מיכל מייזעלס**
 הי"ו

יום שני פרשת יתרו ט"ו בשבט תשפ"ג

הודאה מדין קל וחומר מעוררת חסדים

שאוציא את הדשאים. כפי הנראה הוא רוצה להוציאם למיניהם ולא בעירבוביא". **דבר כזה מעורר שמחה גדולה**, כי פירושו של דבר שאין הנברא עושה סתם לצאת ידי חובה, אלא **הוא יודע לחשב מה רצונו יתברך ולהדר בקיום מצותו על פי רצונו**.

עוד שינוי מצאנו שעשתה האדמה, באשר נצטוותה להוציא אילנות שטעם עצם שווה לטעם פירותיהם ולא עשתה כן. וכמו שכתב **רש"י** על הפסוק (בראשית א, יא): "ויאמר אלוקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עושה פרי למינו" - עץ פרי, שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כן, אלא (פסוק יב) ותוצא הארץ עץ עושה פרי, ולא העץ פרי. וכתב בספר "**צבי לצדיק**" **להרה"ק מבלאזוב** זיע"א שאף שינוי זה עשתה האדמה לשם שמים. מזה שהאדמה נצטוותה על שניהם כאחת, על הוצאת הדשאים ועל הוצאת האילנות, ובשניהם שינתה, בהוצאת הדשאים שינתה לטובה, בזה שהוציאה אותם למיניהם, ובהוצאת האילנות שינתה לרעה, בזה שהוציאה אילנות שאין טעם העץ כטעם הפרי, מוכח שבשניהם נתכוונה לשם שמים. וזהו הטעם ששניהם נכתבו זה אחר זה בתוספת וא"ו החיבור: "ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו, ועץ עשה פרי

יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו

שינוי במסכת **חולין** (ס, א): דרש רבי חנינא בר פפא: יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו, פסוק זה, שר העולם אמרו. בשעה שאמר הקב"ה למינהו באילנות, נשאו דשאים קל וחומר בעצמם: אם רצונו של הקב"ה בערבוביא, למה אמר למינהו באילנות? ועוד ק"ו: ומה אילנות שאין דרכן לצאת בערבוביא אמר הקב"ה למינהו, אנו על אחת כמה וכמה. מיד כל אחד ואחד יצא למינו. פתח שר העולם ואמר: יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

הן פסוק זה על פי סוד הוא גבוה מאוד, ויש בו עדות על כך שהעולם מגיע אל תכליתו, ולכן הוא נאמר בשמיני עצרת לאחר כל עבודת ימי אלול ותשרי. אומרים חז"ל שפסוק זה נאמר על-ידי שר העולם כשהדשאים עשו אותו קל וחומר. התפשטה אז שמחה גדולה כל-כך על שהדשאים הצליחו לעשות קל וחומר זה מעצמם, עד שפתח שר העולם ואמר יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ופירש שם **רש"י**: "**ישמח ה' במעשיו** - שכולן **זהירין במצוותיו**". הוי אומר: השמחה היתה מכך שהנברא הבין את תכליתו. הקב"ה צוה אותה להוציא דשאים, והיא חישבה: "נכון שלא נאמר לי איך, אבל הבה נחשוב איך הקב"ה רוצה

לעשות נחת רוח לבורא ית"ש

כעת הבה נלמד זאת לפי מדרגתנו. נחזור אל דברי הגמרא בחולין. הגמרא אומרת שהדשאים נשאו קל וחומר בעצמן. מה זה קל וחומר? קל וחומר פירושו שהדבר אינו כתוב מפורש, אך התורה אומרת לאדם: "תבין לבד. דרוש בעצמך את הקל וחומר והבן מה רצון הקב"ה". יש לו לקל וחומר תוקף של דאורייתא ונחשב כאילו כתוב בתורה, אבל הקב"ה רוצה בדווקא שזה לא יהיה כתוב במפורש. למה? כי הוא רוצה שאנו נדרוש את הקל וחומר בעצמנו. **השמחה בשמים מתעוררת כשהאדם מבין מה רצון ה' ומתנהג על פיו הגם שלא נצטוו להתנהג כן בפירוש. ודבר זה מעורר חסדים ומביא להתגלות השכינה.**

אכן תמיד אומרים שהקל וחומר מעורר חסדים, ומקורו מהמגיד ממעזריטש זיע"א והסמיק זאת על הפסוק א-ל רפא נא לה שאמר משה להמשיך רפואה למרים, ולכן נלמד משם הענין של קל וחומר, ומדברי הגמרא בחולין אנו מוצאים לזה הסבר. ונבאר: אם האב מצוה את בנו להרים איזה דבר והוא מרים, או מצוה אותו לעזור לאמו לשטוף את הכלים והוא עוזר, יש לו מזה מין אחד של נחת רוח. אך יש מין אחר של **נחת רוח שנובעת מכך** שאין האב מצוה את בנו לעשות, ובנו קם לבדו ועושה מפני **שמבין** על-ידי ק"ו **שהו רצונו. דבר זה מעורר שמחה גדולה בהרבה אצל האב**, כי פירושו שהבנת הרבה יותר טוב. הן מה היתה התכלית? התכלית היתה שכל פעם אצטרך לצוות אותך?! בוא, ברכ ברכת המזון... הסתכל בפנים... הסתכל בתוך הסידור... עמוד על מקומך... אע"פ שהוא מצייט, זה עדיין לא נהיה קנוי לו. מה שאין כן **כשהוא קולט ומתחיל לעשות דברים שלא נצטוו, זה גורם נחת רוח גדולה לאביו.** והקל וחומר יותר חזק ממה מצינו,

אשר זרעו בו למינהו", כדי לגלות ששניהם נעשו לשם שמים ועל שניהם אמר שר העולם: "יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו", כי הקב"ה שמח בשינוי זה כמו בשינוי זה.

הוא מבאר שם על פי סוד שאם היה מתקיים עץ פרי, היה זה מעורר מדת הדין, ועכשיו שהצמיחה האדמה רק עץ עושה פרי, זה עורר מדה של רחמנות בעולם, ולכן שמח הקב"ה על זה, ונתקיים יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

מדין קל וחומר

מבאר ה'צבי לצדיק': בט"ו בשבט שהוא ראש השנה לאילנות דנים את האדמה לזכות או לחסד, אך כיון שנתכוונה לשם שמים בדרשה קל וחומר לעצמה, היא זוכה בדין. והוסיף שם, שהמילים "יום ט"ו בשבט" הן בגימטריה "קל-חומר", כי **זהו שרשו של היום - לימוד קל וחומר כדי להבין מהו רצון הבורא. וזהו הטעם למנהג ישראל לאכול פירות בט"ו בשבט ולברך עליהם בורא פרי העץ**, כי רוצים לברך ברכה שאינה כתובה בתורה אלא נלמדת בקל וחומר, וכדאיתא **בברכות** (לה, א): "כשהוא שבע מברך - כשהוא רעב לא כל שכן?!". על-ידי הברכות שאנו עושים בט"ו בשבט אנו מעוררים את הכוח של הקל וחומר ועל-ידי-כן אנו מסייעים לאדמה שתצא משפטה לטובה ותוציא פירותיה לרוב. כידוע שקל וחומר מעורר חסדים, וכמו שרואים ב"ג מידות שהתורה נדרשת בהן שהן כנגד י"ג מידות של רחמים והראשונה היא קל וחומר כנגד חסד, ולכן **כשהאדם מברך ברכה לפניו, הוא מעורר חסדים** כי הוא מברך ברכה שנלמדת בקל וחומר, ומסייע לאדמה שתצא משפטה לטובה.

נמוכה, דרגה שאינה מעוררת חסדים. חסדים מתעוררים רק כשתכלית הבריאה מתקיימת. הוא הבין עמוק כל-כך, שהוא כבר הגיע לעשות ק"ו בעצמו.

הגמרא אומרת לנו: מתי נתקיים יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו? כשהדשאים הבינו מה שיש להם לעשות. הם הבינו שהקב"ה רוצה שלא יהיה בעירבוביא, אלא כל מין יהיה ניכר בפני עצמו. הדבר הזה מביא להשראת השכינה הגדולה ביותר, כי מהפכים את החושך לאור.

מבאר ה'צבי לצדיק' שביום ט"ו בשבט מתעורר הענין של ק"ו, כי יום משפט הוא לאילנות, ויש לו להקב"ה שמחה גדולה ביום זה על שהבינו מה שיש להם לעשות. **כשהנברא מבין מה שיש לו לעשות מבלי שיצטרכו לומר לו, זה מעורר שמחה גדולה. זה מותיר רושם חזק באותו יום ואפשר לעורר בו רחמים גדולים.**

כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן

משווה לזה ה'צבי לצדיק' שכל פעם **שהאדם מודה מבלי שיצווה קודם לכן להודות**, זה נפלא מאוד ומעורר עליו **חסדים גדולים**. הקב"ה אומר כך: "אכלת ושבעת וברכת. עליך לברך ברכת המזון. ומה עם ברכה לפני? איני אומר". למה אינו אומר? כי הוא רוצה שתבין לבד, הוא רוצה שתעשה בעצמך ק"ו. אכן כן, אמור אתה. צריך להודות לפני האכילה או לא? וראינו כבר שמובא במפרשים על הירושלמי בביאור האי ק"ו, כי לכאורה ק"ו פריכא הוא, שהרי קודם שאכל האדם, עדיין לא נהנה מן המזון, ואיך תלמד שהוא צריך לברך ממי שכבר אכל ושבע. והבאנו **מצדיקים הרבה** שהעמידו אותנו יסוד

כי במה מצינו הוא רק יודע לדמות מילתא למילתא, אך בק"ו הוא הבין - אם האב רצה כאן כך וכך, בדבר פלוני הוא בוודאי רוצה כך וכך. זה חשבון יותר חזק. זו דרך חזקה מאוד של הבנה.

קדש עצמך במותר לך

הוא מבין שזהו רצון הקב"ה והולך ומקיימו, נמצא שאו מתקיימת תכלית הבריאה. ישמח ה' במעשיו. התכלית היתה שתציית! התכלית היתה שתבין כל-כך טוב שגם כשלא אצוה לך, תבין את רצוני. אזי זה נעשה שלך. זכה נעשית תורתו. זו שמחה גדולה היא. בחינת שמיני עצרת. פסגת ההר. תכלית הבריאה נתקיימה. הוא רוקד עם התורה מפני שהבין. כל קל וחומר הוא כך. כל ק"ו יש לו הבנה נפלאה זו. ניקח לזה דוגמא: הקב"ה נתן לנו מצוה של קדושים תהיו, קדש עצמך במותר לך. לכאורה יכול היה לומר לנו במדוייק - "את זה עושים, את זה לא עושים. זהו זה. אין באמצע. אין דבר שאינו כתוב. אין דבר שמתנזרים ממנו רק לפני משורת הדין". אבל אז לא היתה התגלות הבריאה אמיתית של התורה. התגלות הבריאה של התורה היא שהקב"ה אומר: "אתה רוצה? בסדר! לא כל דבר נאסר. יש דברים שמותר לעשותם וכבר אמרו חז"ל שיש להם היתר. יש היתר של יפת תואר. יש היתרים הרבה. באוכל יש הרבה היתרים, וכן בשאר דברים שיכולים לגשם את האדם יש היתרים, כמו שאמרו חז"ל שאם הוא רוצה כך - הוא רשאי, ואם הוא רוצה כך - הוא רשאי. השאלה היא מתי יעשה האדם את הק"ו. **מתי יבין האדם את הרצון של הקב"ה.** אם הקב"ה צוה להיות קדושים, הרי כל שכן שזה אינו רצוי. אבל **את זאת אתה צריך לעשות לבד.** ואז יתקיים ישמח ה' במעשיו. מי שמקיים רק מה שכתוב, מקיים את התורה בדרגה יותר

בקרב רבים שיש להודות על אותו דבר שבו הם רוצים להיושע. למשל, אם הוא מצפה לזרע של קיימא, הוא כבר עורך עכשיו סעודה ומודה לה' שהושיע אותו בבנים. אם הוא ממתין לשידוך, הוא כבר עורך עכשיו סעודה ומודה לה' שכבר מצא את השידוך, וכן בענין רפואה, הוא כבר מודה עכשיו על שם העתיד.

אמנם מקום יש לזה ואינו מופרך, אבל צריך להבין שהענין להודות לה' קודם הישועה אינו מוגבל ומצומצם לדבר זה דווקא. ואדרבא, **כשהאדם מודה לה' באופן כללי על כל החסדים ושוכח כעת מכל צרותיו, זוהי דרגה יותר גבוהה של הודאה.** כאילו יאמרו: נכון שיש סגולה לערוך סעודה קודם הישועה? סגולה זו מועילה יותר כשמקיימים אותה באופן זה.

כאילו כל מלאכתך עשויה

הנה בספה"ק **בת עין** (פרשת לך-לך) כתב שכאשר האדם הולך להתפלל, הוא צריך להיות קודם לכן בבחינת שבת ולהרגיש אז כאילו כל מלאכתך עשויה. יטען האדם: "מה פירוש להיות עכשיו כאילו כל מלאכתי עשויה? אדרבה, הרי אני הולך להתפלל עכשיו על צרותיי". בסדר! זוהי דרגה אחת. **דרגה יותר גבוהה היא שהאדם מוציא את עצמו לגמרי מצרותיו ומצוקותיו עד שאינו מרגיש שום צער בלבו.** הוא הולך לשייר עכשיו להקב"ה. הוא מודה, הוא משבח, הוא מפאר, בין על גדולתו יתברך ובין על חסדיו, על הצרות כמו על שאר הדברים. **על הכל הוא מודה. הוא יודע שהקב"ה כבר יעשה את מה שהוא צריך לעשות,** והוא בדבר אחד הוא עוסק עכשיו, בשירות ותשבחות.

אכן כן, אפילו כשהוא הולך להתפלל, יחשוב קודם לכן כאילו כל מלאכתך עשויה.

שכאשר האדם רעב, הוא כלי הרבה יותר טוב להבין עד כמה הוא תלוי בה'. והרי **בהודאה לה' אין עיקר התכלית שהקב"ה יקבל מן האדם איזה כרטיס או זר פרחים,** אלא **עיקרה שהאדם יכיר בכך שהקב"ה מחיה אותו ומטיב עמו בכל רגע.** הן זהו גם עיקר תכלית התפילה, להזכיר לעצמו שהקב"ה מנהל את העולם, להשריש בלבו אמונה ובטחון וההכרה שהוא עבד ה'. ובכן, לאחר שהאדם כבר קיבל את הטוב, הוא כלי יותר קטן להבין זאת.

וכתוב בשם הצדיקים בסיבת הדבר **שלאחר שכבר קיבל את הטוב הוא כלי יותר קטן להבין זאת, כי אז הוא כבר חושב בחלק מהודאתו על הגשמיות שיש לו ופחות הוא חושב על הקב"ה.** לעומת כן, **כשהאדם עני יש לו יותר כלים מחמת מציאותו להודות לה' ולהתכוון אליו ולא אל הדבר.** ולכן **קודם האכילה הוא זמן יותר ראוי להודאה לה' והרבה יותר הוא יכול להתקרב אל ה' על-ידי שהוא נותן אז הודאה כשאין לו כלום חוץ מהקב"ה בעצמו.** הקב"ה רוצה שהאדם יעשה ק"ו ויברך קודם האכילה בורא פרי העץ ודבר זה מעורר חסדים גדולים.

מהולל אקרא ה' ומן אויבי אִשְׁע

עכשיו נראה איך הצדיקים למדו יסוד זה, ונקדים ביסוד גדול. ידוע ומפורסם שיש מושג לומר שירה קודם הישועה, וכך היה דוד המלך ע"ה נוהג, כמנן שרש"י פירש הפסוק (תהלים יח, ד) **"מהולל אקרא ה' ומן אויבי אִשְׁע"** - "בהילולים אקרא ואתפלל לפני תמיד, כלומר **אף לפני התשועה אני מהללו, לפי שבטוח אני שְׁאִשְׁע מאויבי."**

אולם טעות יש שאנשים עושים בענין זה, וזה מה שצריך לבאר, **כי כשנבין זאת היטב, יותר נוכל להתקרב אל ה' והרבה יותר אנשים ייושעו.** הטעות שנתרשה

יתכן שיאמר: "חשבתי שאם כבר אנו מדברים, אולי יש לך הלוואה שבבילי". זוהי דרך אחת לסיום השיחה. ודרך אחרת היא שיאמר: "שום דבר. רציתי רק לדעת מה שלומך. תהיה בריא ושלם. א פרייליכן ט"ו בשבט".

צדיק טוב לו

יש בחינה כזו שהאדם אומר: עכשיו אני רעב, אך במקום להתבונן ברעבוני, אומר שירות ותשבחות ואכיר בחסדי הקב"ה. לא אתן לעצמי להמשיך לתוך הרגשת הרעבון. יש שתי דרכים לערוך תענית. דרך אחת היא לחשוב כל הזמן על הצום ולהסתכל ללא הרף על השעון לראות כמה זמן נשאר עד סוף התענית. והדרך האחרת היא להתיישב ללמוד או לקום ולעסוק בעשיית חסד, ואז אינו זוכר כלל שהוא צם. כשהאדם רעב וזוכר כמה הוא תלוי בהקב"ה, הזדמנות יש לו לנצל להודות לה' - "הסתכל איזו בריאה נפלאה ברא הקב"ה, הסתכל איך הוא זן את כל העולם כולו בטובו". אמנם יש בחינה של תפילה, אבל היא בחינה אחרת. עכשיו יעסוק בשירות ותשבחות לה' ותו לא. הוצא את עצמך מצרתך ועסוק בהודאה לה'.

כשהאדם עושה כן, הוא מעורר חסדים נפלאים, וזאת מפני שהבין תכלית הבריאה. בגללו מתקיים עכשיו יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. נניח שאתה מכיר איזה שכן או יהודי בקהילתך שמתמודד עם צרות קשות, ועם כל זה הוא שר להקב"ה ועובד אותו בחדוה ועוז וממשיך הלאה בחיים ואינו מתלונן אף פעם. מה אתה היית אומר על יהודי כזה? איזה יהודי לא היה מתפעל בראותו אותו ואומר: "איזה קידוש השם! איך הוא עושה זאת?". פירושו של דבר הוא שהיהודי הזה מסוגל לזכור את חסדי ה'

האדם אינו רגיל במהלך מחשבה כזה, למה? שהרי אני צריך להתפלל על צרתי! בסדר, עוד מעט נתפלל אולי בדרגה זו, אבל עכשיו אני רוצה לומר שירות ותשבחות, בלי חבלים הקשורים לזה, בלי סגולות הקשורות לזה. אני רוצה לעסוק עכשיו בשירות ותשבחות ותו לא.

הודאה לשם הודאה

כשהאדם עושה דבר כזה, הוא מעורר חסדים עצומים. ונבין הענין כפי שהצדיקים מסבירים אותו. כשהאדם אינו מכניס את עצמו לתוך הצרה. הוא אינו חושב עליה. "יש צרה, אבל איני מחויב לחשוב עליה עכשיו. אילו היה עכשיו שבת, הייתי מחויב לחשוב על הצרה? אף עכשיו אינו מחויב לחשוב עליה". הרי כמו כן לימדו הצדיקים שבשעה שהאדם מתפלל, אין לו לחשוב על העבירות שעשה ועל ההרגלים הרעים שלו. יש זמנים מיוחדים שבביל כך. עכשיו הוא הזמן להתפלל. אנחנו רגילים שהתפילה היא דווקא הזמן לחשוב על המצוקות. אך לא. הבה נודה עכשיו להקב"ה כשאני רעב. סתם. אני רעב? בסדר, אני מחליט עכשיו להודות לה'. אני רוצה להודות לו. על מה אתה רוצה להודות לו? על הכל. אני רוצה לשיר עכשיו, אני רוצה להכיר בחסדיו, לעורר חסדים. ואח"כ לאחר כל המעשה הזה, הקב"ה ישאל: "נו, למה אתה מודה?". ואני אענה: "סתם".

אתם מכירים דבר כזה? האדם מתקשר לחבירו ושואל לשלומו. חבירו עונה לו בנימוס, ומיד שואל: "למה התקשרת?". והוא עונה: "סתם. אני רוצה להתעניין בשלומך. מה שלומך? מה שלום משפחתך? איך בעבודה?". אחרי כל השיחה, חבירו שואל שוב: "נו, ועכשיו למעשה, למה באמת התקשרת?". ואז יש שתי דרכים,

כל העולם ניזון בשביל חנינא בני

אחת מהסיבות למה שידוע שכאשר הצדיק מתייסר זה מביא שפע לעולם, כפי שחז"ל מספרים על רבינו הקדוש שכל השנים שהתייסר, הגיע שפע לעולם, היא המהלך האמור. **כשיהודי ממשיך לעבוד את ה' בשמחה במצבי מצוקה, הוא מקיים תכלית הבריאה ומעורר שמחה בשמים, וממילא בא שפע גדול לעולם.** יהודי כזה עושה ק"ו בכל רגע ורגע. הוא אומר בכל עת: "אם הקב"ה אומר כך ואומר כך ואומר כך, אני מבין מה הוא רוצה ממני. זה מה שהוא רוצה ממני, והוא בוודאי ייטיב עמדי, ואם כן אני יכול להמשיך להודות ולהלל ולשיר ולשבח". הוא לא עסוק בצרתו כלל וכלל. **כל פעם שהצרה צפה לו במוחו, הוא מנחם את עצמו ואומר: "הקב"ה יודע מה הוא עושה ובוודאי ייטיב עמדי. איני יודע איך וכיצד, ואיני צריך לחשוב על אופנים ומהלכים. אני שר ומודה לה' ודי לי בזה.**" יסוד זה הוא אחד מהיסודות הגדולים שהקב"ה רוצה שנבין אותו.

הנה **בורע קודש להרה"ק מראפשיץ זיע"א** (לאחרון של פסח) כתוב: **מי שאין כוונתו עבור עצמו והגם שעדיין לא ניצל מצרתו, הוא אומר ג"כ שירה והבטחתו שבוודאי יעשה יתברך למען שמו ויעשה כדי שיתגדל כבודו.** האדם אומר כך: "איני יודע מה אתי, אבל הקב"ה בוודאי יביא טוב לעולם, הוא בוודאי ימשיך להרעיף את חסדיו". הנה **אדם כזה, אומר שירה גם קודם ראותו הנס.** הוא אומר שירה כי הוא **יודע שהקב"ה יודע מה שהוא עושה.** הוא אומר שירה כי הוא יודע שהקב"ה ימשיך להביא את הבריאה לתכליתה. מדרגה זו היא מדרגה גדולה מאוד של אמירת שירה. הוא יודע שהקב"ה יושע, אבל הוא מכון למען כבוד שמו ולא כדי שיתמלא רצונו,

ולהודות לו הגם שהוא רעב. **היש לך קידוש ה' גדול מזה!?** הרי מדובר בדבר פשוט מאוד שכל אחד מבין זאת. הוא מקדש את ה' בעצם מהותו. כל אחד יכול להראות באצבע על אחד כזה בקהילתו. כזו רוממות! הוא לא נותן לעצמו להישבר. שבת אצלו היא שבת, הודאה היא הודאה. הוא לא עסוק כל העת לחשב מתי תבוא ישועתו, ואף אינו עסוק בסגולה שבהודאה. **הוא בטוח שה' יעזור לו, ובינתיים הוא מודה ומשבח.**

לדאבון לב, יש מי שמהפך דבר זה עצמו לכיוון לא טוב. אתה רק מתחיל לדבר אתו ומיד אתה רואה שהוא מסובך עם סגולות ועם דמיונות. אין הוא עושה כאן קידוש ה'. הוא מצא לו עוד מהלך לפתור לעצמו את מצוקותיו. לעומת כן, האדם הנ"ל עומד עם שתי רגליו על הקרקע. הוא אדם מיושב מאוד, הוא יודע בדיוק עד כמה המצב חמור, ועם כל זה הוא ממשיך הלאה במלוא החיות. הוא מברך ברכות בשמחה, הוא עובד את ה', הוא מודה לו על חסדיו באמרו: "אם כל-כך הטיב עמדי עד הלום, בוודאי ייטיב לי גם עתה. ומה יהיה? לא מעניין אותי. אני לא חושב עכשיו על זה. כאילו כל מלאכתי עשויה. מבחינתי כל מלאכתי עשויה". לא צריך להיות עילוי גדול להבין שיהודי כזה מקיים ישמח ה' במעשיו, ואם דבר זה מתקיים, מתקיים הק"ו אם כשהוא שבע מברך, כשהוא רעב לא כל שכן, וממילא מתעוררים החסדים שמתעוררים כשמתקיים קל וחומר.

הנה כי כן, אדם זה הבין את תכלית הבריאה. הוא מבין את הענין, הוא מבין מה זה להיות יהודי. אם הוא יכול להמשיך לעבוד את ה' במצבים כאלה... הסתכל עליו! הסתכל... הרי הוא מעורר חסדים גדולים.

אולי הוא רוצה שאעשה כך, אולי הוא רוצה שאעשה כך". פעמים הרבה המהלך צריך להיות כך: תחילה תעשה מה שבטוח. אח"כ נראה הלאה. **מה שבטוח הוא שהקב"ה רוצה שתשבח אותו על כל חסדיו ואף גם על המצב הזה שנקלעת אליו הגם שאינך יודע למה.** זה הרי בטוח שהקב"ה רוצה שתעשה. הרי זו עבודה יסודית. כלומר, היא לא איזה פרט שנוצר כאן לאור המצב, אלא יסוד מיסודות הדת הוא. **נברא אתה והקב"ה רוצה בוודאות גמורה שתתן לו שיר ושבח בתוך מצבך,** ואם רעב אתה, קל וחומר שזה מה שאתה צריך לעשות.

מה יתרון לאדם

קעת נבין טעם נוסף מדוע זה נחשב לקל וחומר. הן ידוע לנו שכל הנבראים יש להם אך מעט שכל ואין להם דעת אמיתית, וכיון שכן, אינם יכולים להודות כשהם רעבים. הגם שנאמר הללו את ה' מן השמים וגו' הללוהו שמש וירח הללוהו כל כוכבי אור וגו'. כל אלה יכולים להודות רק כשהם שבעים, לא כשהם רעבים. רק האדם יכול להודות כשהוא רעב, כי יש לו דעת והוא מבין בדעתו מה חסר לו. הוא מבין מה הוא רוצה ואין לו. הבעל חי אינו יכול להבין זאת. הוא מבין זאת רק כמו בעל חי, והוא באמת נעשה מאוד ברוגז כשאין לו את מה שהוא רוצה. לעומת כן **דעת האדם מסייעת לו שגם כשהוא רעב יוכל להודות.** הגוף משתולל, **הגוף כאוב מאוד, יש לו צער, יש לו יסורים, אבל הוא יכול לקום מתוך הצער הזה ולהודות.**

אמור מעתה: להודות כשהוא שבע, הוא דבר שגם הבעל חי יכול לעשותו. להודות כשהוא רעב, זהו דבר שרק האדם יכול לעשותו. רצתה התורה שהאדם יבין שבזה הוא נעלה מעל כל הנבראים, במה שהוא יכול להודות גם על המצבים הקשים.

ולכן הוא מצליח לומר שירה לפני שהוא יודע מה הוא צריך.

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו

בספה"ק אור לשמים להרה"ק רבי מאיר מאפטא זיע"א כתב: "שמעתי בשם כבוד אדמו"ר מרנא ורבנא מוה"ר אלימלך זצלה"ה (מליזנעסק) שפירש הודו לה' כי טוב, פירוש **שטוב מאוד להודות לפניו ית"ש** כי לעולם חסדו ועי"ז **מביא חסדים לעולם.**" ההודאה גופא מביאה חסדים. הוא אינו מדבר מפורש על הודאה קודם הישועה, אך הוא מדבר על עצם אמירת שירות ותשבחות להקב"ה. הוא נברא ששר שירה. הוא מתבונן בכל הנבראים שאומרים שירה כמפורט במזמור הללו את ה' מן השמים שאומרים בפסוקי דמרה, ואומר: "אם הם אומרים שירה, גם לי מותר לומר שיר. והוא נעמד ואומר שירה. הוא מצטרף אל הבחורים וגם בתולות זקנים עם נערים שמהללים את ה'. דבר זה מעורר חסדים גדולים.

וכן הוא בספה"ק **נועם אלימלך** (פרשת ראה) בפירוש הפסוק "זכר רב טובך יביעו". **כשהאדם מזכיר את רב טובו של השי"ת -** יביעו. הטובות מתחילות לנבוע. עוד מפרש שם בלשונו: "ואמר וצדקתך ירננו, רצה לומר על ידי צדק וחסד שעושים ושיר ושבח שנותנים לו יתברך, על ידי זה נמתקים הדינים". וסיבת הדבר, כי הנותן שיר ושבח, מעורר חסדים. הוא מבין את תכלית הבריאה. עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו פירושו שזוהי תכלית הבריאה. הוא מבין שהוא מקיים עכשיו את התכלית. **מה הקב"ה רוצה ממני עכשיו ברגע זה? הוא רוצה שאתן לו הודאה.**

יש שהאדם נמצא במצב מורכב מאוד, ועומד ושואל: "מה הקב"ה רוצה שאעשה?"

שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים. לכאורה יש לשאול: מדוע בא המלאך וסטרו? וכי מפני שהוא גוי אסור לו לומר שירות ותשבחות להקב"ה?! אמר על כך השרף מקאצק: המלאך לא בא לעכב בעדו מלומר שירה, אלא בא לומר לו: **וכי חכמה היא לומר שירה כשהכל הולך לך טוב! קח לך סטירה, הבה ונראה איך תאמר עתה שירה!**

הקב"ה לא רצה לספר זאת, ולכן שילב בחורים וגם בתולות זקנים עם נערים יחד עם שאר הנבראים. אבל הקל וחומר שהאדם עושה הוא: "רגע אחד! **אם יכול אני להודות כשטוב לי, כשאני שבע, תאר לך כמה אוכל להרגיש בטל אליו ואסיר תודה לו אם אודה לו בתוך צרתי**". הוא מבין את תכלית הבריאה.

שירה במצור ובמצוק

זוהי נקודת היהודי. הנה על הרבי ר' **זושא זי"ע** מסופר **שכאשר היה רעב, היה מודה על התיאבון**. וראו נא כמה יראים ושלמים הודו בצרותיהם על קרבת האלוקים שהם זוכים לה דווקא בגלל צרותיהם. **עכ"פ כל אופן של הודאה מתוך מצוקה, היא תכלית הבריאה שרק היהודי יכול לקיימה**. כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה. אם אתה יכול להמשיך עם כל החיות והחיבור לה' הגם שאתה במצב של רש, אתה מעורר חסדים גדולים, וכפי שהבאנו בט"ו בשבט הדבר מתעורר, כי אז נפסק שהדשאים עשו חשבון נכון ונתקיים יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ובכן, **כל יהודי ראוי לו שיידע כמה חסדים הוא מעורר במצבים כאלה ויותר מזה כמה הוא מועיל לעצמו ולבריאה כולה...**

זהו יאה עניותא לישראל. עניות טובה ליהודי כי אז יש לו מין בחינה שכל נברא אחר מושלל ממנה. **מה שכתוב עם זו יצרתי תהלתי יספרו פירושו שהם יכולים לשיר לי גם כשקשה להם. ודווקא אז התכלית מתקיימת**, כי בלעדי חלק זו, יכול היה התכלית להתקיים גם על-ידי בעלי החיים ועל-ידי העצים, כמו שכתוב יעלוז שדי וכל אשר בו אז ירננו עצי היער. אכן דוד המלך יודע היה לשיר גם כשהיה לו קשה.

וידועים דברי השרף **מקאצק** זיע"א על מה דאיתא **בסנהדרין** (צב, ב) בענין נבוכדנצר: אמר רבי יצחק יוצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע, שאילמלא בא מלאך וסטרו על פיו, ביקש לגנות כל





מדור עיון תפילה

שיעור ע"א

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה
פטרון מדור עיון תפילה

יום רביעי פרשת בשלח י' שבט תשפ"ג

תפילה תחת הרושם של יציאת מצרים

סמיכת גאולה לתפילה

בשבוע הקודם התחלנו לדבר על כך שצריך לכוון לקיים מצות זכירת יציאת מצרים בסוף הפרשה השלישית שבקריאת שמע. אכן יש סידורים שבהם מופיע לשם יחוד קודם ק"ש (כשקוראים קודם התפילה) ובו אומרים הנני מוכן ומזומן לקיים מצות ק"ש ולקיים מצות זכירת יציאת מצרים. כמו"כ הזכרנו את דברי הרמב"ן בסוף פרשת בא בענין היסוד שיש במצוה זו.

גדולה, וכך יגיע לשמונה עשרה תחת הרושם של יציאת מצרים, ואז תפילתו תהיה אחרת לגמרי, כי הסומך גאולה לתפילה, מדרגת תפילתו גבוהה בהרבה, והוא מתמלא שמחה גדולה מפני שהוא זוכה לענין של גאולה, כמו שסיפרו חז"ל (ברכות ט, ב) על אותו אמורא שלא פסק חוכא מפומיה כולי יומא מפני שהסמיך גאולה לתפילה.

מצוות שמשפיעות על איכות התפילה

הן יש הרבה מצוות שהן חשובות בפני עצמן, אבל כשמקיימין כל אחת מהן לפני מצוה אחרת, המצוה האחרת נעשית יותר שלמה בגללה. ותפילה יש לה כמה מצוות שכאשר מקיימים אותן לפני, היא נעשית תפילה יותר ראויה. אחת מהמצוות היא מצות צדקה. וכמו שאומרים חז"ל (ב"ב י, א) שנתינת צדקה קודם התפילה מותירה רושם גדול על התפילה, והסמיכו זאת על הפסוק (תהלים יז, טו) אני בצדק אחזה פניך, והביא ה'בני יששכר' בשם האר"י הק' ז"ל בביאור הדבר, כי כל פעם שהאדם מקיים מצוה נעשה רושם על המצח, אבל המצוה

אולם בעסקנו בענין סדר התפילה, חשוב מאוד להזכיר כאן את הנקודה הבאה: חז"ל קבעו לקיים מצוה זו בסדר התפילה, כי קיומה משפיע על התפילה שתהיה תפילה ראויה, וככל שמתלמדים לקיים מצוה זו כראוי, התפילה נעשית יותר ראויה. והטעם הפשוט הוא כי מצוה זו מסייעת לאדם להסמיך גאולה לתפילה. הוי אומר: לאחר שהאדם קרא ק"ש וקיבל על עצמו עול מלכות שמים, הוא צריך להתבונן בכך שהקב"ה הוציאנו ממצרים ולהוציא את בפי. בק"ש הוא אומר זאת בפסוק אחד ובעזרת אבותינו בהרחבה

דברים נשכחים. ברם **הצדיקים** לימדונו **שהזכרון הוא דרגה שהאדם מגיע אליה על-ידי עבודה**, וכשיידע האדם איך לעבוד עבודה זו, יוכל לקיים דברים הרבה בעבודת ה' באופן יותר טוב.

לשם הקדמה ניזכר נא במושג הפשוט **שהרוחניות אינה מוגבל לצמצומים של זמן ומקום**. פירושו: כל העניינים של יחוד בין קב"ה וישראל, כגון יו"ט, ליל הסדר, יוה"כ, וכן הלאה, נמצאים תמיד בעולמות העליונים. אין צריך להמתין ל"י תשרי או לט"ו ניסן. **רק בעולם שלנו צריך להמתין, כי העולם שלנו בנוי מצמצומים שאחד מהם הוא זמן, ואם עכשיו עדיין לא הגיע הזמן, אי אפשר להתחבר לאותה מדרגה**. המדרגה הזו קיימת כל הזמן, אבל כשהקב"ה ברא את העולם הזה כאשר התכלית היא שאנו נמשיך לתוכו את אורו יתברך, הוא ברא אותו עם צמצום הזמן. העולם הזה מסתובב וכשהוא מגיע ל"י תשרי, צמצום אחד מתבטל, כי ב"י תשרי העולם מכון כנגד המדרגה של יו"כ. בשאר הימים מי הוא המונע מן האדם להתחבר למדרגה זו של יו"כ אשר בו עיצומו של יום מכפר? **הוא אומר: צמצום הזמן**.

וכן הוא **בענין המקום**. מי הוא זה שמונע מן האדם לזכות לקדושת ירושלים ובית המקדש? **הוא אומר: צמצום המקום**. היות שהוא נמצא עכשיו במקום אחר בעולם, אינו נמצא בירושלים. למעלה בשמים ירושלים קיימת, בלב האדם בחינת ירושלים קיימת, אך **בעולם הזה, היות שהוא מיוסד על הצמצום שנקרא מקום, ריחוקו מירושלים הוא זה שגורם לו שלא תהיה לו אותה מדרגה**.

אשר הוצאתיך מארץ מצרים

אמר הקב"ה לישראל **שבעבודה של תורה ותפילה ותשובה**, וכדומה, **יכול**

שלאחריה מוחקת את הרושם של המצוה הקודמת, חוץ ממצות צדקה שרישומה אינו נמחק, וזהו וצדתו עומדת לעד. ולכן כשהאדם נותן צדקה קודם התפילה, הגם שהתפילה היא מצוה, נשאר על מצוה רישומה של מצות הצדקה. וזהו תפילה לעני כי יעטוף. האדם מתעטף במצוה הצדקה, ועם רושם זה הוא בא להתפלל, ולפני ה' ישפוך שיחו.

מצוה נוספת היא **מצות ואהבת לרעך כמוך**. כשהאדם מקיים מצוה זו קודם התפילה, נעשית תפילתו יותר ראויה. וכשהאדם עוסק **בגמילות חסדים** קודם התפילה, **יש בזה גם צדקה וגם ואהבת לרעך כמוך**. לימוד התורה קודם התפילה ג"כ פועל באופן זה. וכבר ראינו מה'בני יששכר' **שכאשר האדם מלמד תורה קודם התפילה, הוא מקיים גם מצות צדקה וגם לימוד התורה, ויש להוסיף גם מצות ואהבת לרעך כמוך, וכל שהוא מבין מה שהוא עושה, תפילתו נעשית תפילה יותר ראויה ורצויה**.

ולענייננו, כשחז"ל אמרו לנו שצריך להסמיך גאולה לתפילה, כלול בזה שהאדם צריך ללמוד איך לקיים **מצות עשה** זו של **זכירת יציאת מצרים וכשיקיים אותה קודם התפילה, תהיה תפילתו תפילה אחרת לגמרי**.

זכר ליציאת מצרים

ובכן, כדי שנוכל לקיים מצוה זו טוב יותר, נתבונן תחילה במילת זכר. כבר דיברנו בעבר על המושג זכרון ונחזור על זה לצורך הבנת מצוה זו. אנו רגילים להתייחס למושג זה כאל דבר יבש. האדם שכח איזה מספר ופתאום נזכר. אנו מסתכלים על זה כאילו הקב"ה ברא את המוח עם חולשה. לפעמים הוא עובד טוב, ולפעמים לא כל-כך וצריך לעוררו כדי להוציא ממנו

רק מוחם יתקשר לאותן ידיעות, ולא נשמתן, כי אין להם חלק אלוה-ה ממעל. כך שהידיעות יישארו אצלם רק מבחוץ, וכמו שאמר דוד המלך (תהלים קמו, כ) לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום. הם יכולים רק לשבת עם הספר, אבל שהידיעות יתאחדו עם נשמתן עד שייצאו מחמת כן מתחת הצמצומים, אינם יכולים. **כשהקב"ה נתן את התורה לישראל, הוא הביא את קדושת התורה והמשיכה לזה העולם.** התורה הלא היא מלפני בריאת העולם, וכשהקב"ה הביאה לזה העולם, הוא הביא לכאן את כל הבחינות של אין סוף. אין סוף פירושו שאינו מוגבל לזמן. זה מה שהקב"ה נתן לאדם - מעתה אינך מחויב להיות תחת הצמצומים. אתה יכול להוציא את עצמך מתחת שליטתם, ואז תוכל להתדבק לגמרי לאיזה ענין שאתה רוצה ותשיג אותו כפשוטו ממש. לכן אמרו הצדיקים שבפרשיות אלו, בא בשלח יתרו, יש במדה מסוימת המשכה של מדרגת ליל פסח, שביעי של פסח וחג השבועות, יותר מבאותם ימים עצמם, כי כשהאדם מתדבק באותם ענינים מפני שקוראים אותם בציבור והוא עצמו לומד אותם ומבינם, הוא מתדבק אליהם ונמצא שם. מי מעכב בעדו? אף אחד אינו מעכב. רוחניות שייכת לדרגות, להשגה. היא לא שייכת לזמן. כשהמוח מתדבק בענין של תורה, הוא גורם לנשמה להתדבק בו, וכשהנשמה מתדבקת בו, אין שום צמצום ושום מסך המבדיל.

בעת רצון עניתיך

זהו גם המושג של עת רצון. אם רוצה אתה להגיע למושג של עת רצון בעולם הזה, אתה צריך להמתין, אם זה לשקיעה, אם זה לעלות השחר. אבל זה לא מוכרח

האדם להוציא את עצמו מאותם צמצומים. אם לא היה הקב"ה מוציאך ממצרים, מעבירך את הים ונותן לך את התורה, היית סגור ומנוע מלהתעלות מעל אותם צמצומים. אם י' תשרי עכשיו - מה טוב. אם לאו - תצטרך להמתין עד ל' תשרי הבא. נאמר בבדיחות הדעת: אילו לא היה הקב"ה מוציאנו ממצרים, הייתי צריך להמתין שנה שלמה כדי שתוכל לומר פרשת המן ביום שלישי פרשת בשלח. זוהי המדרגה של מי שאין לו בחינת יציאת מצרים, כי מה לעשות, אלה הם הצמצומים של העולם הזה. אתה רוצה להתווכח עם הצמצומים של העולם הזה? זהו הסדר של העולם הזה. לאחר שתיפטר מן העולם, נשמתך תוכל ליהנות מכל המדרגות בכל עת ובכל מקום. אבל עכשיו נשמתך נמצאת בתוך גופך ובכל כרחך אתה משועבד לכללי העולם הזה ואחד מהכללים הנוקשים ביותר הוא שאי אפשר להתווכח עם המושג זמן.

אמר הקב"ה: אבל אני הוצאתיך מארץ מצרים כדי שתעבוד אותי על ההר הזה, ומאז אינך מחויב להישאר משועבד לצמצומי העולם הזה. אמנם תיוולד תחת אותם צמצומים, אבל אם תלמד תורה או תפעל בשאר הדרכים כדי להתדבק לאין סוף, תצא מתחת אותם צמצומים ותוכל להתחבר למדרגת יום כיפור כל השנה, וכן תוכל להתחבר לכל מדרגה שתרצה להתחבר אליה.

הלומד פרשת עולה כאילו הקריב עולה

זהו מה שאמרו חז"ל (מנחות קי, א) כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה. כי הקב"ה נתן לנו דעת ובאמצעותה אנו יכולים להתחבר אל ענין העולה. גויים יכולים ג"כ ללמוד ידיעות של תורה. אבל

אנשים שאינם משועבדים לצמצומי הטבע

האדם צריך להבין שהוא נהפך לאיש מסוג אחר. הוא יכול לשנות הרגלים שבשביל לשנותם זקוקים לנס, כידוע וכמפורסם, כי מאז יציאת מצרים הוא נהפך לאיש כזה שזוכה להנהגה ניסית.

יתירה מזו, לאחר שהקב"ה הוציאם ממצרים, כשהקב"ה התגלה להם במעמד הר סיני, אמר להם: אנכי ה' אלוקיך, שמה? שברא את השמים ואת הארץ? לא! אלא - אשר הוצאתיך מארץ מצרים. הקב"ה מדבר אל האדם ומסביר לו שהתגלותו אליו נחוצה לו בשביל עבודתו ובשביל כל מהותו. הוא אומר לו כך: **התורה שאני נותן לך דורשת ממך שתוציא את עצמך מסדר הטבע. שלא תרדוף אחרי התאוות ואחרי ההבלים שהעולם רודפים אחריו ונראים אז גרועים מבעלי חיים (כמו שאמרו חז"ל על אחור וקדם צרתי, שכאשר האדם יורד, הוא נעשה גרוע מבעלי החיים).** התורה שאני נותן לך דורשת שלא תהיה מצומצם לא למקום ולא לזמן ולא לשום דבר. תרי"ג המצוות שאני נותן לך, כל אחת מהן דורשת ממך מסירות נפש מסוימת. ועל כן אני אומר לך, **אשר הוצאתיך מארץ מצרים, כדי להודיע לך שאז הכשרתי אותך להוציא את עצמך מסדר הטבע ומצמצומי העולם הזה,** וזוהי המתנה הגדולה ביותר שנתתי לך...

נמשלתי עם יורדי בור

וזהו באמת הוויכוח הגדול שבין הגוף והנשמה כשהאדם עומד בפני פיתוי היצר. הגוף צועק: "אני כן רוצה... למה נגזר עלי להיות אסור בקושרות על-ידי איסורי התורה? תן לי לעשות ככל העולה על רוחי..." אכן מדובר בטעות גדולה של הגוף, וכבר המשלנו זאת לא מזמן במי שנמק

להיות כך. הלא תראה שאחד מהזמנים המסוגלים ביותר, הוא עת אמירת ברכת כהנים. ברכת כהנים אינה קשורה לשעה. היא קשורה רק לפסוקים מסוימים בתורה שכאשר הכהנים אומרים אותם על-פי מצות התורה, הם ממשיכים ברכה, יברכך ה' וישמרך. **עיקר הנקודה של עת רצון הוא כאשר האדם נכנס למדרגה עליונה.** אכן לדאבון לב הרוח הנושבת בעולם השקר הפוכה. הם כאילו מפרסמים בכל עת: אתה תישאר נמוך, אתה תישאר תחת כל הצמצומים, וההזדמנות היחידה שיש לך להמשיך פרנסה, היא כשתתפלל או תמנה שלוחים בכסף מלא להתפלל ביום התשיעי בשעה התשיעית וכו'.

אפשר לקרוא למושג הזה בשם זכר לאי יציאת מצרים, במקום זכר יציאת מצרים. הם אומרים לאדם ככה: אין דרך להגיע אל השי"ת בכל שאר הזמנים (חס ושלום) יש רק רגע אחד במקום אחד שבו נפתח איזה חלון. זכר ליציאת מצרים בא להוציא מסברא זו. הן בני ישראל היו במצרים כדי לקחת אתן את הנצוצות שהיו פזורים שם, ואיזה ניצוצות היו? הם היו ניצוצות הקשורים למצרים מחטא אדם הראשון. וכשבני ישראל קיבלו חלקי נשמה בהיותם במצרים, איזה חלקי נשמה קיבלו? אותם חלקים שדרושים להם כדי שלא יהיו מוגבלים לעולם הטבע. שיוכלו לצאת מתחת אותם צמצומים. יש עוד ניצוצות שצריכים לקבץ. אם לא כן, היינו כבר זוכים לגאולה השלמה. אבל זהו הרעיון. המין האנושי כולו היה תחת כל הצמצומים של הטבע, ואז לקח הקב"ה את בני יעקב שבעים נפש והעבירם בכור ההיתוך ואח"כ הוציאם ביד חזקה ובזרוע נטויה והביאם להר סיני, וכל זה כדי להפכם לאנשים מסוג אחר, אנשים שאינם מוכרחים להישאר משועבדים תחת אותם צמצומים.

משאר בני אנוש. אתה אין לך צורך לגנוב. **אם תתבונן ביציאת מצרים, תראה שאתה יכול לקבל הכל בלי לגנוב, אתה יכול לקבל את כל התענוגים בלי לעשות עבירות.** לא תנאף. לא דרוש לך שתעבור עבירות ותתרחק מהקב"ה ותגביר את כח הגוף ואחרי כל העבירות והעונשים תגיע רק לעשרה אחוזים של תענוג. **אתה יכול לצאת מתחת כל הצמצומים ואז תזכה לתענוג בלי גבול.**

כל זה לבאר היה שהקב"ה הפך אותנו לאנשים מסוג אחר ביציאת מצרים. ומעתה נבוא לבאר מהו זכר ליציאת מצרים. **בהיות האדם בעולם הזה, הוא נמשך כל הזמן לשכוח ענין יציאת מצרים,** כי זוהי מהותו של העולם הזה. האדם מתלהב באיזה דבר, ומיד לאחר מכן העולם הזה מתחיל לעבוד עליו והוא נכנס למצב של שכחה. **השכחה היא קליפה נוראה שתפקידה להסיר רישומים מן המוח.** הכנסת איזה רושם במוח, וכיון שסובבת את ראשך לרגע אחד, מיד באה קליפה זו ומחקה אותו. התעיף עיניך בו ואיננו. **ברגע שאתה מסיח את דעתך מן התורה, מיד היא נשכחת ממך.**

זכרון - חיבור אל הידיעה

מצות זכירת יציאת מצרים היא שהאדם יחדיר במוחו בכל עת המושג של יציאת מצרים, ואף גם יוציא אותו מפיו וירחיבנו. שלא רק יאמר ממצרים גאלתנו, אלא גם מבית עבדים פדיתנו וכל בכוריהם הרגת. ויבין שהקב"ה עשה לאנשים של יציאת מצרים נס גדול שנקרא קריעת ים סוף. כשהוא מכניס את עצמו למצב כזה, אז הוא מקיים מצות זכירת יציאת מצרים. **הפירוש של זכרון הוא שאתה מתחבר שוב לאותה דרגה.** הקב"ה זוכר זאת כל הזמן, שהרי הוא זוכר כל הנשכחות, אבל **כשאתה מזכיר לעצמך, אתה מוציא את עצמך מתחת**

בבור, וכשבאים להוציאו ומשלשלים לו חבל בבור, הוא אומר בטרוניא: "מה אתם משגעים אותי? תביאו לי קצת שניצל וארוז. אני רעב". **כשהגוף מתגבר, הוא כובל את האדם בתוך המצרים של העולם הזה על כל צמצומיו, ובגלל כן השגותיו ומשיכותיו ורצונותיו אינם אלא ליהנות מאותם צמצומים.** אבל הקב"ה אומר לאדם: **איך חייב להישאר בתוך הבור. מאחר שהוצאתיך מארץ מצרים, קיבלת את הכוח של לא תחמוד.**

הן לא נעים לו לאדם לחמוד, אלא שהאדם עושה את כל מה שהוא יכול במצב שבו הוא נמצא. הוא אומר לעצמו כך: "לפלוגי יש ולי אין, והמצב הזה מצער אותי עד מאוד. ובכן, מה שאני יכול לעשות עכשיו לכל היותר הוא לדמות במחשבתי כאילו גם לי יש, ואז ארגיש מעין דמעיין מאותה הנאה שיש לפלוגי. אני יודע שלעולם לא יהיה לי, וכשאתעורר מחלומי שוב ארגיש גרוע, אבל לכל הפחות עכשיו תהיה לי נחמה פורתא". אומר לו הקב"ה: "למה אתה צריך לחמוד? אני יכול להוציא אותך מכל הסיפור הזה עד שלא תחמוד כלל וכלל. שום דבר לא יחסר לך".

בכל התאוות הוא כך. הן כך אמר **החכם** (משלי ט, יז) "מים גנובים ימתקו". הרי שהאדם יודע שהוא נכשל ורודף אחר הבליים, אחרי דברים שאינם שלו, ומה שהוא יכול לעשות לכל היותר, הוא להנעים לעצמו בתוך המצב העצוב שבו הוא נמצא. אומר לו הקב"ה: "לא תגנובו! איך צריך לגנוב. אשר הוצאתיך מארץ מצרים. אתה יכול לקבל הכל בלי לגנוב". שואל האדם: "איני מבין, הרי הטבע הוא כך. מי שגונב - יש לו, מי שאינו גונב - אין לו". הוא חוזר לאותו מהלך מחשבה. והדיבור אשר הוצאתיך מארץ מצרים אומר לו: אתה שונה

אותך לפתוח את הדלת כדי שיוכל להכניס משהו בלבך.

בני אדם חיים באומללות משום שאינם מבינים. הם חושבים שכל המצוה של יו"כ הוא לצום, ובזה נגמר העניין. לא כן. **כשאתה צם, אתה פותח דלת לנשמתך שתוכל להתחבר עם האור של כפרה שקיים כל הזמן.** כן הוא הדבר לענין שבת קודש. ולכן כתוב שבת שבתון, וכתבו **הראשונים** שיש מצות עשה של שמירת שבת, לא רק לא תעשה של שביתה ממלאכה. התורה אומרת ככה: לא תעשה כל מלאכה, ועכשיו שאינך עושה מלאכה, **נפתחה הדלת שתיכנס בעדה הידיעה** כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש, **ותוכל לחיות כל השבוע עם האור הזה.**

אף בראש השנה הוא כך. הקב"ה אומר: אמרו לפני מלכיות, אמרו לפני זכרונות. מה זה נקרא שיאמרו זכרונות? הקב"ה הרי זוכר בכל עת! אלא הקב"ה אומר כך: אתה תיזכר מעקידת יצחק, תתקע בשופר זכר לעקידת יצחק, תתבונן להבין מה זה אדם של מסירות נפש, ותזכור כמה אני אוהב אותך זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך... הבן יקיר לי אפרים עם ילד שעשועים... וכשתפתח את הדלת, מה שאני זוכר בכל עת, יתחבר אליך, ואז תעלה למדרגה גבוהה ולא יוכלו הדינים לשלוט בך. בראש השנה יש הרבה דינים, ותפקידך הוא להמתיקם, ואיך אתה ממתיקם? על-ידי שאתה מוציא את עצמך מתחת הצמצומים, וזאת על-ידי התבוננות ועל-ידי אמירה. איזו אמירה? האמירה שתיקנו חז"ל, תפילה ותורה. ובלבד שהאמירה תהיה בחיות באופן שמחבר הן את המוח והן את הרגש. **כשאתה עושה כן, אתה מתחבר לאור הקיים וזה מה שממשיך לעולם הזה את כל הקדושות.**

הקליפה ומתחבר אל האמת, אל הדרגה, אל האור, שקיים כל הזמן. הן גם בשאר עניני הזכרון כך הוא. לדוגמא, וזוכר חסדי אבות. הקב"ה זוכר כל הזמן את חסדי האבות. אבל כשאתה אומר זאת, אז אתה מתחבר לאותה ידיעה שהקב"ה זוכר חסדי אבות, ואז יש לך תועלת מזה, כי אתה מתחבר לאותו אור שהקב"ה זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה, וחי עם זה.

כשהאדם מתחבר לאותה אמת שקיימת תמיד, הרי הוא אומר כך: **במקום שיציאת מצרים תהיה אצלי סיפור** מלפני שלושת אלפי שנה, אני יכול ללמוד בעניינה, לקרוא את הפסוקים ולהתבונן, ואז אהיה מחובר אליה גם היום ולקבל את המתנה שכרוכה ביציאת מצרים. אך מי שמתחבר היום ליציאת מצרים, מכין עצמו היום לקבלת התורה, שהרי הוא עובר שוב את היציאה ממצרים במחשבתו ובלבו.

זכור אל תשכח

הנה עבודת ה' של האדם היא להביא את כל הדרגות האלה לעולם הזה. העולם הזה שמשכיח ממוחך כל הזמן ענינים של קדושה. ענינים של טומאה, הוא לא משכיח. תמונות שהאדם ראה, אינן יוצאות כל-כך מהר ממוחו. למה? כי העולם הזה הוא מקום המחזיק דברים מגושמים. אומר הקב"ה: **"תפקידך הוא להכניס דברים רוחניים לזה העולם. הדרגה של יו"כ קיימת תמיד. רצוני הוא שתביא אותה לעולם הזה.** קשה לך לצום ביו"כ, ועם כל זה עליך לצום. קשה לך לשמור על מחשבותיך, ועם כל זה אתה מצווה לשמור עליהן בקדושה". כשאתה עושה כן, אל תחשוב שהמצוה היא לפתוח את הדלת. תבין שהקב"ה מצוה

הורדות הקדושות לעולם הזה

לכן נתן לנו הקב"ה את התורה והמצוות, כדי שנוכל להוריד לזה העולם את כל הקדושות. קודם יציאת מצרים היה זה מעין סתירה, כי עדיין לא ירדה לעולם המציאות האין סופית שיתקיים בו ומפליא לעשות. במדה מסוימת זה כבר היה קיים קודם לכן, כמו שאמרו חז"ל שהאבות הקדושים קיימו את כל התורה כולה קודם שניתנה, אבל עדיין לא היתה אז נחלת הכלל. כשהקב"ה נתן לנו את התורה, זה נהפך לנחלת הכלל. כל אחד ואחד יכול מאז לברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו, לקיים את המצוה, ולהוריד לזה העולם אלוקות.

סוף דבר, זכרון פירושו לקחת דבר הקיים אבל הוא אינו מחובר אליו ולהתחבר אליו באופן שיוכל להשתמש בו. תוכל לראות כן, בדרך משל, במי ששכח איזו ידיעה, כגון מספר טלפון. הוא יודע שהיא קיימת, אבל אין הוא יכול להשתמש בה משום שאינו מחובר אליה. וכשהוא נזכר בה, היא נעשה מחובר אליה ויכול להשתמש בה. עיקר התכלית של הזכרון הוא שיוכל להשתמש בידיעה זו.

למה תעמוד בחוץ

אומר הקב"ה: "כשהאדם נעמד להתפלל שמונה עשרה, חבל מאוד שיתפלל והוא בתוך המצרים. הרי כעומד מחוץ לדלת וצועק משם". אכן משל זה מובא בירושלמי לגבי מי שקיים מצות זכירת יציאת מצרים, אבל לא התפלל לאחר מכן, שדומה כמי שפתח את הדלת ומיד ברח, וזה לשון הירושלמי (והביאו רש"י בריש מסכת ברכות דף ד' ע"ב): "א"ר אמר, כל מי שאינו תוכף לגאולה תפילה, למה הוא דומה? לאוהבו של מלך שבא והרתיק על פתחו של מלך,

יצא לידע מה הוא מבקש ומצאו שהפליג". אמנם כן, הבעיה שלנו בדרך כלל היא שאנו מתפללים לפני שאנו פותחים את הדלת, כי איננו מקיימים מצות זכירת יציאת מצרים כדבעי.

ואת הדלת סגרו

הקב"ה אומר לאדם: "תבין איזו מתנה אני נותן לך. אני נותן לך אפשרות להתפלל שחרית, אל תאבד אותה. סך הכל אני מבקש ממך שתתבונן באותה מתנה שנתתי לך, והיא שאתה יכול לצאת מתוך כל הצמצומים. אל תצטמצם כל-כך". האדם מגיע בדרך כלל לשמונה עשרה לאחר שסגר את כל הדלתות והחלונות ועוד פרס יריעות על החלונות, והוא שבור ורצוף, וכך הוא מתפלל אל ה'. מדוע אתה עושה כך? תעשה בדיוק הפוך.

האדם זוכר את כל הבעיות שלו, וכשהוא מגיע לשמונה עשרה, הוא אומר כך: "רבנו של עולם! זה לא הולך לעבוד וזה לא הולך לעבוד, כי פלוני אמר לי שלא יקבל אותי לעבודה ופלוני אמר לי שיעשה לי כך וכך והמצב מתוח מכל הכיוונים. רבנו של עולם! אני לא יודע. אני בצרות צרורות. המצב חרוב ונחרב. ועל כן אני פונה אליך מגודל מצוקתי, כי המצב כל-כך איום ונורא".

למה אתה חושב שהמצב כל-כך נורא ואיום? כי אתה מתייחס לצמצומים של העולם הזה. כשאנו מדברים על הצמצומים, עלינו להדגיש שאף כישרונותיו של האדם ותכונותיו נכללים בהם. האדם אומר כך: הרי זהו המוח שיש לי... להתרכז איני יכול, להתפלל לעולם לא אוכל, ללמוד, הלא ראיתי כבר כמה אני יכול ללמוד, ואף בניי אינם מצליחים בלימודם. נאום שלם הוא נואם בתפילתו.

תהיה בפנים"..." האדם רואה מחיצות מסביבו ונדמה לו שלעולם לא יוכל לעבור אותן. אומר הוא בלבד: "כפי הנראה הקב"ה מנסה אותי..." איך לסיים את המשפט הזה, הוא אינו יודע. **אמת הוא שהקב"ה מנסה אותך**, אבל מה הוא רוצה לראות? **הוא רוצה לראות אם תקיים מצות זכירת יציאת מצרים**. הוא רוצה לראות **אם תאמר לעצמך: איני רואה איך תבוא ישועתי, אבל איני צריך לראות**. אני יכול להירגע עם **ההבנה שהקב"ה נתן לנו את התורה** ונתן לנו חלקי נשמה שהיו במצרים **ונועדו לכך שעל ידם יוכל האדם לצאת מההרגלים שלו ושיהיה כלי לאור ושפע מעבר למהלך הבריאה**. את הרוגע שלי איני שואב מלהצטמצם ולצייר את הדרך שהקב"ה יושיע אותי. לא! כי אם אשאב את הרוגע מזה, הריני כאומר המחיצות מחיצות הן, אך נדמה לי שיש אחד שיכול לשבור אותן ושוב אני נמצא בתוך המיצרים... לא! איני יודע. עוד מעט אראה איזה רעיון יתן לי הקב"ה אחרי התפילה כיצד הבעיה תיפתר בעולם הגשמי. אבל כרגע אני מתבונן במתנה שנתן לנו הקב"ה במה שהכניסנו והוציאנו ממצרים...

הודאה קודם התפילה

הנה ה'חתם סופר' כתב שכל אימת שהאדם מתפלל, ואף כשהוא אומר מזמורי תהלים, או גם כשהוא מדבר בשפתו שלו, ענין יש לו להודות קודם לכן. יש לו איזו צרה והוא רוצה לדבר עם הקב"ה כמו שיהודים עושים בעתות כאלה, יתן הודאה קודם לכן על טובות אחרות ועל הטובות שבצרה זו עצמה. ונותן ה'חתם סופר' טעם, כי **כשהאדם מודה קודם תפילתו, הוא סומך גאולה לתפילה**. הא לך שסמיכת גאולה לתפילה אינה ענין לתפילת שחרית בלבד, כי אין המדובר בסגולה בעלמא, אלא

זה נקרא שהוא סוגר את הדלתות, כי בכל מה שהוא אומר, הוא מתאר כמה המצב מתוח וכמה שום דבר לא עובד, ובמוחו הוא חושב שמסתמא גם הקב"ה אינו יכול לעזור לו, ואחרי הכל הוא אומר: "רבונו של עולם! איני יודע. אתה תציע איזה רעיון. אני אין לי שום רעיון". **כשהאדם בא תחת הרושם הזה עם כל ההרגשות האלה, הוא מכניס עצמו יותר ויותר לתוך המצרים**. ולפעמים יש שתפילתו רק מעמיקה את סבלו, כי במשך היום כולו הוא לא חושב כל-כך על הבעיות שלו. לא מחמת עבודה, אלא בגלל היסח הדעת. אבל כשהוא נעמד להתפלל, אז הוא נזכר מכל הבעיות שלו, והוא נכנס למצרים הרבה יותר עמוק. אומר לו הקב"ה: "בני! כבר יצאת ממצרים, למה אתה צועק? גש ופתח את הדלת". משיב האדם: "איני רואה איפה הדלת". זכירת יציאת מצרים פותחת את הדלת. כך כתוב בירושלמי. הקב"ה אומר: "לא אמרתי שתקיים מצות זכירת יציאת מצרים ממילא. לא כל פעם שיאמר האדם זכר ליציאת מצרים, יתחיל לרקוד מרוב אושר ויפסיק להרגיש את צערו. לא זה אמרתי. **עבודתך היא שתצא ממהלך מחשבתך הקודם ותיכנס למהלך מחשבה חדש**, שפירושו שבמקום להתבונן בקירות ובמגעולים, **תתבונן בכך שנהיית לאדם כזה שאינו משועבד לכל המחיצות והצמצומים**".

והייתם לי סגולה מכל העמים

אדם חשוב נכנס לשדה התעופה ורואה תור של מאה בני אדם. הוא נבהל - "מה? אצטרך עכשיו לעמוד כאן שעתיים?! מה אני עושה כאן?". ניגש אליו אחד מהעובדים ואומר לו: "לא. התור הזה הוא רק להמון העם. בא ואראה לך את הכניסה של החשובים. תעמוד כאן ותוך שתי דקות

ה' חונן הדעת, הוא מתכוון לומר: "אני מסיר את הקליפה, את הצמצום. זה לא קיים. אין זה אמת. זה שקר וכזב". במקום להסתכל על זה ממבט של אדני, היינו מעולם המלכות, מעולם הצמצום, הוא מסתכל עליו ממבט של הוי"ה. יש דעת חדשה כל יום. הוא אומר ככה: "אני ראוי לזה. הקב"ה הזמין אותי להכנס החדרה. נקשתי על הדלת והקב"ה פתח לי, שהרי קיימתי מצות זכירת יציאת מצרים. היום נגאלתי".

חדשים לבקרים רבה אמונתך

יש שערים במקומות מסוימים שכדי לעבור אותם צריך להציג כרטיס, והכרטיס הוא חד פעמי. אפשר להשתמש בו רק בתאריך ובשעה הנקובים עליו. אם אחד מגיע עם כרטיס ישן, אין מכניסים אותו. אומרים לו: "אתה צריך להביא כרטיס של היום". אף כאן, כשהאדם בא להתפלל שמונה עשרה, מסתכלים עליו ושואלים: "היום יצאת ממצרים או רק אתמול? זה שאתמול יצאת ממצרים לא עוזר לך להיום. אתה צריך היום לצאת ממצרים. אתה צריך לומר עזרת אבותינו באופן שתהיה שם. אחרת, אינך יכול להתפלל. אמור תהלים קודם התפילה, למד קודם התפילה. **אתה צריך להיכנס למצב שבו תרגיש שאין כלום. כל הצמצומים של העולם נתבטלו. זוהי הדפיקה על הדלת.** כך כתוב בירושלמי. עכשיו אתה יכול להיכנס. עכשיו תזכה לתשובה ולחירות, והקב"ה יבנה ירושלים בלבך. את צמח דוד הוא יבנה בלבך. הקב"ה יכניס בך הכל, אבל צריך להסכים להגיע עם כרטיס בר תוקף".

זוהי מצות זכירת יציאת מצרים שהקב"ה רוצה שנקיים קודם התפילה. אכן כן, יש גם פרשת בשלח. לא רק פרשת בא. אכן חלק מזה הוא אמירת השירה. כשהאדם אומר

כשהאדם מודה, הוא מגיע להבנה שהקב"ה עושה עמו חסדים ושבוודאי יושיע אותו ויחלוץ לו מצרתו, ואח"כ כשהוא מתפלל אינו צריך לצייר את הישועה במוחו, וזה נקרא סמיכת גאולה לתפילה.

מי שמגביל את ישועתו, או מפני שהוא חושב שאין לו שום דרך להיושע, או מפני שהוא מצייר את דרך הישועה, ואף אומר זאת להקב"ה ומייעץ לו איך לעזור לו, אין הוא יוצא מן המיצרים. הוא משכנע את השי"ת שישאיר אותו בתוך המיצרים ויעשה כך וכך.

זכירת יציאת מצרים לכל אחת מהברכות

עלינו להבין שאנו זקוקים לזכירת יציאת מצרים לכל ברכה מברכות שמונה עשרה. לכל ברכה במיוחד. יש מיצרים סביב הדעת של האדם; יש מיצרים סביב כח התשובה שלו, כידוע; יש מיצרים שאין נותנים למחילה סליחה וכפרה להגיע אליו. בדרך אגב, אחד מן המיצרים הוא חוסר האמונה בזה. היצר הרע עושה הכל כדי שהאדם לא יאמין בחנון המרבה לסלוח. יש מיצרים שאין נותנים לאף אחד מהדברים האלה להגיע לעולם הצמצום. ראה נא בענינו, זהו זה. יש גאולה. גאולה פירושה שהקב"ה מביא אור לזה העולם ומוציאו מן המיצרים. רפואה ופרנסה וחירות. לכל אחד מהדברים האלה יש מיצרים. **המהלך של שמונה עשרה הוא שהאדם מוציא את עצמו מן המיצרים.**

אתה חונן לאדם דעת. אני עצמי אין לי כלום. אך אני מבקש ממך שתתן לי את הדעת הנצרכת לי להבין ולקיים, ושתתן לי את הכוח שאתפעל הן מחלק החכמה, הן מחלק הבינה והן מחלק הדעת. וכשהוא אומר שהקב"ה הוא מקור הדעת, ברוך אתה

עתיד, ה' ימלוך לעולם ועד, מדוע נכתב תרגומו בלשון ה' מלכותיה קאים ולעלמי עלמיא? והשיב כי באתגליא יכולים לומר רק ה' ימלוך לעולם ועד, אבל **תרגומו ופנימיותו הוא שזה קיים כבר היום**. כבר אפשר לראות היום כי ה' הוא למלך על כל הארץ.

האדם צריך לעבור במהלך זה לפני שהוא בא לדבר עם הקב"ה. אחרת, הוא עושה ליצנות. "הרי נתתי לך הכוחות לצאת מכל המיצרים האלה, למה אם כן אתה בא לבכות עליהם? כבר הושעתך. כבר אמרתי לך מה תעשה כדי להיוושע. תקיים מצוות זכירת יציאת מצרים ואל תסתלק לאחור מכן, אלא תבוא אלי להתפלל. אל תברח עכשיו אחרי פסוקי זמרה. אחרי שהבנת זאת היטב, עכשיו דבר אלי. בקש ממני, כי עכשיו זה בקשה אמיתית". הקב"ה אומר: "עכשיו אני יכול ליתן לך ברכה עד בלי די". אך מאוד כואב לו להקב"ה שאנו מקיימים רק את החצי האחד. לבקש מבקשים כמו ילדים קטנים, וכשכבר מודים אי פעם, בורחים מיד ולא מבקשים אח"כ. הקב"ה אומר: "סמוך גאולה לתפילה. עשה זאת כמו שאני מבקש ממך". הוא רוצה להביא שפע באופן של גילוי, שתהיה הגאולה השלמה. וסמיכת גאולה לתפילה היא זו שגורמת שכל הדברים של אין סוף, יוכלו להכנס לתוך עולם הצמצום, וזה מה שמביא ישועות ורפואות לכל בני ישראל.

שירה מוחלין לו על כל עוונותיו כדאיתא ב**זוה"ק**, והוא יכול לזכות לכל הישועות, כדאיתא ב**בית אהרן** שעל-ידי אמירת השירה בכוונה, יוצא האדם מכל מצוקותיו. כי באמירת השירה, האדם מבין זאת. כשבני ישראל עברו את הים, מה ראו? הם ראו את מצרים מת על שפת הים. הם ראו זאת בעיניהם. הקב"ה הוציאנו ממצרים עם מדה נפלאה. ביום ההוא. ההוא היא כתר. הספירה העליונה ביותר. עם ספירה זו הוציאנו מכל המיצרים. וכל אחד ראה אז בחוש - "הנה גוי זה שרדף אותי ועשה לי צרות צרורות, אינו קיים יותר. הוא שוכב מת על שפת הים". וכן עמד והראה באצבעו זה א-לי ואנוהו. הוא אמר כך: בתחילה אמר האויב ארדוף אשיג אחלק שלל, ובסוף לא נשאר כלום ממנו. צללו כעופרת במים - אדירים. מי הם שצללו במים ולא נותר מהם זכר? המצרים האדירים (כדאיתא בהלכה שיש להפסיק בין תיבת במים לתיבת אדירים, כי אדירים עולה על המצרים ולא על המים). נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמוגו כל יושבי כנען. הם אינם כלום. ה' ימלוך לעולם ועד. אומרים זאת עם התרגום ה' מלכותיה קאים ולעלמי עלמיא. אין ברירה. זהו הדבר היחיד שצריך לומר עם תרגום. ה' מולך כאן בעולם הזה.

כך מובא **מאחד מהצדיקים** זיע"א: ששאל מאחר שלשון הפסוק הוא לשון





מדור תורה לשמה

שיעור י"ד

לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל

ב"ר אלטר אהרן ז"ל

נדבת ידידינו

הר"ר יואל ווערצבערגער הי"ו

לרגל הולדת בתו בשטו"מ

נודב לזכות יהושע ישכר דוב בן אסתר

ולזכות רבקה דבורה בת צפורה

ומשפחתם שיחיו

לרגל היכנס בנם בבריתו של אברהם אבינו

יום חמישי פרשת בשלח י"א שבט תשפ"ג

הלומד על מנת לקיים, פירושו והגדרתו

קושיא על יסוד דברי הב"ח

בשבוע שעבר ראינו בדברי הב"ח שלימוד תורה שלא לשמה נקרא כשהאדם לומד בשביל לעשות קישור בין פמליא של מעלה לפמליא של מטה ובשביל להתדבק בקדושת ורוחניות התורה כדי שתעלה נשמתו למדרגה גדולה אחר מיתתו. אך הוא לומד רק כדי לדעת את ההלכות, או גרוע מזה אם הוא לומד כדי להתנאות. חמור לימוד זה מאוד, כי זה מרחיק את האדם מה', וכך אין השראת השכינה על האדם וממילא אין השראת השכינה בעולם.

שאלו רבים: הרי הזכרנו כמה וכמה פעמים מה שכתב השל"ה הק' (שבועות פרק נר מצוה) שהלומד על מנת לקיים, לומד תורה לשמה, ולכאורה אין זה עולה יפה עם דברי הב"ח, כי מדברי הב"ח מבואר לכאורה

שזה אינו נקרא לימוד תורה לשמה. ולדבריו תורה לשמה היא רק כשהאדם לומד בשביל לעשות קישור בין פמליא של מעלה לפמליא של מטה ובשביל להתדבק בקדושת ורוחניות התורה כדי שתעלה נשמתו למדרגה גדולה אחר מיתתו.

והאמת שהקושיא היא לא רק מדברי השל"ה הק', אלא גם מלשון הספר חסידים (תתקמ"ד): "אם חשב אדם ללמוד לשמה כיצד, יחשוב בלבו כשילמוד כל מה שאלמוד אקיים".

סוף סוף מאי תירוצא

והנה התשובה הפשוטה ביותר שהינה יכולים לענות היא שיש הרבה מדרגות

הדבר טעון יותר הסבר, כי מדברי השל"ה הק' עצמו אנו רואים שהתכוון משהו יותר מכפי שבני אדם מבינים בדרך כלל הענין של לקיים. הוא אומר: בדרך כלל מבינים שללמוד על מנת לקיים הוא לידע הדינים, אך בדברי השל"ה אנו רואים שהכוונה ליותר מזה.

סתירה מיניה וביה

אכן הפירוש הוא כך: בני אדם רגילים להבין שללמוד על מנת לקיים הוא ענין טכני. אם הוא לומד הלכות ברכות, הוא לומד על מנת לקיים הלכות ברכות. הוא לומד הלכות שהכל, העץ, בורא נפשות, על המחיה, שינוי מקום, היסח הדעת, נטילת ידיים. אם הוא לומד דיני חושן משפט, הוא לומד על מנת לקיים הלכות חושן משפט. אם הוא לומד הלכות שבת, הוא לומד על מנת לקיים הלכות שבת. ולכן האדם נחרד מאוד - "מדוע אתה אומר שאין זה נקרא תורה לשמה? אני לומד בכולל הלכות שבת? מה, אני רוצה לקיים הלכות שבת?! בוודאי אני רוצה לקיים אותן". אילו היינו מדברים על שנה ופירש שלומד ואינו מקיים, הייתי מבין שאין זה נקרא תורה לשמה, אבל אברך מן השורה שלומד הלכות שבת כדי לדעת את המותר והאסור, מה חסרון יש בזה? הלא זה הדבר הנעים ביותר לדעת הלכות שבת בבית. כל אחד מבין שאברך זה שלומד בכולל הלכות שבת, נקרא לומד תורה לשמה, וכאן מגיע הב"ח ואומר שאינו נקרא לומד תורה לשמה, ודבריו מעוררים תמיהה. זה נשמע כעין סתירה.

והסתירה היא לא רק בין הספרים, כאן כתוב כך וכאן כתוב כך, אלא האברך מרגיש מעין סתירה פנימית בלבו - "הן עד היום הרגשתי שאני לומד תורה לשמה, שהרי אני לומד בשביל להיות יהודי כשר ולעבוד את

בתורה לשמה. הלומד על מנת לקנטר, הוא נורא ואיום, ועל זה לא נאמר לעולם ילמד אדם תורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, אלא נוח לו שלא נברא. הלומד כדי להקראות רב, אינו נורא כל-כך, ועליו לא נאמר נוח לו שלא נברא. וכפי שבתורה שלא לשמה יש כמה דרגות חומרה, כך בתורה לשמה יש כמה דרגות למעליותא. יש מי שלומד סתם מפני שהוא נהנה ללמוד, ויש מי שלומד מפני שהוא רוצה לקיים את מצוות התורה כהלכה ולעשות נחת רוח לבוראו, ועל זה אומר לנו הב"ח שיש עוד מדרגות והאדם צריך להגיע עד כדי דביקות ועשיית מקום לשכינה. ולפי זה היינו יכולים לומר שהספר חסידים והשל"ה הק' דיברו על מדרגה נמוכה של תורה לשמה, והב"ח דיבר על מדרגה גבוהה.

אבל קשה להסתפק בתשובה זו, כי הב"ח כתב להדיא: לא לידע הדינים, כי אם להתקרב אל ה' ולהתדבק בו. ובכן, הגם שנכון הדבר שיש דרגות בתורה לשמה, אין זה מיישב את הקושיא לגמרי, כי סוף כל סוף הב"ח אומר להדיא שזה אינו נקרא לשמה. והאמת שתשובה זו מופרכת גם מדברי השל"ה הק' עצמו, כי הנה מצד אחד כתב בלשונו: ומה טוב הוא, כשפותח הספר יאמר, הנני רוצה ללמוד כדי שיביאני התלמוד לידי מעשה ולידי מדות ישרות ולידי ידיעת התורה, והריני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, זהו נקרא תורה לשמה. ומצד שני כתב: ודברי תורה שהם מענייני חקירות, וידיעות והשגות, ילמדם בשביל שידע שמו יתברך וגדולתו ומסתרי מצותיו, ואז יתלהב בלבו ליראה אותו ולאהבה אותו. ומבואר מדבריו אלו שהאדם צריך ללמוד לתכלית אהבה ויראה שהן כלים לדביקות בה'. הא לך שהשל"ה הק' עצמו מזכיר את שני הענינים ואינו עושה מהם שתי מדרגות.

אמור מעתה: כשאתה לומד על מנת לקיים, למה אתה חושב שפירושו רק לדעת את הדברים הטכניים מה לעשות ומה לא לעשות, ומתעלם אתה לגמרי מהעניינים של אהבה ויראה? **אם האדם לומד לדוגמא הלכות מוקצה על מנת לקיימן, אבל אינו לומד אותן על מנת שתהיה לו אהבה ויראה, הרי חסר לו בללמוד על מנת לקיים.** פשוטו כמשמעו. כאשר השל"ה הק' אומר שהאדם צריך ללמוד על מנת לקיים, הוא כולל באותה שורה כמה חלקים. **"שיביאני התלמוד לידי מעשה"** זהו החלק הראשון. החלק השני: **"ולירי מדות ישרות"**. היינו שהמאור שבה יחזירו למוטב ושייחפך לנותן במקום להיות מקבל ושירצה שאף אחד לא יידע על ידיעותיו בתורה, אלא יחיה הוא והקב"ה בלי אחרים המתערבים באמצע. כל זה נכלל במידות ישרות והרי כל זה בכלל לימוד על מנת לקיים. ועוד מסיים השל"ה בנוסח התפילה: **"והריני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה"**. מה נראה לך, שזה לחש?! זה דברי הב"ח. הב"ח הסביר מה זה יחוד קב"ה ושכינתיה. השל"ה אמר זאת רק בקצרה, אך שניהם מדברים על אותו ענין ממש.

בקיום התורה יש כמה דרגות, והאדם **שבא לקיים את התורה, עליו לקיים את העיקר שהתורה רוצה ממנו, והעיקר הוא להתקרב אל ה'** שהוא ייעשה מקום להשראת השכינה, וזה יוכל לקרות רק אם יקיים את המצוות עשה ולא תעשה, ובכללם המצוות עשה של אמונה ובטחון והמצוות לא תעשה שלא לפחד, כמו שכתוב בפרשת ההליכה למלחמה **"לא תירא מהם"** וכתב **רבינו יונה** שזהו המקור למצות הבטחון, וכן כל מה שעושה את היהודי יהודי.

תכלית כל התורה והמצוות

והנה הטעות שבני אדם עושים מורכבת

ה'. הא ניחא אם הייתי לומד סוגיא שאינו נוגעת להלכה, הייתי יכול להסתפק אם אני נקרא לומד תורה לשמה, אבל עכשיו שאני לומד הלכות שבת, מה יש להסתפק בזה? והא ניחא אם הייתי מתווכח כל הזמן עם החברותא ומתנצח אתו, הייתי מבין שיש מקום לומר שאינה תורה לשמה. אבל ברוך ה' איני כזה. אני וחברי, שנינו אנשים עדינים, ואנו רק מבררים ומלבנים את ההלכות מספרי הפסוקים, היתכן שלא אחשב כלומד תורה לשמה?!"

על מנת לקיים עיקרי הדת

אך האמת שאין שום קושיא, קושיא מעיקרא ליתא, כי הנה בקיום התורה יש הלכות שבת והלכות ברכות, ויש גם קיום פרשת ואתחנן ופרשת עקב, ולא רק אלה, אלא את כל הפרשיות כולן, אך בעיקר אלה, הן מה שהתורה אומרת מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוקיך ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו ולעבוד את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך, והן פרשת שמע ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך. זה נקרא קיום התורה. הפרשיות שמדברות שהיהודי צריך להיות יהודי בפנימיות. הוא צריך להיות מלא ברגשי הכרת הטוב להקב"ה, הוא צריך לאהוב אותו אהבה רבה, הוא צריך לירא ממנו, הוא צריך למסור לו את נפשו לפי דרגתו, היינו להתרגל לעשות דברים קשים ביותר למענו. התורה הקדושה אומרת לנו שהמצוות האלה הן עיקרי הדת. עליהן הדת מיוסדת. הקב"ה צוה אותנו לשמור את השבת, טעמו היה שהשבת תחדיר בנו אמונה עמוקה ביותר. הוא צוה אותנו לעשות ברכות כדי שיעוררו בנו רגשי הודיה עמוקים ויחדירו בנו אמונה עמוקה, ויהיו זכר ליציאת מצרים כמו שדיבר הרמב"ן סוף פרשת בא.

הדינים, ואינו שואף שאלו יביאו אותנו לאמונה, אינו נקרא לומד לשמה. דיני ממונות הרי בנייים על אמונה ובטחון. הוא צריך לחשוב בכל עת מה הקב"ה רוצה ממנו - "האם דבר זה נקרא נזק שאני צריך להרחיקו או לא? האם הקב"ה רוצה שאדרוש לתיקונו או שהוא רוצה שאוותר?". מדוע הקב"ה אסר על האדם לגנוב? רק מחמת אנושיות?! ודאי שלא! טעם זה הוא רק ממבט של גוי. **הקב"ה אסר על האדם לגנוב כי הוא רוצה שהאדם יהיה קשור אליו ויזכור שמזונותיו קצובין לו מר"ה ליוה"ב.** הקב"ה מצוה אותנו שלא לרמות משתי סיבות. הסיבה הראשונה, כי לא תרוויח כלום מזה. הסיבה השנייה, כי אם אתה מרמה, אתה עובר על לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. אתה עובר על האיסור להתגאות בשעה שאתה מאנה את חברך. אכן כן, בלי להתאמץ אפשר למצוא שבע או שמונה בעיות שהאדם מביא על עצמו כשהוא מרמה אחרים. אבל הדבר העיקרי הוא שהוא מרחיק את עצמו מהקב"ה. אין הוא מאמין שהקב"ה מנהל את העולם ולכן הוא מרגיש שהוא צריך לרמות, שהוא יכול לרמות, שירוויח משהו מזה.

אומר הב"ח: **אם כשהוא לומד את הדינים אינו מכוון להתדבק בקדושת התורה להמשיך השכינה למטה בארץ, נמצא שגם מצד לימוד הדינים הוא לומד שלא לשמה,** כי הלומד בשביל לדעת את הדינים מבלי לדעת לאן הדינים צריכים להביא אותו, הרי הוא לומד שלא לשמה כפי שהשלה"ה הק' עצמו אומר. הוי אומר: האדם מבין שהוא צריך לבקש בשעה שהוא לומד שלימודו יביא אותו להיות יהודי כשר ולהתקרב אל ה'. אחרת, אינה יכולה להיות תורה לשמה.

מכמה פרטים. הטעות הפשוטה היא שהאדם חושב שכאשר הוא לומד כדי לדעת מה לעשות כאן ועכשיו, הוא כבר נחשב ללומד על מנת לקיים. זה אמנם יכול להיחשב כהתחלה של ללמוד על מנת לקיים, כי טוב הוא מכלום, אבל לא כך הוא מגיע אל עיקר התורה. הב"ח דיבר במי שרוצה אך ורק לדעת את הדינים ואינו חותר להגיע אל ההמשך, ועליו אמר שהוא נקרא לומד שלא לשמה. **כי כל מה שהתורה נותנת לנו את הדינים הוא כדי שנגיע לאהבה את ה' וליראה אותו ולעבדו בכל לבנו ונפשנו.**

הרי זאת אנו יודעים מכבר שתכלית כל המצוות היא להגיע לכך שתהיה לאדם אמונה עמוקה מאוד בה', כי אז הוא מקיים באופן ממילא לא תחמוד, לא תגנוב ולא תנאף. אין כל הדברים האלה מדברים אליו כלל וכלל, כי הוא רואה את הקב"ה כנגד עיניו. **המצוות כולן הן כלים לאמונה,** וכמו כשכתב בווה"ק, שהן עטין, עצות, מהלכים, כלים להגיע אל האמונה. ובכן, כשהאדם לומד את הדינים ונעצר שם. הוא אומר: "אני לומד את הדינים כי לדעת אותם ולא לעבור עבירות". הנה אפילו באותן מצוות עצמן שהוא לומד את הלכותיהן חסר לו, כי הוא לומד אותן בלי התכלית. אתה מקיים הלכות שבת בלי התכלית שהשבת צריכה להביא לך, אתה מקיים הלכות ברכות בלי התכלית שהברכות צריכות להביא לך. אתה יודע לאן הברכות מסוגלות להביא את האדם?! ברכות הנהנין ואהבה ויראה אחד הן, ואם אין האדם קולט זאת, אפילו באותן הלכות עצמן אינו לומד לשמה, כי אינו מבין לאן הן צריכות להביא אותו.

עיקר חסר מן הספר

וכן הוא בכל הדברים. כשהאדם לומד לדוגמא הלכות חושן משפט לדעת את

כל כלי אור לטהרו

הנה לעיל אמרנו שיש שתי דרגות, הדרגה הראשונה של לימוד תורה לשמה היא כשהאדם לומד על מנת לקיים, והדרגה השנייה היא כשהוא לומד כדי שהשכינה תשרה עליו. אך ביתר דיוק אפשר לומר שהדבר דומה להשתדלות ותוצאה, או כללים ואור. **כשהאדם לומד תורה, קיום הדינים הוא ההשתדלות שהקב"ה יביא את התוצאה שהשכינה תשרה עליו. המצוות הן כלים שאורו של הקב"ה ישכון עליו.** כאשר השל"ה הק' אומר שהלומד על מנת לקיים נקרא לומד תורה לשמה, פירושו שהוא לומד לדעת איזה כלים להכין שהשכינה תוכל לשרות עליו. "מה אני צריך לעשות? הקב"ה צוה אותי היום לדבר או לשתוק? הבה נלמד מה כתוב. האם הוא צוה אותי היום לא לעשות כלום או שמא להיפך, הוא צוה אותי לקום ולעשות?".

האדם אומר כך: "אני מוכרח להתנהג כפי שהקב"ה צוני. אתה יודע למה? ראשית כל, כי עבד אנכי ואני צריך לציית. אבל הקב"ה אמר לי לציית לו, כי רק אם אציית לו אורו יגיע אלי ורק אז השכינה תשרה כאן בעולם, וזוהי הרי תכלית הבריאה ותכלית האדם, שהשכינה תשרה עליו. ובכן, אני לומד תורה כדי לדעת מה הם הכלים, מה הן ההלכות, מה הם דקדוקי המצוות, כי אני מחפש דבר אחד. אני מחפש שהשכינה תשרה עלי ושיוכל להיות קישור בין פמליא של מעלה לפמליא של מטה".

אם הימין ואימינה אם השמאל ואשמאילה

אם האדם מבין מושג זה, הוא מבין שהם שתי דרכים לבטא ענין אחד. ללמוד על מנת לקיים, ומה? מה ייצא מכל הקיום? הוא ייעשה לחמור נושא ספרים? הוא

ייעשה לאנציקלופדיה של ידיעות? ומה יהיה אז אתו? ניקח זאת יותר רחוק: אם האדם לא ילמד מתוך כוונה תחילה שלימודו יביא לכך שהשכינה תשרה עליו, הוא לא יגיע לחצי, אלא לא יגיע לשום דבר ויותר גרוע מכך. לדאבון לב הדבר מצוי מאוד. אנו רגילים שיש מושג ללמוד סתם. למה הוא לומד? סתם. בלי שום כוונה. אח"כ אפשר להוסיף. אתה יכול להוסיף כוונה שהשכינה תשרה עליך. אתה מכין את עצמך קודם הלימוד, אתה חוזר בתשובה. אכן כמה נפלא. אתה ראו הערכה על זה שאתה, עולה למדרגה יותר גבוהה.

אך טעות היא. **כשאין האדם חושב מדוע הוא לומד** ואינו מכוון שוב ושוב לשם יחוד קב"ה ושכינתיה, **לימודו באופן ממילא יוביל אותו למשהו אחר**, וכפי שדיברנו בשיעורים הראשונים משיעורי לימוד תורה לשמה. כי אף אחד אינו עושה שום דבר סתם. לכל דבר שהאדם עושה יש לו סיבה מדוע הוא עושה אותו. יתכן שהוא עושה זאת בשביל הסיפוק, להרגיש שיש לו איזה ערך. יתכן שהוא עושה זאת כדי שיעריכו אותו בביתו או בבית הכנסת שלו. יתכן שהוא עושה זאת כדי להפיק מזה תועלת, כדי שבבוא העת כשבניו יהיו בשידוכים, יוכל לבוא עם איזה תואר, שלא יהיה סתם אדם נחבא אל הכלים, אלא יהיה איזה מאן דאמר. לכן הרבה פעמים הדבר הטוב ביותר הוא להוציא איזה קונטרס, כי אז הוא מקבל איזה תואר, מחבר ספר 'עלמון דבלתימה'. והרי בימינו יש דרכים איך להגדיל את האותיות כדי שיתרבו הדפים ויוכל הקונטרס להיקרא בשם ספר. הוא עושה משהו בלימודו. הוא לא לומד סתם. אין כזה דבר ללמוד סתם.

תועבת ה' כל גבה לב

ובכן, כאשר השל"ה הק' אומר שתורה לשמה היא לימוד תורה על מנת לקיים,

וכיו"ב, ובסוף הסעודה מביאים פרפראות לקינוח דרך תענוג, כגון פירות. אמר התנא שכך הוא ג"כ בענין התורה. בתחילה צריך לדעת את עיקרי התורה, גופי התורה, יסודות התורה, ואח"כ יש מושג של פרפראות, תקופות גמטריאות וכיו"ב.

נניח שיש איזה יהודי בבית הכנסת שהדבר היחיד שהוא יודע הוא דרכי הליכת השמש והירח. הוא יודע לומר מתי יש ליקוי, ומתי אומרים ברכת החמה, שמואל ורב אדא, שיטה זו, שיטה פלונית. זה דבר ממש יפה, והרי אין מדובר בסוגיא קלה. היא סוגיא קשה אך יש בה תענוג מיוחד. השאלה היא אחת: מה נשמע עם היהודי? שמעתי מה שיש לו למכור. עכשיו אני רוצה לדעת מה עם היראת שמים שלו בלכתו ברחוב, איך הוא מתנהג כשמישהו עושה לו עוולה בענינים שבממון. נשאל יותר פשוט: מה מצב התפילה שלו? הבה נבדוק ביחד, איך הוא מתפלל, מה מצב הקביעות עתים שלו.

ובכן, אם מתברר לגבי התפילה שאף אחד אינו יודע עכ"פ היכן הוא מתפלל. עדי ראיה מספרים שלעתיים רחוקות רואים אותו לוקח את הטלית ותפילין מתחת הבימה שעה קלה לפני חצות או שהוא שולח מישהו שיביאם לו. אם רואים אצלו התנהגות מן הסוג הזה, ורואים את הקרירות שלו לדברים שבקדושה, אין מה להתפעל ממנו. אמנם פרפראות יש לו, אבל מה זה קשור למהותו? אולי השדכן יוכל להשתמש בזה כדי לרמות אחרים, לומר: "הוא ידען גדול מאוד. הוא מכיר את חשבונות החמה והירח..." הכרת החשבונות היא באמת דבר נפלא, אבל בסוף האדם יצטרך ליתן דין וחשבון, מה קורה אתך? מה נעשה ממך? דומה הוא למי שנוסע על כביש ארוך כדי להגיע ליעד מסוים. מדובר

הבה ונחשב, התורה אומרת שצריך ללמוד תורה כדי להיות יהודי כשר, מה זה יהודי כשר? התורה אומרת ממש בפירוש. לא צריך להגיע לאיזה מראה מקום נידח. בתורה כתוב מה הפירוש להיות יהודי כשר. בק"ש כתוב מה צריך לעשות. כל-כך קשה להבין פירוש המילות?! כתוב שם די ברור. התכלית היא שהאדם יגיע לאהוב את ה' בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו. והפסוקים מבארים משמעות הדבר. וכן דברי חז"ל מלאים בזה. פעם אחר פעם הם מדברים בגנות הגאווה, שאם האדם יש לו גאווה, אין לו כלום. הוא נשאר עם אפס. תורתו לא זו שאינה מועילה לו, אלא היא עצמה נהפכת לכלי לגאוותו ויהירותו. כך כתוב בתורה, כך כתוב בדברי חז"ל, וכן ראינו בתוספות בענין הלומד על מנת לקנטר שנוח לו שלא נברא.

אמור לי מעתה על איזה לקיים אתה מדבר? על זה שבשבת הוא עומד לעשות כך וכך? הרי את עיקרי התורה אינו מקיים. הוא מקיים רק מה שמסביב סביב. הלכה זו הוא מקיים, הלכה זו הוא מקיים. אנשים מחפשים לקיים מצות פטר חמור, וכיו"ב. הוא מצא לו איזו מצוה לקיים. איננו מזלזלים ח"ו. לקיים מצוות נדירות הוא דבר נפלא מאוד. זה מורה על חביבות המצוות. אבל זאת בתנאי שיש לו לאדם את העיקר. אמנם אפילו אין לו לאדם את העיקר, מצוה נשאר מצוה, אבל השאלה העיקרית היא מה נעשה ממך.

לא נשארים עם הפרפראות

המשנה אומרת **באבות** (סוף פרק שלישי): "רבי אליעזר בן חסמא אומר קנין ופתחי נדה הן גופי תורה, תקופות וגמטריאות, פרפראות לחכמה". **הרע"ב** מסביר על אתר, כשיושבים לסעוד, אוכלים תחילה את המאכלים העיקריים, לחם, בשר ודגים

בנצחיות שלך! ידיעת הלכות שבת על בוריין לא תעזור לך, אף לא לשיטת השל"ה הק'.

והכאב הגדול בזה הוא שלא הדברים האחרים בלבד לקויים אצלו, אלא אף התורה שלו לקויה. הוא חושב בלבו - "שמע נא, תורה יש לי... לא כל אחד יש לו הכל. לאחד יש תורה, לשני יש משהו אחר..." אין זה אמת, כי למה שאמרו חז"ל **לעולם ילמד תורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה**, יש כלל אחד, והוא **שלאט לאט יקבל רגש לתורה. אתה מוכרח לעשות לעצמך כלים לכלים**. אחרת, איך תגיע ללימוד תורה לשמה? האדם בדרך משל אינו יודע לקרוא. יבוא ויטען: "איני יכול ללמוד קריאה, שהרי איני מתכוון עדיין לדביקות, ונמצא שהלימוד הוא שלא לשמה". אתה מוכרח ללמוד את האותיות והנקודות, והקריאה וההבנה... פשט במשנה, פשט בגמרא, פשט בתוספות, כי בלי זה אין לך כלל עם מה לגשת לשולחן. באופן זה ממש צריך האדם להתחיל ללמוד, ולהתרגל לשבת במקום אחד, ולראות סדר הדברים, וכך יוכל להגיע ללימוד תורה לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

מה התורה מלמדת אותך

כך ידוע הסיפור על השרף מקאצק זיע"א שפעם נכנס אליו יהודי ואמר לו בעינים בורקות: "למדתי את כל הש"ס". אמר לו השרף: "נחמד מאוד! למדת את כל הש"ס, אבל מה הש"ס לימד אותך?". אכן כן, כל הצדיקים היו עסוקים בזה. "בא נראה מה נעשה עם האדם? נתחיל מהדבר הראשון..." הנה כשהאדם בא אל הרופא לבדיקה, יש דברים שאפשר לראות אותם שחור על גבי לבן על-ידי בדיקת דם. אך דברים יש שכדי לדעת אותם, צריך לשאול את האדם ומתוך תשובותיו להגיע אל

בנסיעה שלוקחת שתיים עשרה שעות, אבל האיש הזה מצא לאחר כמה מטרים של נסיעה איזו תחנה שאפשר לקנות בה קפה ועוגה, ועצר בה ועדיין הוא מעביר שם את זמנו עם מרעים עד היום... לא הגעת, לא הלכת, לא נסעת...

עד מתי תרמה את עצמך

אכן כשמדובר בחשבונות השמש והירח כולם מבינים זאת, אך משום מה כשמדובר במי שלומד בכולל הלכות שבת, הדבר פחות מובן. או כמו כן אם מישוהו קבע עתים ולמד דף אחרי דף עד שסיים את הש"ס (דבר שאנו מחשיבים אותו מאוד מאוד), ואח"כ הוא עורך סיום גדול, אצלו אין מבינים את החשבון הפשוט הזה. משום מה אין רואים את לימודו כקינוח בעלמא. אומרים עליו: "הוא... חס ושלום לדבר עליו ככה... הרי הוא תלמיד חכם!". סיום הש"ס הוא רק דוגמא אחת. והנה עוד דוגמא: יש לו לאדם מקצוע אחד שהוא יודע אותו היטב. הוא מומחה גדול באותו מקצוע ומנפנף בו הרבה. במקום ללמוד כל מה שנוגע להיות יהודי כשר, הוא בחר להשקיע את כל כולו במקצוע אחד בלבד, או מפני שידע שהיום העולם רוחש יותר כבוד למי שמתמחה במקצוע אחד ממי שלומד הכל באופן שטחי, והבין שיותר כדאי לו להשקיע בזה, או מפני שלבו התאהב באותו מקצוע. אולם בשביל להבין שגם זה נחשב רק כקינוח, צריך לפתוח את החומש. לאן הגעת בחיים? שאתה יכול לחוות דעה בענין מסוים?! שכאשר בפנים אתה מרגיש ריק מפני שאין לך באמת רגש אמיתי של קרבת אלוהים ואינך יכול לעמוד בנסיונות, אתה הולך לחפות על זה בכך שיש לך את הספר?! עד מתי תרמה את עצמך? מי יסבול מזה? הרי רק אתה תסבול? מדובר בחיים שלך,

אותו. ואף כשהוא מדבר על עצם המושג ידיעת התורה, היינו מפני שהאדם יודע שאלה יביאוהו ליחד קב"ה ושכינתיה, כפי שהוא עצמו כותב שם בפירוש.

תורה וגדולה במקום אחד

וכאן אנו יכולים להבין עוד דבר שהוא מיסודות הדת לאלה שצועדים בדרך הבעש"ט הק' ותלמידיו ותלמידי תלמידיו - איך להסתכל על יהודי, איך להסתכל על הצלחה בתורה, מה זו הצלחה בתורה. הנה כולם יודעים שה'קדושת לוי' הוא ה'קדושת לוי', ובכן, כשישאלו מי הוא ה'קדושת לוי', יאמרו כולם שהיו אצלו שתי עבודות גדולות ועצומות, האחת היא התלהבותו הגדולה לכל דבר מצוה, כידוע שהיה יוצא מכליו ומדלג על השולחן, וכן ידוע שפעם התבטא בגודל תשוקתו והתלהבותו לה: "פעפער האב איך ליב?! דעם באשעפער האב איך ליב!" [תבלין אני אוהב! את הבורא אני אוהב]. וכמו כן ידועים כל העבודות והסיפורים על ה'קדושת לוי בענין האש שבערה בו תמיד, אש להבת שלהבת, לבורא יתברך, אשר היתה למעלה מהשגת אנוש, ודי להסתכל בספרו קדושת לוי להיווכח בזה. והעבודה השניה אשר קשורה ואחוזה בה, היא האהבת ישראל שהיתה לו כידוע וכמפורסם שהיה תמיד מלמד זכות על ישראל ונקרא בעבור כך סנגורן של ישראל. וכבר אמר עליו הגה"ק מצאנו זיע"א שהיה נשמת רבי עקיבא אשר חז"ל סיפרו עליו שכאשר היה מתפלל היה מתחיל בזווית אחת ומצאוהו בזווית אחרת. אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם.

והנה פעמים הרבה שוכחים להזכיר שה'קדושת לוי' היה עילוי גדול. הן בישראל יש תלמידי חכמים ויש חכמים גדולים ויש עילויים. וה'קדושת לוי' נמנה על העילויים.

המסקנא. פעמים הרבה הרופא שואל את החולה תשע שאלות ואם הוא החולה עונה לפחות על שבע מתוכן הן, הוא יודע שהוא סובל ממחלה זו וזו. אף כאן, **כדי לדעת אם התורה השפיעה על האדם, האם היא לימדה אותו משהו, צריך פשוט לשאול אותו כמה שאלות.** זה לא כל-כך קשה. הב"ח מדבר על הפשטות. **האם הוא מרגיש שהמאור שבה מחזירו למוטב? האם הוא רואה שהתורה גורמת לו לשנות את דרכיו? האם הוא רואה שבגלל התורה שהוא לומד אינו רוצה לגנוב גם כשהוא דחוק מאוד בפרנסתו. הוא לא רוצה. הוא רוצה שהקב"ה יתן לו את פרנסתו ומאמין שיתן לו ואינו רוצה לקחתה ממקום מפוקפק.** כל הדברים האלה ניתנים לבדיקה.

האדם משקיע עבודה בברכת התורה כדברי הב"ח, וזאת מתוך ידיעה שהקב"ה צריך לפתוח לו את הלב. וצריך להדגיש: לא רק מי שכבר הזדכך ואין לו יצרים לומד תורה לשמה. לא ולא! אדם כזה יכול להיפרד כבר מן העולם הזה ולעבור לעולם הבא. המהלך הוא כזה: קשיים יש ויש... בכל תרי"ג המצוות יש קשיים. בכל אחת מהן. אבל הוא מרגיש שלימוד התורה יביא אותו למקום יותר טוב, ולשם כך הוא לומד. הוא מבין לאן הוא רוצה להגיע. הוא מבין שהוא רוצה להגיע למקום שבו יוכל להתגבר על רצונותיו ויוכל להתאפק מלעשות דברים שאינם עולים לרצון. לכן הוא לומד בחמימות נפלאה, כי הוא יודע שעל ידי כך השכינה תשרה עליו, וכשהשכינה שורה על האדם, אינו רוצה לעשות דברים אסורים. וכשהוא מרגיש שזה מצטנן קצת, הוא רוצה ללמוד עוד. הוא רוצה ללמוד כל הזמן, כי הוא רוצה שרצונותיו יתהפכו.

השל"ה הק' כשמדבר על ללמוד על מנת לקיים, הוא אומר: לאהבה אותו וליראה

מהמסירות נפש הזו. כזו מסירות נפש! לא ענין אותו שום דבר בעולם! תאוה היתה לו להקב"ה, כמו שנאמר צמאה לך נפשי כמה לך בשרי... תאוה לדבר מצוה... כידוע מכל הסיפורים...

גדלותם בנגלה של הבעש"ט ותלמידיו

ואותו דבר עם הרבי ר' זושא. הרבי ר' זושא ישב על כס הרבנות בעיר ואם בישראל במשך שלוש עשרה שנה. הרה"צ **רבי מרדכי מסלאנים** זצ"ל סיפר על זה שידיעה זו נשכחה מהלב. כשמדברים על הרבי ר' זושא, נוכל לשמוע אנשים אומרים: "אהבת ה' היתה לו. לימוד התורה? איני יודע". לא מדברים על זה. כך היא דרכם של דברים שאין מדברים עליהם, להישכח מן הלב. הן יש לנו מקורות לרוב על רבים מתלמידי הבעש"ט הק' שהיו גדולים בנגלה, ואף אחד לא מדבר עליהם. מרוב שאנו עסוקים בגדלותו של הבעש"ט הק' שזכה למדרגות גבוהות כל-כך, אין מדברים על הגדלות בתורת הנגלה, וכיון שאין מדברים עליה, היא נשכחת מן הלב, ואז מתחילים לעשות חשבונות שאינם נכונים.

הנה **האדמו"ר מליובאוויטש** זיע"א כתב: "ומלבד מה שמקובל מאבותי על גדלותו של הבעש"ט כפשוטו בנגלה, וגם שכל הבריא מאמת את הדבר, הלא מופרך ומשולל בהחלט שהאדמו"ר הזקן (בעל התניא) יקבל עליו מרות, על אחת כמה וכמה מרות מוחלטת, של מישהו אם לא היה גאון בנגלה בתורה לפי ההבנה והמושגים של האדמו"ר הזקן". אכן כן, בעל התניא הלא בקי היה בכל התורה כולה, ואין זה צריך לראיות. ובכן, אל תהיה פתי לחשוב שהוא קיבל מרותו של מי שאינו בקי לכל הפחות כמותו. הן בגיל י"ח כבר היה בעל התניא בקי בכל התורה כולה. ואז יצא לחפש אצל המגיד ממעזריטש זיע"א.

כבר בילדותו היה עילוי. הוא היה תלמידו של הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זיע"א ולמד בחברותא עם הפרי מגדים זצ"ל. תלמידיו בנגלה היו גאוני עולם, ואחד מהם הוא הרב מבוטשאטש בעל דעת קדושים זצ"ל. ואח"כ כשנתמנה לרבנות בארדיטשוב, שימש שם כרב על כל המשתמע בכך ומסר שיעורים בגמרא ובפוסקים בעמקות נפלאה וחלקם אף נדפסו. כך כתב הרה"ק מהארניסטייפל זיע"א בספרו עמק החכמה שהיה לו חיבור מה'קדושת לוי' על מסכת כתובות, והדברים ידועים ומפורסמים. והשאלה היא מדוע אנו כשאנו מדברים על ה'קדושת לוי', איננו מדברים על גדלותו בתורה?

הגדלות האמיתית

והתשובה פשוטה: על מה אתה רוצה לדבר? רק על שלב א' או גם על שלב ב' וג' וד' אותם שלא למדו חומש, אומרים ככה: "החסידיים יש להם במה להתגאות. היה להם שפת אמת, היה להם אבני נזר". לא חסר כלום בשפת אמת ובאבני נזר. חסר במי שמדבר כך. הוא כאילו אומר כך: "אם מדברים על גדלות, לא תקנה אותי בשום דבר. תקנה אותי רק בפלפול נפלא... הנה הוא ידע גם סדר קדשים... הפלא ופלא, החסידיים אינם מופרכים... גם להם היו תלמידי חכמים..." מסכן, מסכן, מסכן, כמה רחוק הוא מהחומש! כמה רחוק הוא מהר סיני! פתח חומש! למען השם! כשאנו מדברים על ה'קדושת לוי', אנו אומרים כך: ה'קדושת לוי'! תסתכל מה יצא ממנו לאחר החידושים, תסתכל מה יצא ממנו לאחר הפלפולים... היהודי עלה ונתעלה וקיים את מה שכתוב בתורה ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך. הלוואי שאנו נזכה לאלפית מזה. הלוואי שאנו נזכה פעם בחיים להרגיש קצה חוט מאהבה הבורא הזו, מאהבת ישראל הזו,

גולל אור מפני חושך

הדבר כואב כי אנו חיים בעולם שיש בו הרבה חושך ובלבול, ויש הרבה משרות שמטפחות את ההיפך הגמור, כאילו מי שזכה להגיע אליהן, הוא זה שנגע בפסגת ההצלחה, וכיון שכן, אף הצעיר יאמר: "גם אני אעשה כך וכך עד שאקבל משרה ויהיה לי כבוד גדול". מה זה ועל מה זה? וכי מפני כך נלך ונעקור את כל התורה כולה?! הרי פשוט הוא שאין זה כך. הלא זה אחד מהיסודות העיקריים שהבעש"ט הק' הגיע להחדיר בלבנו - כשאתה מדבר בענין יהודי, **הסתכל עליו. הסתכל על היראת שמים, הסתכל על הקדושה שלו, הסתכל על פרישותו, ואז תראה האם הוא קרוב אל ה',** האם הוא מקיים מצות אנכי ה' אלוקיך. **לימוד התורה וידיעת התורה וקיום מצוות התורה, לכולם תכלית אחת, לקרב את האדם אל ה'.** תלמוד מביא לידי מעשה, אין פירושו המעשה הטכני. הן אמת שהמעשה הטכני, הוא הדרך. אבל המקום שאליו צריך להגיע, הוא במקום שהקב"ה אמר בפירוש שאליו צריך להגיע. פסוקים מפורשים הם בתורה. וזה נקרא תורה על מנת לקיים. וכאמור לעיל, **כשהאדם מתחיל לטפס על הסולם** ועדיין הוא בתחתיתו, **הרי הוא יודע שבכל מצוה שהוא מקיים וכל רגע שהוא לומד תורה בגישה הנכונה כדי שהמאור שבה יחזירנו למוטב, כבר נחשב לימודו כלימוד תורה לשמה,** שהרי הוא בונה בזה את הכלים לקבלת האור...

היעלה בדעתך שהיה מקבל מרות ממי שאינו בקי בכל התורה כולה?! היעלה בדעתך שהיה נבהל ממי שמנפנף עם הידיים?! הלא זו טיפשות לחשוב כך! אך מה? הולכים לדרגה הבאה. אם למדו כל התורה כולה, הולכים עכשיו אל התכלית, להיות יהודי אמיתי. לא נשארים עם הפרפראות.

האדם בודק את עצמו לראות אם הוא באמת מתעלה, והשמחה והסיפוק שלו נובעים מן האמת, לא מהפרפראות. ומצוה להודיע לכל אלה שעדיין חיים עם השקר ויראים להיפרד ממנו, שהשמחה והסיפוק של מי שגילה שיראת השמים שלו נתחזקה וכבר יש לו כח להתגבר על איזה דבר שעד היום לא היה לו את הכוח הזה, הם כל-כך אמיתיים ועמוקים ואין האדם צריך יותר לשאוב סיפוק מזה שהוא יודע הרבה. הוא בוודאי לומד, הוא בוודאי רוצה לדעת את כל התורה כולה, הוא בוודאי רוצה לקיים כל מה שכתוב בתורה. אבל אח"כ כשהוא רוצה לראות איפה הוא בעולם, כשהוא רוצה להרגיש שאינו כשלון, הוא בודק מה מצב עלייתו. הוא לא צריך לחזק עצמו - "ברוך ה' שיימתי ללמוד כך וכך..." ומה בכך שסיימת כך וכך? הרי התכלית אחת היא, אחת ואין בלתי, ועליה מדבר השל"ה הק'. זה מה שנקרא לקיים. בלי זה אין זה נקרא לקיים הגם שהאדם יודע את כל הדינים.





מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת יתרו י"ט שבט תשפ"ג

לא תעשה לך פסל להתחנף לו ולהשתחוות לפניו

וילכו אחרי ההבל ויהבלו

מבאר האוה"ח הק': ונראה שיכוין לומר איסור מין עבודה זרה חוץ מהמווכר בפסוק לא יהיה לך, והוא כי יאמר אדם: האמת כי ה' הוא האלוקים וכל זולתו אין, אבל לצד עוצם גדולתו ותמנעט תכונת האדם והשגתו לדבר לפניו ולשואל פרטי שאלותיו (האדם מרגיש כי מחמת עוצם גדולתו של הקב"ה, אין זה מתאים שיבוא להטרידו עם כל הדברים הקטנים שלו) כי אינו ממוסר גדר הכבוד שתבוא בריה שפלה אפילה כמוני ותשאל שאלות מלפני המלך הגדול והנורא, ולפעמים ירבה בפרטי צרכיו דקים ורבים, ואיך יהיה לו כל כך עזות פנים להרבות לשואל דקדוקי השאלות. אשר על כן יתייעץ בדעת יצרו (מחמת הרגשתו הנ"ל) ילך לקבל עצה מיצרו הרע והיצר הרע יתן לו עצה) שיבחר לדבר דבריו לפני אחד ממשמשי עליון המשמשים לפניו במרום, והוא יעזור לו (במה שיוכל לעזור לבדו), גם יהיה אמצעי לדבר דבריו לפני המלך הגדול בדבר הגדול אם יצטרך (היינו את הדבר הגדול יביא המשמש אל המלך עצמו), ובאמצעות כן כבד יכבד את השמש הוא ויברכהו וישתחוה לפניו בדרך כל הכבוד והמעלה שבוה יתרצה לשאת משאו עליו לעשות לו צרכיו (הוא ישתחוה לפניו כדי שישכים לשאת את משאו).

דקדוקים של תורה

לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ. לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלקיך א-ל קנא פקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבועים לשנאי (כ, ד-ה).

מדקדק האוה"ח הק': צריך לדעת אחר אומרו לא יהיה לך אלהים אחרים, ואפילו במחשבה (כפי שהאוה"ח הק' מפרש שם), מה צורך עוד לצוות על מעשה הפסילים (לא תעשה לך פסל). ואם לצוות על עשייתם אפילו לזולת, אם כן לא היה לו לומר תיבת לך. עוד לא היה לו לגמור אומר לא תשתחוה אם לא באה האזהרה אלא על מעשה אומן. עוד (דקדוק שני) למה קרא לצלמים בשם פסל. עוד (דקדוק שלישי) צריך לדעת למה הוצרך לומר פעם אחרת ה' אלוקיך (כי אנכי ה' אלוקיך) שהיה מספיק לומר כי אנכי א-ל קנא וחוזרים הדברים להמדבר בתחילה אנכי ה' אלוקיך. עוד (דקדוק רביעי) צריך לדעת למה הוצרך לתת טעם כי וגו' א-ל קנא (שפירושו שהקב"ה נוקם על כך), הלא בלא טעם זה יתחייבו לקבל גזירת מלכו של עולם ברוך הוא.

הוא פסלותו שאין בו כח אלוקי, ופסולת הוא לפני העיקר שהוא הבורא עולם. או קראו פסל כי הוא עומד להתפסל כשיעביירונו ה' מממשלתו על ידי סיבה (וכמו שכתב החובת הלבבות שהכסף הוא כגלגל החוזר בעולם, היום הוא אצל ראובן, מחר אצל שמעון) או על ידי סיבת זה המשתחווה לו **שיהא גורם להתפסל, על דרך אומרם ז"ל (איכה רבתי פ"ב) במעשה דור המבול שאמרו אנו משביעים לשרים הממונים וכו' וה' העביר ממשלת השרים כאומרנו (ישעיה מג, כח) ואחלל שרי קודש** (הו' אומר: עצם זה שהאדם משתחווה לגביר, זה גורם לכך שהגביר יאבד את כספו, כי כשעובדים כח אחר, מבטלים מן השמים אותו כח). **וצוה ה' גם על בחינה זו ואמר לא תעשה לך פסל, פירוש הגם כי לך בעצמך בדעתך שהוא פסל** (כלומר, הגם שאתה בעצמך יודע ומאמין שפלוני אין לו שום כח) **אף על פי כן לא תעשהו לך. וחזר ופירש מה הוא המעשה, ואמר: לא תשתחווה להם וגו'** (גם כשאתה צריך לבקש נדיבה או הלוואה מפלוני, אל תשתחווה לו).

השתחוויה פירושה שהאדם מרגיש תלוי בגביר ולבו נוקפו אם הוא מדבר אתו כנאה וכיאה לו למצוא חן בעיניו ואם הוא פורס בפניו את בקשתו נכונה. לפי המבואר כאן באוה"ח הק', מצווה הוא לבקש את בקשתו בקרירות ובלי שום דפיקות לב כאילו היה הגביר אבן דומם. אמנם צריך לכבדו, אבל כפי שצריך לכבד כל מי שיש לו חלק אלוה-ה ממעל, לא פחות ולא יותר. ומה שאמרו חז"ל (עירובין פו, א) רבי מכבד את העשירים, כבר פירשו הספרים* שהיה מכבד את אלו שזכו לעשירותם מחמת מעשיהם הטובים. לא את כספם כיבד, אלא אותם עצמם מפני שהיו בני עליה. אכן בימינו כמעט אין מי שמכבד עשירים. כולם

יודע כי טעות זה בה טעו רוב העובדים עבודה זרה, כי יודעים הם שעובדים ללא אלוה (אף הם יודעים שהדבר שאותם הם עובדים אינו אלוה) **אלא כדי שיהיה להם לאמצעי וכו' כנזכר** (הו' אומר: מדובר במי שמאמין אך ורק בהקב"ה, אבל הוא מעמיד אמצעי בינו לבינו).

הנה בכלל זה הוא מי שמעמיד אנשים בשר ודם כאמצעים. בגלל שהוא יודע שהקב"ה צריך לעזור לו, הוא הולך ומבקש מבני אדם תרומות והלוואות ושאר טובות. והאוה"ח הק' מבאר מה היא נקודת הטעות. האדם אומר: "חס ושלום! אני מבקש אך ורק מהקב"ה... יהודי כשר אני... אך מה? שאמתין לנס? שאצפה לדבר עם הקב"ה בעצמי? אפנה אל בני אדם שיתנו לי את צרכי", ותוך כדי כך הוא משתחווה להם ועובדם בכל האופנים. לא נתאר יותר מדי כיצד אנשים מתחנפים לגבירים ומשתחווים להם בפישוט ידיים ורגליים בייחלם שהללו יוריקו עליהם כסף וזהב. תוך כדי שהם אומרים שמתכוונים לשם מצוה, לקדש שם שמים, אבל סוף כל סוף הם משתחווים להם ומכניסים עצמם למצב שבו הם מרגישים תלויים בהם לגמרי, והדבר הזה נקרא עבודה זרה.

לא תעשה לך פסל לא אלוה

ממשיך האוה"ח הק': **ובחינה זו לא יקרא לה שם אלוה, אלא פסל** (מלשון פסול ומלשון פסולת), **כי הוא יודע כי לא אלוה הוא** (בהיות שהאדם עצמו שעובד את הגביר צוחק עליו אח"כ ומספר לחבריו בשחוק איך הושיב אותו בשולחן המזרח ועשה לו כבוד, וכל חבריו צוחקים עמו על טיפשותו של הגביר, הוא חושב שזהו סימן שאינו עובד עבודה זרה. הוא אומר בלבו: "לא שאני מאמין בו שיש לו איזה כח... אני רק מורח קצת את הגלגלים... אני עושה זאת רק כדי ש..."), **וזה**

א. ראה 'פרי צדיק' מטות אות יג.

מהתנהגותו הנפלאה), **האם לא יתקנא המלך לדוקרה בחרב!?** (כי יראה זאת כבגידה). **כמו כן הדבר הזה, והמבחין אופן דביקות נפש עם בני ישראל עם הבורא בחפיצה בחשיקה בדביקה באהבה רבה, ישיג התבוננות המושכל** (ויבין שזה חמור פי כמה וכמה משהוא במשל של אשת המלך).

אמנם לאהוב יהודי פירושה לאהוב את ה', ולכן האדם מחויב לאהוב כל יהודי ולכבדו. אבל כשהאדם מגלה אהבה כלפי זולתו ומכבדו לא מפני שהוא באמת אוהב אותו, אלא מפני שהוא רוצה לקבל ממנו איזו טובה, בוגד הוא בהקב"ה. הוא חושב שהקשר שלו עם הקב"ה הוא קשר טכני בלבד, ולכן הוא סבור שמוותר לו לעשות כדברים האלה. אילו היה מבין באיזה קשר עמוק מדובר כמבואר בשיר השירים, היה מבין עד כמה הדבר בזוי.

מסיים האוה"ח הק': **והוא מה שאמר כי אנכי ה' אלוקיך, דדק לומר אלוקיך, לרמוז האמור** (שהוא המלך ואנחנו כלתו יתברך), **והוא סוד השראת שכינתו יתברך על ישראל וייחוד שמו, והמשכיל יבין. ולזה תמצא כי אמר הכתוב** (דברים ד, יט) **אשר חלק ה' וגו' לכל העמים** (לשון הפסוק: ופן תישא עיניך השמימה וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים ונדחת והשתחית להם ועבדתם אשר חלק ה' אלוקיך אתם לכל העמים תחת כל השמים), **כי העמים שריהם שרי מעלה, והם המושלים בהם. לא כן בני ישראל, הוא מלכנו הוא שרינו, הוא אלוקינו ברוך הוא.**

השלך על ה' יהבך

הרבה אנו צריכים חיזוק בענין זה. אכן כשלומדים את דברי האוה"ח הק', זה נותן לנו כח חזק ללמוד נכון ולהבין מה הקב"ה רוצה מאתנו. בכל בעיה קטנה כגדולה,

מכבדים את הכסף. רבי היה מכבד את אלה שנתקיים בהם והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי וכו' ואילו בימינו כמעט כולם מכבדים את אלה שמתקיים בהם ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, או את אלה שמשיגים את כספם בדרכי גזילה ומרמה.

כי אנכי ה' א-ל קנא

ממשיך האוה"ח הק': **ואמר הטעם להאיסור, כי אנכי ה' א-ל קנא, פירוש מתקנא אני על הדבר** (הדבר מצער אותי מאוד מאוד, ואני מתקנא על זה. כביכול הקב"ה אומר: אם אתה עושה כך, אתה פוגע בי באופן אישי) **הגם שיהיה בדרך זה** (כלומר, הגם שהאדם אינו מאמין באותו גביר, ואומר: "זה הכל משחק. הוא יודע שזה משחק, אני יודע שזה משחק, אבל ככה זה הולך. חייבים להתחנף לגבירים... כך העולם מתנהג...") **לא ולא, ועוד פעם לא.** זה עבודה זרה ואסור בתכלית האיסור. לכבדו - כן; להתעניין בו - כן; לשמור אותו כחבר קרוב - אתה רשאי. אבל להשתחוות לכספו ולעשות בעבורו כן מעשה שטות והבל, הוא איסור גמור). **ולהבין תוכן הכוונה, הנה מצינו לה' שהזכיר פרט זה של הקנאה בפרשת נשא** (במדבר ה, יד) **דכתיב ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו וגו' הנה לפעמים יתקנא אדם באשתו על בנו ועל עבדו** (כלומר, לפעמים יש לו לאדם טענה על אשתו בגלל שייכות שיש לה עם בנו או עבדו, כדלהלן), **וכבר ידעת כי ישראל בבחינת כלה הם כרמוז באורך בספר קודש קדשים שיר השירים, ומעתה כשישראל עושים להם בעלים, הגם שלא ימרדו ולא יכחידו בבורא כי הוא אדון האדונים, השכל יחייב כי יתקנא הבעל.**

ההמשל בזה אשת מלך כי תאהוב עבד מלך או בנו להכין דקדוקי פרטים הצריכה להם (כלומר, מפני שהוא עושה תפקידו נאמנה להכין את כל הדברים שהיא צריכה להם), **ותחבקהו ותנשקהו** (מרוב התפעלות

העיר, וכשהתחיל לחשוב היכן יגורו לאחר הנישואין, לא יכול היה להביע דעה, כי המחותן אמר בפירוש שיגורו בתוך העיר כי כך הוא מנהג המקום ולא היה בזה מקום לדון. מה עשה היהודי אבי החתן? הוא לא דיבר מאומה עם המחותן, רק פנה אל ה' והתחנן בפניו שבנו לא יצטרך לחיות חיים של נסיונות של שמירת עינים. יום אחד, הוא מקבל שיחת טלפון מהמחותן - "שמע נא! ניסיתי להשיג דירה בתוך העיר, פעלתי ודיברתי, חיפשתי והפכתי, ולא מצאתי. רציתי לשאלך אולי תסכים שיגורו מחוץ לעיר וכך תצטרך לשלם פחות..." היהודי הסכים, כמובן, וראה איך הקב"ה עונה לתפילותיו.

כשאנו חושבים שפלוני צריך לתקנה. עזוב! תפסיק לסמוך על פלוני שיתקן את הבעיה. בכל מין בעיה ברוחניות ובגשמיות, תתרגל לזכור תמיד שהדבר הראשון שעליך לעשות הוא לדבר עליה עם הקב"ה.

כעת שמעתי מיהודי שהתגורר מחוץ לעיר, אשר שם הרבה יותר קל לשמור על העינים, וכך חינך את בניו לשמור על העינים היטב ולא להכנס אף פעם למקום נסיון. כשבנו הגיע לפרק האיש מקדש, חיפש בשבילו שידוך מהגרים מחוץ לעיר כדי שלאחר נישואיו לא יצטרך להתמודד כל היום בנסיון שמירת העינים. אך מה' אשה לאיש ונמצא לו שידוך מאחד מבני





מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

ערש"ק פרשת יתרו י"ט שבט תשפ"ב

הרה"ק רבי יחיאל יהושע מביאלא בעל חלקת יהושע זיע"א

כ"א שבט תשמ"ב

הצדיקים מכירים בכוח תפילתו

רבים מהצדיקים הפליאו את עבודת התפילה שלו באשר השקיע בהם את כל כוחותיו באופן מפליא ביותר והפנו אליו מקרים קשים. פעם הביאו יהודי אחד לקוי בנפשו אל ה'חזון איש'. אמר ה'חזון איש: "מקרה זה קשור לתיקון נשמות. בשביל זה צריכים אנו לרבי מביאלא. נא לקחת אותו אליו".

היו מהנכנסים ויוצאים אצלו שאמרו שעבודת התפילה שלו מזכירה את אמרתו של הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד זיע"א, וכה אמר: אומרים אנו ב'ויברך דוד' והעושר והכבוד מלפניך. העושר הגדול ביותר והכבוד הגדול ביותר הוא כשהאדם זוכה לעמוד לפניך ולהתפלל. כזו היתה מהותו של ה'חלקת יהושע'. הרה"ק רבי שמואל צבי מספינקא זיע"א אמר: "כח התפילה של דורנו נמצא אצל הרבי מביאלא". וכן הרה"ק רבי מאיר מאמשינוב זיע"א שלח אליו אזכרות באמרו הרבי מביאלא נחשב מתפלל. אף ה'בית ישראל' מגור זיע"א התבטא עליו שהוא עמוד התפילה.

אהללה ה' בחיי

ה'חלקת יהושע' היה מהצדיקים שרידי דור דעה אשר הקב"ה הותירם לנו כדי שנוכל לחזות בעבודת הוד קדומים. עבודת התפילה שלו הקיפה את כל היום כולו באשר היה מכין את עצמו הרבה כדרכם של החסידים הראשונים. כמה פעמים התבטא: "בפסוקי דזמרה אנו אומרים אהללה ה' בחיי אומרה לאלוקי בעודי. איך יתכן שהאדם לא יכוון בכל אחת מתיבותיו של פסוק זה? הרי כל מהות האדם היא לשר ולזמר לרבנו של עולם. זה מה שהוא יכול לעשות כל עוד נשמתו באפו". כן אמר שבפסוק זה מרומז שמו. בחיי הוא ראשי תיבות: יחיאל יהושע בן חוה.

בחליו שכב בבית החולים בחדר אחד עם הגאון רבי פנחס עפשטיין זצ"ל וכאשר הגה"ק מסאטמאר זיע"א היה בארץ באחד מביקוריו, הגיע לבית החולים לבקר את הגר"פ עפשטיין. כיון שהיה שם בחדר, פנה אליו ה'חלקת יהושע' ואמר לו: "רצוני להזכיר את שמי אצל הרבי לרפואה וישועה. שמי הוא בחיי - יחיאל יהושע בן חוה".

הרה"ג רבי חיים שמעון אסתרזון זצ"ל סיפר שהכיר אברך שיצא עליו קלא דלא פסיק ואשתו הגיעה בבקשה להפריד את החבילה, אך האברך הכחיש וטען שהעלילו עליו עלילה שפלה. רבינו נתבקש להכריע בדבר. אמר רבינו: "צאו ובדקו מה עם ה'נעגל וואסער' שלו. אם אינו נוטל נעגל וואסער ליד המיטה, צריך להפריד את החבילה..."

קודש קדשים הוא לה'

כעין זה יש עובדות רבות שבהן היה ה'חלקת יהושע' מרגיש מיד בגודל קדושתו שהעומד לפניו לא נטל את ידיו בקומו משנתו. סיפר לי יהודי מה שראו עיניו: בבחורותי למדתי בשיבת "קול תורה". פעם נכנסתי עם אחד מחברי מיוצאי ליטא אל רבינו. תיכף ומיד קרא ה'חלקת יהושע' לחברי: "אל תזוז ממקומך!" וצוה למשמש שיביא מים ויטול לו את ידיו.

עוד סיפר רבי חיים שמעון הנ"ל מה דבדידיה הוה עובדא. פעם הגיע לשובת עם הרבי בירושלים, ובהיותו בירושלים חשב ללכת הפעם גם אל שולחנם הטהור של שאר הצדיקים שהיו אז בירושלים, ה'בית ישראל' מגור והרבי מתולדות אהרן זיע"א, וליהנות מזיווים. עד כה היתה דרכו להתאכסן אצל הרה"ח ר' אפרים קלמן ז"ל. אצלו היה אוכל את סעודת השבת ואח"כ הולך אל השולחן הטהור. אך הפעם היות שרצה ללכת לעוד מקומות, שינה את מנהגו וקבע את אכסנייתו בהכנסת אורחים שבשכונת בית ישראל. בליל שבת אחרי הסעודה פנה אל השולחנות הטהורים של הצדיקים ועשה שם שעות ארוכות. כשחזר מהם, כבר היה לפנות בוקר. הוא נכנס אל ההכנסת אורחים, ובגלל החושך ששלט שם, לא מצא קערה להכין ליד המיטה, ועלה על יצועו ככה.

הרה"ק מטאהש זיע"א אשר היה ידוע ג"כ בגודל עבודת התפילה שלו, כשהיה בארץ ישראל בשנת תשל"א ועלה לירושלים עיה"ק, שאל את גיסו הרה"ח ר' יצחק רוזנגארטן זצ"ל: "אם אני כבר נמצא כאן בעיר הקודש, אמור נא לי איפה אפשר למצוא כאן יהודי ירא שמים להתבונן בו". אמר לו גיסו: "הרבי מביאלא מתגורר כאן וכדאי מאוד ללכת להתבונן בתפילתו". הלך הרבי מטאהש לבית מדרשו של רבינו והתבונן בו במשך כל התפילה מבלי להוריד ממנו את עיניו, ואח"כ דיבר בהתרגשות במשך תקופה ארוכה על עבודת התפילה שזכה לראות אצל הרבי מביאלא.

מסירות נפשו לנטילת ידיים ליד המיטה

כנזכר, אחד מהדברים שהעניקו לו את כח התפילה, הוא ההכנות הרבות שעשה קודם התפילה, הכנות מיוחדות שהיו מיוסדות על קדושה וטהרה במסירות נפש מופלאה. העבודה הראשונה היתה עבודת ה'נעגל וואסער' (נטילת ידיים ליד המיטה). נכדו מספר שבשבת שובה תשל"ח כשכבר היה משותק על חצי גופו, התערור באמצע הלילה וקיבל התקף לב חזק, אך מצבו הרעוע לא גרם לו להקל בדיבור קודם נטילת ידיים. הוציא רחש משפתיו ורימז לנכדו שיושיט לו את הנעגל וואסער. הוא נטל את ידיו, ומיד הורה לנכדו להתקשר לרופא. נכדו התפלל: "הרי שבת היום!". אמר לו רבינו: "ידעתי בני ידעתי, אבל מדובר בפיקוח נפש... וכפי שנוהר בזה הוא עצמו, כן הזהיר עליו אחרים ואף השפיע על מקומות כאלה שלא נזהרו בזה כל-כך. כשנודע לו על איזו ישיבה שהבחורים מזלזלים בנטילת ידיים ליד המיטה, הלך לראש הישיבה ופעל שיקנו קערות עם ספלים לכל הבחורים ושיתחילו להכין מים לנטילה ליד המיטה.

שאני בעל חי וניסה לירות עלי ברובהו כדי להרגני, אך התרחש ניסא והכדורים לא יצאו מהקנה. התחלתי להתקרב אל הצייד, וכשהבחין שמדובר באדם, התקרב אף הוא אלי ואמר כשאותות של תמיהה על פניו: "כבר עשרות שנים שאני צד חיות כאן ביער ומעולם לא אירע לי כדבר הזה שהכדורים לא יצאו מהקנה שלי..."

על עוד נס סיפר: פעם היה הכפור חזק כל-כך שמיד לאחר שירדתי אל החור שעשיתי בתוך הקרח, המים שמעל ראשי חזרו וקפאו ולא היה לי מהיכן לצאת מן המים. הייתי בסכנת נפשות, אך בנס גלוי פתחו לי מן השמים איזה חור ומשם יצאתי.

אמונתו ברפואת המקוה

אותה מסירות נפש היתה לו בימי זקנותו. היה זה לאחר שקיבל התקף לב והממש התחנן בפניו שלא ילך למקוה, אך הוא לא אבה לשמוע. גם כשאמר לו שהרופאים אוסרים עליו ללכת, סירב לשמוע. כראות המשמש שדבריו אינם נשמעים, אמר לרבינו שאין לו איך לקחת אותו למקוה. אמר לו רבינו: "מה קשה כל-כך. רד למטה ועצור מונית". המשמש ירד וחזר לאחר שעה קלה באמרו: "לא עלה בידי לעצור מונית". הרגיש רבינו שהוא מנסה למנוע ממנו. אמר לו כך: "לו הייתי שוכב במיטה בבית חולים והייתי צריך לרדת כדי להתפנות בבית הכסא, האם גם אז היית עושה לי משחקים כאלה?! ומאי שנא הורדת פסולת מן הנשמה מהורדת פסולת מהגוף? היתכן שאתה משאיר אותי ככה בלי מקוה?!". בלית ברירה לקח אותו למקוה, ואכן למחרת ראה שמצבו הבריאותי דווקא השתפר.

מצד שני היה פעם אחת שרבינו סבל מצינון קשה ובמשך כמה ימים לא יכול היה

לאחר שינה קצרה קם ונטל את ידיו מן הברז ויצא לביתו של ה'חלקת יהושע' ללוותו בדרכו למקוה. בדרך לא אמר לו ה'חלקת יהושע' כלום. אך בחזרה מהמקוה, שאל אותו ה'חלקת יהושע': "היכן היית בלילה? היכן נחת?". השיב לו: "בהכנסת אורחים". אמר לו ה'חלקת יהושע': "טוב יותר לנוח אצל אנשי שלומנו, כך אפשר להכין נעגל וואסער ליד המיטה".

השביע את אבריו

לאחר שה'חלקת יהושע' נטל את ידיו ועדיין הוא במיטתו, השביע את כל אבריו שלא יעשו שום דבר שלא לעבודת קונם. אח"כ הניח תפילין של רש"י, אמר את ד' הפרשיות, וחלצן. אח"כ הניח תפילין של ר"ת ושוב אמר את ד' הפרשיות וחלצן. אז התקרב אל המזוזה ואמר מה שאמר, ויצא אל המקוה. רק לאחר ששעבד את עצמו לריבונו של עולם על-ידי השבעת אבריו ועל-ידי קשירת התפילין ואמירת שמע ישראל, מוכן היה לצאת אל המקוה.

מסירות נפשו לטבילה במקוה - תבר

גזיזא דברדא

וכפי שמסר את נפשו בשביל הנעגל וואסער, כך מסר את נפשו בשביל המקוה. בדרכו אל המקוה נוהג היה לספר על ניסים שהיו לו בהיותו בסיביר. אחד מנכדיו סיפר שפעם בערוב ימיו כשרבינו נכנס לטבול במקוה קר והיה הדבר קשה לגופו לטבול זאת, נפלט מפיו: "הרי יהודי אני!". פעם סיפר ה'חלקת יהושע' בדרכו למקוה: בהיותי בסיביר הייתי נכנס ליער, הולך עד לנהר, ושם הייתי שובר את הקרח, נכנס וטובל. עטוף הייתי אז במעיל צמר (פעלץ) אותו השיגו לי יהודים טובים בהיותי בנן של קדושים. פעם בעודי ביער עטוף במעילי, נדמנן לשם צייד של חיות, ובטעות חשב

לא נשארו כי אם שבעה עופות. ויהי לעת ערב החליט ר' יוסל שאם ישאיר את העופות בביתו והקור שולט בו, ימותו מן הקור. על כן יוביל אותם אל בית השחיטה כבר מעכשיו. אומר ועושה, ושכח להשאיר עוף אחד לרבינו. אולם תוך כדי העמסת העופות בביתו, ברח עוף אחד ונעלם. הוא ובנו חיפשו בחיפוש אחר חיפוש, אך לא מצאו, וכך הובילו לבית השחיטה ששה עופות בלבד. כל זה היה בליל שישי. ויהי בבוקר, ר' יוסל פותח את המקרר בביתו, והעוף השביעי קופץ החוצה בריא ושלם, לא ניזוק כלל על אף שעשה את כל הלילה במקרר. חולפים כמה רגעים והנה עובר משמשו של רבינו ושאלתו בפיו: "יש לך אולי עוף לרבי?". צחק ר' יוסל ואמר: "הרבי חולל כאן מופת כדרך הבעל שם".

רבינו לא הסביר אף פעם מדוע הוא כל-כך מקפיד על מצוה זו. פעם אמר לו הרה"ח ר' שמחה בונים עקשטיין ז"ל שמצא ב**סיפור היענב** שמצות כיסוי הדם יש בה תיקון גדול של תשובה. מיד עצר אותו רבינו בידו - "המהרהר אחר רבו!". הוא לא רצה שיתערב לו בענינו.

טבילת כלים כהכנה לתפילה

עוד היתה תקופה אחת שבה נהג מדי יום קודם התפילה לעשות טבילת כלים בברכה. קנו לו הרבה סכינים מגוי, וכל יום היה טובל אחת או כמה מהן. וראיתי בספר "**אור עולם**" שהביאו בשם הרה"ג ר' שרגא יאיר ווייס שליט"א שמצא בספר חיבור לטהרה להמאירי שבטבילת כלים יש כח להשפיע טהרה על האדם הטובל אותם, ולכן היו נהגו להטביל כלים קודם כל תפילה מטעמא דתוספת טהרה.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ללכת למקוה. כשהגיע שבת קודש, לא יכול היה להתאפק יותר והלך למקוה. בעתותי ערב, לקראת רעווא דרעווין, החמיר מצבו מאוד. קרא רבינו למשמש ולחש לו: "אל תגלה לאף אחד שהלכתי למקוה, כי למען האמת אין חולשתי נובעת מהטבילה במקוה, אבל אנשים שישמעו שהלכתי למקוה ויראו עכשיו את חולשתי, יוציאו לעז על המקוה".

פעם אמר: "עוד יגיע היום והרופאים יכירו בכך שהטבילה במקוה היא סגולה לרפואה".

כיסוי הדם כהכנה לתפילה

עוד עבודה מיוחדת היתה לו לרבינו קודם התפילה, לקיים מצות כיסוי הדם. בכלל היה מתלהב אז מכל מצוה שהזדמנה לו, אבל מצוה זו היתה אצלו בבחינת חוק ולא יעבור. כל יום לפני התפילה היה מוכרח לקיימה. השוחט שהיה מגיע אליו בקביעות לביתו כדי לזכותו במצוה זו, היה הרה"ח רבי מרדכי בנימין קויפמן זצ"ל מחסידי קרלין בירושלים, אביו של יבדלח"ט הרה"ח רבי הערשל קויפמן. בדרכו לבית השחיטה שבשוק מחנה יהודה, היה עובר את ביתו ושוחט שם עוף אחד כדי שרבינו יוכל לקיים מצות כיסוי הדם, והיה רבינו מברך כל פעם מחדש כאילו זו הפעם הראשונה שלו שהוא מקיים מצוה זו. וכשהיה רבינו שוהה בבני ברק, הזמינו לו שוחט אחר.

והיו לו גם מופתים בדבר, כאשר מן השמים סייעו לו לקיים מצוה זו גם כשבדרך הטבע לא היה נראה שיוכל לקיימה. פעם אירע שהיה מחסור קשה של עופות בירושלים ועוד זאת נערם שם שלג כבד והקור גדול. והנה מי שהיה מספק תמיד את העופות לרבינו כמו גם לשאר אנשי השכונה, היה יהודי בשם ר' יוסל דושינסקי ז"ל, ואצלו





בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינוני'

ארה"ק

מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76	ירושלים
מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35	
מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8	בית שמש
מקווה רחוב דובר שלום	רמה ב'	
מקווה קהל חסידיים	רחוב ריש לקיש 19 ד'2	
מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה	
מקווה השכונתי	רחוב הרב גרוסמן רמת אברהם	
ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944	
מקווה קאמארנא	רחוב מרים הנביאה רמה ג'2	
מקווה תולדות אברהם יצחק	רח' חזון איש	
בית המדרש אמשינאו	רחוב אביי רמה ד'1	
בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה	בני ברק
חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך	
מקוה בית פנחס	רחוב יואל	
מקוה ויזניץ	רחוב רבינא	
מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5	
ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל	
סופר מילר	רחוב אור החיים	
מרכז מסחרי הרב לנדא	רחוב הרב לנדא 1 קומה 1-	
בית המדרש בית שלום	רחוב בעל הגס רובע ז	אשדוד
בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז	
בית המדרש בית נפתלי	רחוב יהודה הנשיא רובע ז	
בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג	
בית מדרש בעלזא	רחוב אברהם שפירא	
מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הגס	
ביהמ"ד בית פנחס	רח' ינאי 12	
היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג	
בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5	ביתר עילית
בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59	חיפה
ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720	
שכונת הבעש"ט	052-760-0162	פתח תקוה
מקווה ויזניץ-צמח צדיק	רחוב יונתן בן עוזיאל	אלעד
מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2	קריית גת
חנות 'שאבעס'	רחוב בית יוסף 70	
בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון	מודיעין
ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד	עילית
קיוסק ערב שבת	רחוב האיילות פינת הראם	גבעת זאב
	050-4174-636	צפת

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינוני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com



בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

ארצות הברית		
4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
5302 13th Ave	ביהמ"ד שומרי שבת	
4909 13th Ave	Kosher Discount	
814 Bedford Ave.	סאטמאר בנין בראך	וויליאמסבורג
553 Marcy Ave.	סאטמאר קעסקעידי	
690 Myrtle Ave.	סאטמאר מירטל	
127 wallabout st	ביהמ"ד קראלי	
50 Division Ave	Central Market	
44 Grove Spring Court	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	לעיקוואוד
153 E 7th St.	ביהמ"ד קארלין סטאלין	
31 Arosa Hl	ביהמ"ד בית נחום - ברוקהיל BrookHill	
547 Park Ave.	ביהמ"ד סקולען	
2 Milano Dr.	ביהמ"ד שמן למנחה ד'נאדפאלא ברוקהיל	
608 E Kennedy Blvd.	ביהמ"ד סאטמאר - קענעדי Kennedy	
610 E County Line Rd	ביהמ"ד ראחמיסטריוקא	
2201 N. Wood Ave.	בית המדרש חסידי קאסאן	לינדן
52 Main Street 845-517-9722	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
25 Phyllis Terrace Monsey NY	כולל ויזניץ	
	ע"י המקוואות	מאנרא
אירופה		
Lange leem straat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van spangen straat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן ישיבה ווילרייק	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	אנגליה-לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz terrace	ביהמ"ד בעלזא	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מוקה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122



7 27785 25652 0

727785256520